

EDEBİYAT

· İÇİNDEKİLER ·

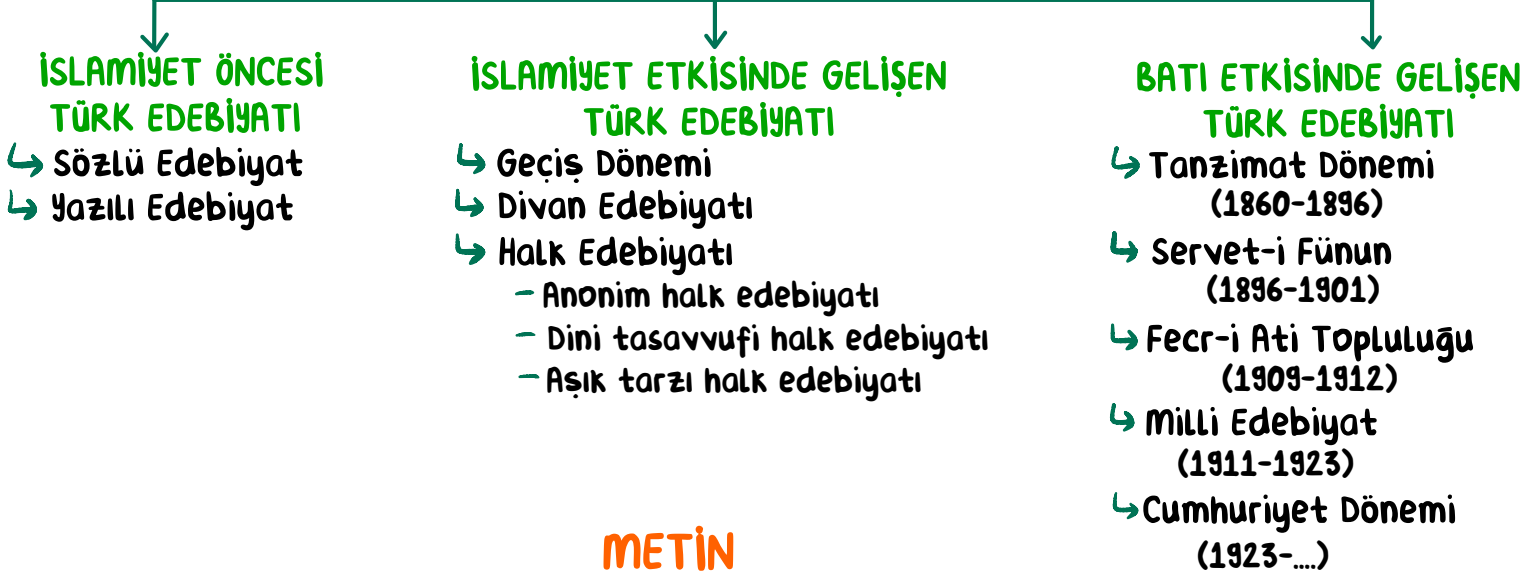
EDEBİYATA GİRİŞ	1
İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI	2
ŞİİR	5
GEÇİŞ DÖNEMİ	10
İSLAMİYET ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI	12
-HALK EDEBİYATI	12
-DİVAN EDEBİYATI	20
BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI	24
-TANZİMAT DÖNEMİ	34
-SERVET-İ FÜNUN DÖNEMİ	39
-FECR-İ ATİ DÖNEMİ	43
-MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ	44
-SAF ŞİİR	49
-BEŞ HECECİLER	51
CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI	53
EDEBİ AKIMLAR	89
ÖNEMLİ YAZAR VE ESERLER	94

EDEBİYATA GİRİŞ

- ✦ Duygu, düşünce ve hayallerin söz ve yazı formunda estetik, güzel bir biçimde anlatılmasıdır.

★ Kelime olarak ilk kullanan Şinasi'dir.

TÜRK EDEBİYATI DÖNEMLERİ

METİN

EDEBİ METİN DENDİĞİNDE

- ✦ Estetik, haz ve zevk,
- ✦ Sözcüklerin mecaz anlamlarıyla kullanımı,
- ✦ Kurmaca gerçeklik,
- ✦ Dilin heyecan bildirme ve şiirsel işlevi,
- ✦ Betimleyici ve öyküleyici anlatımdan söz edilir.

ÖĞRETİCİ METİN DENDİĞİNDE

- ✦ Bilgi vermek, bir şeyler öğretmek,
- ✦ Sözcükler gerçek anlamdadır,
- ✦ Doğal gerçeklik,
- ✦ Dil göndergesel işlevi,
- ✦ Açıklayıcı ve tartışmacı anlatımdan söz edilir.

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

EDEBİ METİN

A) Olay Çevresinde Gelişen Metinler

1) Anlatmaya Bağlı Metinler

Roman	Halk Hikayesi
Hikaye	Mesnevi
Masal	Destan
Fabl	Manzum Hikaye

2) Göstermeye Dayalı Edebi Metinler

Modern Tiyatro: Trajedi, komedi, dram, absürt, epik, müzikli tiyatro, Geleneksel Türk tiyatrosu, Karagöz-Hacivat, orta oyunu, meddah, köy seyirlik oyunu

B) Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler

Şiir

ÖĞRETİCİ METİN

1) Bilimsel Metinler

2) Tarihi Metinler

3) Felsefi Metinler

4) Gazete Çevresinde Gelişen Metinler:

Makale	Röportaj
Deneme	Fıkra
Sohbet	Eleştiri

5) Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler:

Hatıra (anı)	Monografi
Günlük (günce)	Portre
Biyografi (yaşam öyküsü)	Mektup
Otobiyografi (özyaşam öyküsü)	
Gezi (Seyahatname)	

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI

a) Sözlü Edebiyat

- * Anonimdir. → Çünkü söze dayanır.
- * Sığır (sürek avları), şölen (ziyafet), yuğ (ölüm) adı verilen dinsel törenlerde söylenir. "Kam, baskı, ozan, şaman" adı verilen sanatçılar söyler. Bu sanatçılar aynı zamanda hekim, hakim ve büyücülük yapar. Toplumda saygındırlar.
- * Kopuz adı verilen çalı ile bu dönemdeki eserler söylenir. → Dolayısıyla müzik ve edebiyat iç içedir.
- * Şiirler doğaçlamadır.
- * Yarım kafiye ve redif kullanılır.
- * Nazım birimi dördlüktür.
- * Hece ölçüsü kullanılır. → 7-8-11'li
- * Aşk, sevgi, kahramanlık, savaş, ölüm gibi konular işlenir.
- * Dönemin ürünleri: Koşuk, sav, sagu, destan

BU DÖNEMDE DAHA
ÇOK DESTANLAR
VARDIR.
DESTAN DÖNEMİ DE
DENİR.

KOŞUK

- * Sığır adı verilen törenlerde söylenir.
- * Aşk, sevgi, tabiat, baharın gelişi, kahramanlık, savaş konuları işlenir.
- * Dördlülle yazılır.

-----a	-----c	-----d	} 7'li hece ölçüsü (4+3)
-----a	-----c	-----d	
-----a	-----c	-----d	
-----b	-----b	-----b	

SAGU

- * Yuğ törenlerinde söylenir.
- * En eski sagu ALP ER TUNGA sagusudur.
- * Şekil olarak koşukla aynıdır.
- * Nazım birimi dördlüktür.

SAV

- * O dönemin özlü sözüdür.
- * Kalıplaşmış sözlerdir.
- * Atasözlerinin anasıdır.
- * Cümle şeklinde veya iki dize şeklindedir.

DESTAN

- * Manzum ürünlerdir.
- * Mitolojik öğelerle süslenerek anlatılır.
- * Başlangıçta halk şairleri tarafından söylenirken sonradan nesilden nesile sözlü olarak aktarılmıştır. İlk söyleyeni unutulmuştur.
- * Zaman ve yer belli değildir. Sadece zamanı tahmin edilebilir.

- * Epik şiirlerdir. Kahramanlıkları konu alır.
- * Dili, ana dilin en güzel şeklidir.
- * Belirli aşamalardan geçerler ve öyle oluşurlar.

- ♣ 8'li ve 11'li hece ölçüsüyle yazılır.
 - ♣ Yazanı belli olmayan, daha sonradan derleme destanlara **doğal destan** denir.
 - ♣ Yakın tarihte yaşanmış tarihsel olayları destan türünün özelliklerine göre bir şair kaleme alır.
- Bu destan türüne ise **yapay destan** denir.
- ♣ Yapay destanda sadece çekirdek safhası vardır.

Aşamaları:

- a) **Çekirdek:** Destana konu olan olayın aktarılması
- b) **Yayılma:** Kulaktan kulağa olayın aktarılması
- c) **Derleme:** Şairin bu olayı kaydetmesi

TÜRKLERE AİT DESTANLAR

A) İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK DESTANLARI

- Altay-Yakıt:** Yaradılış
- Saka (İskit):** Şu, Alp Er Tunga
- Hun-Oğuz:** Oğuz Kaan, Atilla
- Göktürk:** Bozkurt, Ergenekon
- Uygur:** Türeyiş, Göç, Mani dininin kabulü

B) İSLAMİYET ETKİSİNDEKİ TÜRK DESTANLARI

- Kırgız:** Manas destanı
- Türk-Moğol:** Cengizhan Destanı
- Altınordu:** Edige Destanı
- Karahanlı:** Abdülkerim Satuk Buğra Han
- Anadolu Türkleri:** Seyyid Battal Gazi, Danişmend Gazi
- Anadolu, Azeri:** Köroğlu Destanı

TÜRKLERE AİT YAPAY DESTANLAR

- Yazıcıoğlu:** Selçukname
- Kayıkçı Kul Mustafa:** Genç Osman Destanı
- Fazıl Hüsnü Dağlarca:** Üç Şehitler Destanı
- Nazım Hikmet:** Kuvayi Milliye
- Cahit Külebi:** Atatürk Kurtuluş Savaşında
- Mehmet Akif Ersoy:** Çanakkale Şehitleri
- Fazıl Hüsnü Dağlarca:** Çanakkale Destanı, İstanbul Fetih Destanı
- Ceyhan Atuf Kansu:** Sakarya Meydan Savaşı

b) Yazılı Edebiyat

GÖKTÜRK YAZITLARI (8. yy)

- ♣ Günümüzde Moğolistan sınırları içindedir.
- ♣ Türk Edebiyatının yazılı ilk belgesidir.
- ♣ 1. Göktürk Devleti tarihine ışık tutar.
- ♣ İlk alfabe olan Göktürk alfabesiyle yazılır.

- ✦ Türk adının geçtiği ilk metinler.
- ✦ Söylev ve hatırat özelliği taşıır.
- ✦ Düzyazı şeklindedir.
- ✦ Duru, açık ve şiirsel bir üslupta yazılır.
- ✦ Batı cephesi Çince, diğer cepheler Türkçedir.

- ✦ Aslen 6 tanedir, fakat 3'ü önemlidir.
 - ↳ Vezir Tonyukuk
 - ↳ Kül Tigin
 - ↳ Bilge Kaan yazıtlarıdır.

İlk söylev ve hatıratır.

Cüveyni'nin Tarih-i Cihanküşa eserinde geçer.

Wilhelm Thomsen 1983'te okumayı başarır.

İsveçli subay Strahlenberg 1721'de bulur.

UYGUR METİNLERİ

- ✦ Uygurlar yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir.
- ✦ Çin, Hint ve Bizans etkileri görülür.

ALTUN YARUK: Budizm felsefesini anlatan dini bir kitaptır.
(Çinceden çeviri)

SEKİZ YÜKMEK: Çinceden çevrilmiş dini bir eserdir.

IRG BİTİG: Göktürk alfabesi ile oluşturulmuş fal kitabı.

**KALYANAMKARA PAPAMKARA
BÖGÜ HAN'ın rahibe konuşması
Turfan Şarkıları**

İlk tiyatro kökeni bu dönemdedir.

İlk şair Arprın Çor Tigin bu dönemde yaşamıştır.

senin notların

ŞİİR

Şiirde içerik denildiğinde dikkat edilecekler:

Konu: Şairin anlatmak istediği durum, olay ve düşüncedir.

Tema: Genel hakim olan ana duygu ve hayallerdir.

Örnek: Arkadaşlık tema ise mahallede arkadaşlık konudur.

Şiirde şekil denildiğinde dikkat edilecekler:

Mısra: Şiiri oluşturan satırların her biri.

Dörtlük: Dört dizeden oluşur.

Ölçü: Hece sayıları ya da hecelerin açık kapalılık durumlarına bakılmasıdır.

Beyit: Aralarında ölçü ve anlam bağı bulunan iki dize.

Bent: Birbirlerine ölçü ve uyakla bağlanan iki veya daha fazla dize.

Redif: Mısra sonlarındaki ek, kelime ve kelime gruplarının tekrarıdır.

Kafiye: Mısra sonlarında farklı görevlerde kullanılan ek, kelime ve kelime gruplarındaki ses benzerlikleridir.

Edebiyatımızda Cumhuriyet Döneminde ise ölçülere bağlı kalmamıştır.

Hece ölçüsü: Hece sayılarının bütün dizelerde eşit olmasıdır. Ahengi artırmak için belli bölümlere ayrılır, buna **durak** denir.

Parmak hesabı hece ölçüsüne verilen isimdir.

Aruz ölçüsü: Hecelerin açıklık kapalılık esasına dayanmasıdır. Aruz ölçüsü Arapça kökenlidir. Bize 11. yüzyılda gelmiştir.

Serbest ölçü: Aruza ya da heceye bağlı kalmamasıdır.

Serbest ölçüyü ilk kullanan **Nazım Hikmet**'tir.

KAFİYE TÜRLERİ

----- bu
----- dölü } Tek ses benzerliği varsa
yarım kafiye

-----hor
-----or } İki tane ses benzerliği
varsa **tam kafiye**

-----masalı
-----halı } Üç veya daha fazla
ses benzerliği varsa
zengin kafiye

-----dalarda
-----odalarda } Mısra sonundaki
kelime diğerinin
içinde geçiyse
tunc kafiye

Her nefeste işledim ben bir günah
Bir günah için demedim ben bir gün ah

Dize sonunda sesteş kelimeler varsa
cinaslı kafiye

KAFİYE ŞEMALARI

-----a -----a
-----a -----a
-----a -----a
-----a -----b

DÜZ KAFİYE

-----a -----b -----c
-----b -----c -----d
-----a -----b -----c

ÖRTÜŞÜK KAFİYE

-----a
-----a
-----x
-----a

MANİ TİPİ KAFİYE

Ne içindeyim zamanın a
Ne de büsbütün dışında b
Yekpare geniş bir anın a
Parçalanmış akışına b

ÇAPRAZ KAFİYE

NAZIM TÜRÜ: İşledikleri konulara göre sınıflandırma

NAZIM BİÇİMİ: Ölçü ve kafiyeeye göre sınıflandırma

ŞİİR TÜRLERİ

EPİK ŞİİR: Kahramanlık, yiğitlik vb. konulu şiirler.

LİRİK ŞİİR: Aşk, sevgi, hasret konulu şiirler.

PASTORAL ŞİİR: Doğa sevgisi, bçoban ve köy hayatını anlatan şiirlerdir.

SATİRİK ŞİİR: Alaycı ve iğneleyici bir tutumla yazılan şiirler.

Halk edebiyatında **taşlama**,
Divan edebiyatında **hicviye**,
Yeni Türk edebiyatında **yeri** ismiyle.

DRAMATİK ŞİİR: Tiyatro gibi canlandırılan şiirler.

DİDAKTİK ŞİİR: Bilgi ve öğüt vermeyi amaçlayan şiirdir.

ÖNEMLİ

- ✦ Halk edebiyatındaki koşma, semai, güzelleme, ağıt lirik şiir özelliğindedir.
- ✦ Divan edebiyatındaki gazel, şarkı, mersiye, murabba lirik şiir özelliğindedir.
 - ✦ İlk pastoral şiirimiz Abdülhak Hamit'in Sahra şiiridir.
- ✦ Halk edebiyatındaki koçaklama, varsağı ve destanlar epik şiirdir.
 - ✦ Didaktik ilk eser Yusuf Has Hacıp'in Kutadgu Bilig eseridir.

SÖZ SANATLARI

A) MECAZ ANLAMA DAYALI SÖZ SANATLARI

MECAZ-I MÜRSEL: Benzetme amacı yoktur. Sadece bir sözcük başka bir sözcük yerine kullanılır.

Parça-bütün: Cama çıkma, düşersin! → cam-parça, pencere-bütün

Bütün-parça: Elleri oje sürdüm. → el-bütün, tırnak-parça

Yön-medeniyet: Asya daima teknolojiye öndedir. → Asya derken ülkeleri kasteder.

Yer-yaşayan: Ankara bu olaya tepkisiz. → Ankara'da yaşayanlardan bahsediyor.

Sanatçı-eser: Radyoda Neşet çalışıyor. → Neşet Ertaş türküsünü söylüyor.

İç-dış: Pirinci dolaba aldım. → Pirinç kavanozu kastediliyor.

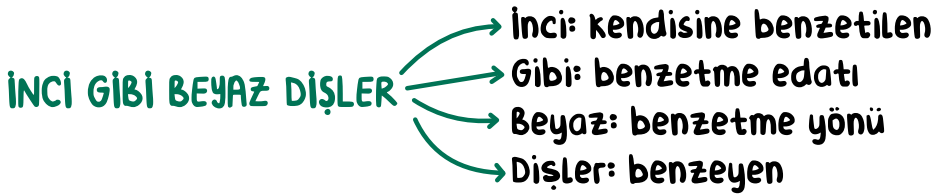
Eşya-insan: Altın ayakkabılar sahada. → altın ayakkabıdan kastı futbolculardır.

Sonuç-neden: Uçaklar gökten ölüm saçıyor. → Ölüm sonuçtur, sebebi ise uçaktan atılan bombalardır.

Dış-iç: Birliktelik şişeyi bitirdi. → Şişe ile söylemek istediği içindeki su.

TEŞBİH: Aralarında çeşitli ilgi bulunan kelimelerden güçlü olanın zayıf olana benzetilmesidir.

Tesbihin dört tane ögesi vardır: Benzeyen, kendisine benzetilen, benzetme yönü, benzetme edatı.

Tesbihi oluşturan dört unsurda bulunuyorsa: **Tam teşbih**

Tesbih yaparken sadece benzetme yönüne yer verilmiyorsa: **Kısaltılmış teşbih**

Örnek: Aslan gibi yürekle bakarsın dünyaya.

(Aslanın hangi yönüne benzetildiği söylenmemiş)

Tesbihi oluştururken benzetme edatına yer verilmiyorsa: **Pekleştirilmiş teşbih**

Yüreğim heyecanlı bir kız çocuğudur.
Benzeyen benzetme yönü kendisine benzetilen

Sadece benzeyen ve kendisine benzetilen öğelerle yapılırsa: **Tesbih-i Belig**

Örnek: Bugün sınıfa dev çocuk geldi.

Dev: kendisine benzetilen , çocuk: benzeyen

İSTİARE: Sözcük, benzetme amacı güdecek başka bir varlık veya kavram için kullanılır.

a) Açık istiare:

Sadece kendisine benzetilen öge ile kurulur.

"İki kapılı bir handa / Gidiyorum gündüz gece."

Kendisine benzetilen (Dünya benzetilmiş fakat kullanılmamış)

b) Kapalı istiare:

Yalnızca benzeyenin bulunduğu istiaresidir.

"Can kafeste durmaz uçar."

Benzeyen (kuşa benzetilmiş fakat kuş söylenmemiş.)

TEŞHİS: Kişileştirme.

"Varsın bahçelerde rüzgar gezinsin."

İNTAK (KONUŞTURMA): İnsan dışı varlıkların konuşTURULması.

"Akıl ersin ermesin sevdana, senden yanayım dedi."

KİNAYE (DEĞİNMECE): Hem gerçek hem mecaz anlama gelecek şekilde sözcük kullanma.

"Mum dibine ışık vermez."

Gerçek anlam: Mum kendi dibini aydınlatmaz.

Mecaz anlam: İnsanların yakınlarına faydası olmayabilir.

TARİZ (DOKUNDURMA): Alay etmek amacıyla bir sözün tam tersini kastederek kullanma.

"Benim oğlum çok cesurdur canım, horozdan korktuğuna bakmayın."

! Her yıl söz sanatları konusundan mutlaka soru gelir.

B) GERÇEK ANLAMA DAYALI SÖZ SANATLARI

HÜSNÜ TATİL (GÜZEL SEBEBE BAĞLAMA):

Gerçek neden dışında başka bir nedene bağlama.

"Sen yoksun diye açmaz oldu bahçemde çiçek."

İSTİFHAM (SORU SORMA):

Cevap beklemeden soru sorma sanatı.

"Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda."

İRSALİ MESEL (ATASÖZÜ):

Bir atasözü veya deyimini şiirde kullanılması.

"Balık baştan kokar bunu bilmemek
Seyrani gafilin ahmaklığından."

TEZAT (KARŞITLIK):

Karşıt anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılması.

"Senin aşkın beni benden alıptır.
Ne şiirin dert bu dermandan içeri"

MÜBALAĞA (ABARTMA):

Bir şeyi olduğundan az ya da çok gösterme.

"Alem sele gitti gözüm yaşından."

TECAHÜLÜARİF (BİLMEZLİKTEN GELME):

Sebebi biliniyor fakat bilinmiyormuş gibi söyleniyor.

"Göz müdür bakan yoksa keskin kılıç mı?
Söz müdür dökülen yoksa inci mi?"

TENASÜP (UYGUNLUK):

Aralarında anlam ilgisi bulunan, birbirini çağrıştıran sözcükleri bir arada kullanma.

"Bir gülsün açılırsın sen yaprak."

TELMİH (HATIRLATMA):

Bilinen bir olaya, tanınmış bir kişiye, bir inanca şiirde yer verilmesidir.

"Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidi
Bedrin aslanları ancak bu kadar şanlı idi."

NİDA (SESLENME):

"Ey, hey, vay" gibi ünlemler kullanarak seslenilmesidir.

"Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş asker!"

TEVRİYE (İKİ ANLAMLILIK):

Çok anlamlı bir sözcüğün yakın anlamını işaret edip uzak anlamının söylenmesidir.

"Sarımsak da acı ama her eve lazım bir dişi" (diş-sarımsak dilimi, dişi-kadın)

C) SÖZE DAYALI SÖZ SANATLARI**CİNAS:**

Sesteş sözcüklerden şiirde yararlanılmasıdır.

"Dönülmez akşamın ufkundayız vakit çok geç
Bu son fasıldır ey ömrüm nasıl geçersen geç."

SEÇİ:

Düz yazı da iç kafiye demektir.

"İlahi gönlüm oduna ne yaktınsa o tüter, ilahi,
vücudum bahçesine ne diktinse o biter."

ALİTERASYON:

Dizede sessiz harflerin tekrar edilmesidir.

"Seherlerde seyre koyuldum semayı,
deryayı

ASONANS: Dizede sesli harflerin tekrar edilmesidir.

"Derdimi derin dereye döksem
Dere düz olur gider."

senin notların

GEÇİŞ DÖNEMİ VE İLK TÜRK İSLAM ESERLERİ

- 751 Talas Savaşı'ndan sonra Karahanlıların İslamiyeti seçmesiyle başlayan dönemdir.
- İslamiyet öncesi gelenekle İslami unsurların bir arada olduğu eserlerdir.
- En başta **Uygur alfabesi** kullanılmış, ilerleyen dönemde **Arap alfabesine** geçilmiştir.
- Hem **dörtlük** hem **beyit** kullanılmıştır.
- Hem **hece ölçüsü** hem **aruz ölçüsü** kullanılmıştır.
- Hem İslamiyet öncesi şekiller kullanılmış, hem de Arap ve İran edebiyatı nazım şekilleri ilk defa bu dönemde kullanılmıştır.
- **Arapça** ve **Farsça** kelimelerin ve tamlamaların edebiyatımıza girdiğini ilk bu dönemdeki eserlerde görürüz.

Bu dönemden sonra sade olan edebiyat dilimiz ağırlaşmaya başlar. İslamiyet öncesi dönem, sadeliğini ve geleneğini Halk Edebiyatı Dönemi olarak devam ettirir.

- İslamiyetin öğretilmesi düşüncesi vardır. Bu sebeple **öğüt veren, yol gösteren didaktik eserler** yazılmıştır.

KUTADGU BİLİĞ

- "**Mutluluk Veren Bilgi**" demektir.
- **Yusuf Has Hacip** tarafından yazılmıştır. 1069-1070
- Karahanlı Hükümdarı Tobgaç Buğra Han'a sunulmuştur.
- 6645 beyitten oluşur.
125 beyit kaside, 173 dörtlük de mani tarzındadır.
- **İlk siyasetnamedir**. Devrin hakanlarına ideal devlet yönetimin öğretmeyi amaçlar.
- Aile yapısı, sağlık, matematik, gökbilim, din, edebiyat, felsefe, eğitim, hayvancılık, tarım gibi konuları da içermesi bakımından didaktik bir eserdir.
- **Aruz ölçüsüyle yazılmış ilk eserdir**. (fa ü lün/fa ü lün/fa ülun/fa ül)
- Dili sadedir fakat az da olsa yabancı sözcükler vardır.
- **Karahanlı Türkçesi (Hakaniye Lehçesi)** ile yazılmıştır.
- Üç nüshası vardır. **Fergana**, **Mısır**-Arap harfleriyle, **Viyana**-Uygur harfleriyle
- **Alegorik** bir eserdir.

Alegori: Daha iyi öğrenilmesini sağlamak amacıyla simgesel bağlar kurarak aktarma.

KÜN TOGDI: Hükümdardır, adaleti ve kanunu temsil eder.

AY TOLDI: Vezirdir, saadeti ve mutluluğu temsil eder.

ÖGDÜLMÜŞ:

Vezirin oğlunu temsil eder.
Akıllı ve zekayı temsil eder.

ODGURMUŞ: Derviştir, akıbeti ölümü ve sonu temsil eder.

DİVANI LÜGATİ'T TÜRK

Divan: Bir yazarın belli bir konuda eserlerini topladığı büyük yapıttır.

- ✦ 1072-1074 yılında **Kaşgarlı Mahmut** tarafından kaleme alınmıştır.
- ✦ Araplara Türkçeyi öğretmek için yazılmıştır.
- ✦ Abbasi halifesi Ebul Kasım'a sunulmuştur.
- ✦ 7500 Türkçe kelime Arapça açıklamıştır.
- ✦ Sav, sagu, koşuk ve destan örnekleri vardır.
- ✦ Sözlü edebiyatın günümüze ulaşmasını sağlamıştır.
- ✦ Sadece edebiyat değil coğrafi bilgiler, bölgenin folklorü hakkında da bilgi verilmiştir.

★ Türk coğrafyasını gösteren en eski haritayı da kendisi çizmiştir.

- ✦ Eserde aynı zamanda dil bilgisi kuralları da açıklanmıştır.
- ✦ Ali Emiri Efendi bir sahafta bulmuştur.
- ✦ **Kitabu Cevahir'ün-Nahu fi Lugat'i't-Türk** (Türk Dilinin Gramer Cevheri) adında gramer kitabı olan Kaşgarlı Mahmut **ilk Türk dil milliyetçisidir.**

Muhakemetü'l Lügateyn (İki Dilin Karşılaştırmalı Sözcüğü) Ali Şir Nevai tarafından yazılmıştır.

ATABETÜ'L HAKAYİK

- ✦ "Hakikatlerin Eşiği"
- ✦ 12. yy. **Edip Ahmet Yükneki** tarafından yazılmıştır.
- ✦ Karahanlı hükümdarı Emir Dad Sipehsalar'a sunulmuştur.
- ✦ Eser Allah'a ve peygambere, dört halifeye övgüden oluşan 101 beyiti kaside biçimindedir.
- ✦ Bilginin, ilmin, alçak gönüllüğün işlendiği 40 dörtlük de **mani** (aaxa) şeklindedir. (484 mısra toplamda)
- ✦ **Karahanlı Türkçesi** ile yazılmıştır.
- ✦ Dili oldukça ağırdır.
- ✦ Kutadgu Bilig ile aynı vezinedir.

METİN ÖRNEĞİ

İlahi öküş hamd oyur men songa
Sening rahmetingahin unar men anga

(İlahi, pek çok hamd ederim sana
Senin rahmetinden hayır umarım.)

DİVAN-I HİKMET

- ✦ 12. yüzyılda **Hoca Ahmet Yesevi** tarafından yazılmıştır.
- ✦ **Yesevilik** tarikatının kurucusudur.
- ↳ (İlk Türk Tarikatı)
- ↳ Bu sebeple Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı'nın da kurucusudur.
- ✦ Sade bir dille yazılmıştır.
- ✦ **Dörtlüklerle** ve **hece ölçüsü** ile yazılmıştır.
- ✦ **Didaktiktir.** İslamiyeti öğretmek amaçtır.
- ✦ **Karahanlı Türkçesi** ile yazılmıştır.
- ✦ Cennet, cehennem, Allah'a bağlılık, dünyanın geçiciliği gibi konular işlenmiştir.

İSLAMİYET ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI

HALK EDEBİYATI

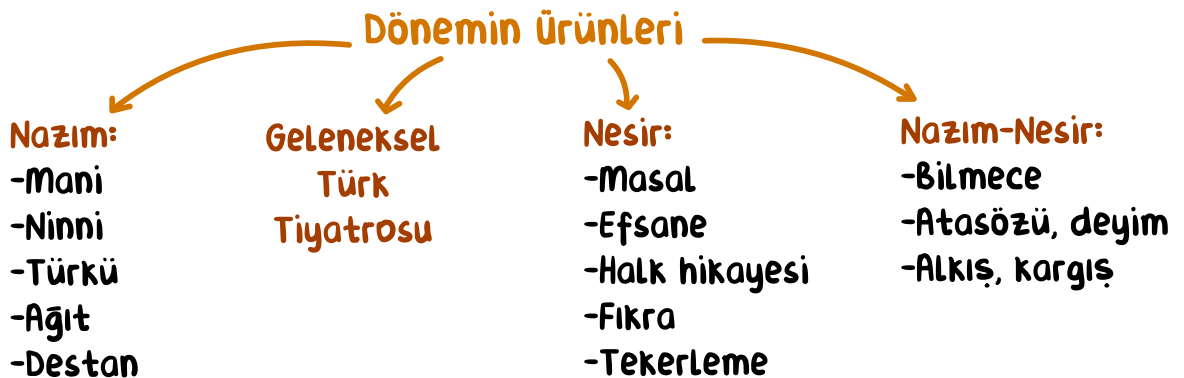
- ✦ İslamiyet öncesi sözlü edebiyatın devamıdır. Halkın içinde yaşayan ozanlar tarafından sürdürülen bir gelenektir.
- ✦ Şiirle müzik iç içedir. Şiirler **doğaçlama** söylenmiştir.
- ✦ Nazım birim **dörtlüktür**.
- ✦ Ölçüsü **hece ölçüsüdür** (7'li , 8'li , 11'li kalıp), **yarım kafiye** kullanılmıştır.
- ✦ Şiirlerde başlık yoktur. Nazım şekillerine göre adlandırılmıştır.
- ✦ Aşk, doğa, kahramanlık, özlem, gurbet, ölüm, dini konular, zamanın eleştirileri gibi konular işlenmiştir.
- ✦ Sade, anlaşılır bir dil kullanılmıştır.
- ✦ **Cönk** adı verilen deri kapaklı deftere yazılmıştır.

Divan edebiyatı sanatçılarındaki etkilenen aruzla yazılan şiirler de vardır:
Divan, selis, kalendire, vezn-i aher.

a) ANONİM HALK EDEBİYATI:

- ✓ Kulaktan kulağa aktarılarak ilk söyleyeni unutulmuş halk şiiridir.
- ✓ Sade bir dil kullanılmıştır.
- ✓ Hece ölçüsü ve dörtlüklerle yazılmıştır.
- ✓ Dize sonlarında yarım kafiye vardır.
- ✓ Mecaz ve söz sanatlarına yer verilmez.
- ✓ Aşk, hasret, kahramanlık, toplumsal eksikler, ölüm tema olarak işlenir.

NAZIM TÜRLERİ**MANİ**

- Anonim halk edebiyatının en kısa nazım şeklidir.
- Tek dördlükten oluşur.
- Her konuda söylenebilir.
- 7'li hece ölçüsü ile yazılır.

-----a doldurma mısra

-----a

----- x asıl anlatılmak istenen

-----a

Tam (Düz) Mani:

- Dört dizeden oluşur.
- 7'li hece ölçüsü ile yazılır.

-----a

-----a

-----x

-----a

Kesik (Ayaklı/Cinaslı) Mani:

- Birinci mısra diğer mısralardan daha kısa.

--- a

-----a

-----x

-----a

Yedekli (Artık) Mani:

- Tam bir maninin sonuna iki (yedek) mısra eklenmesi.

+

Karşı-Beri Mani:

- İki kişinin karşılıklı söylediği mani.

NİNNİ

- Büyüklerin çocuklarıyla ilgili beklentilerini, isteklerini, düşüncelerini, duygularını içeren onları uyutmak ya da avutmak için söylediği şiirlerdir.
- Özel ezgileri vardır.
- 5'li, 7'li, 8'li ve 11'li kalıplarla, tek dördlükten oluşur.
- Daha çok dördlükten oluşanı da vardır.
- Nakarat bölümleri vardır.

Divanü Lügati't Türk'te "Balı Balı" diye geçer.

TÜRKÜ

- Türk'e ait anlamındadır.
- Bestelenmek için özel bir ezgiyle yazılmıştır.
- Anadolu'da "yir" adıyla bilinir.
- İki bölümü vardır. Bent ve kavuştak (nakarat ya da bağlama)
- Hece ölçüsünün 7'li, 8'li, 11'li kalıpları kullanılır.

→ **Uslulü türküler:** oyun havaları

→ **Usulsüz türküler:** uzun havalarıdır.

AĞIT

- Ölüm, ayrılık, felaket gibi üzen ve korkutucu durumlar karşısında kişinin çaresiz kalışını, isyanını, öfkesini dil getirir.
- Türkünün bir çeşididir. Acıklı söylenişi ile türkünden ayrılır.
- Ağıt söyleme işine ağıt yakma, yakan kişiye ağıtçı denir.
- Genellikle hecenin 8'li kalıbıyla yazılır.
- Abab/cccb/dddb şeklinde kafiyeleşir.

İslamiyet öncesi dönemde sagu, Divan edebiyatında mersiye'nin karşılığıdır.

NESİR TÜRLERİ

EFSANE

- Aklın açıklayamadığı zamanlarda bitki ve hayvanları, doğa olaylarını, tarihi ve dini kişileri, olayları ve durumları anlatır.
- Biçim ve üslup özellikleri yoktur.
- Konuşma diliyle nesir (düz yazı) şeklinde yazılır.
- Kutsal öğeler içerir.
- Belli bir ölçüde inandırıcılığı vardır.

MASAL

- Gerçekleşmesi mümkün olmayan olağanüstü olayların yer ve zaman belli olmadan anlatıldığı edebiyat türüdür.
 - Düş gücünden doğar. İnandırıcılığı yoktur.
 - İyilik, güzellik, yardımseverlik, doğruluk gibi evrensel konularda yazılır.
 - Dini ve milli motifler yoktur.
 - Olağanüstülükler vardır.
 - Düzyazı şeklindedir.
 - Kısa ve yoğun anlatımdadır.
 - Çatışmalar üzerine kurulur. İyi-kötü, doğru-yanlış vs.
 - Formel sayılar vardır.
 - Hindistan kökenlidir.
 - Yazarı genellikle belli değildir.
- Fakat edebiyatımızda yazarı belli olan masallar da vardır.

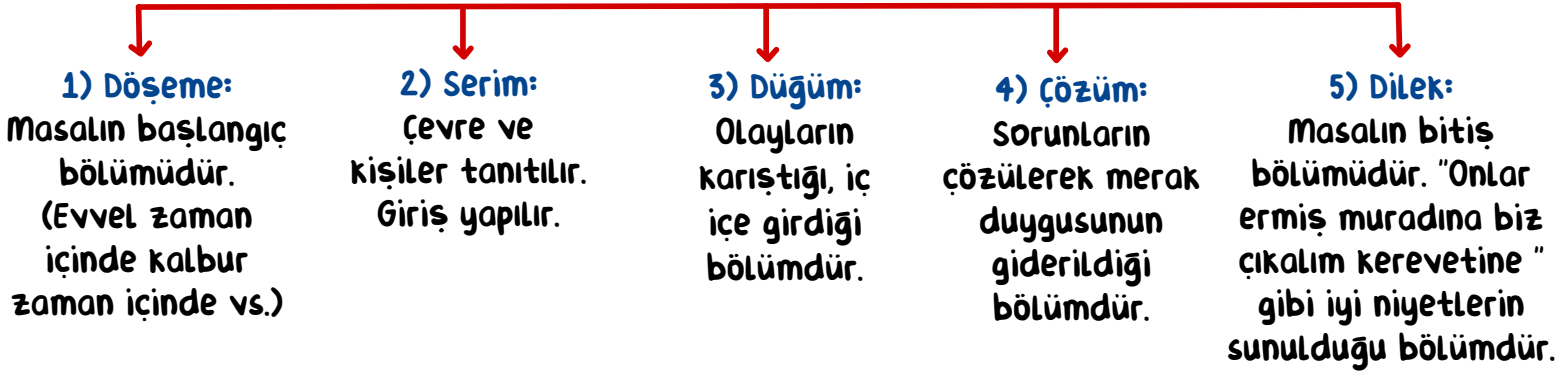
Az miktarda şiirsel tarzda da yazılabilir.

Masal yazarları şunlardır:

- Cahit UÇUK
- Cahit ZARİFOĞLU
- Eflatun Cem GÜNEY
- Gülten DAYIOĞLU

- Türk masallarını derleyen ilk kişi **Ziya Gökalp**'tir.
- Masal hakkında ilk bilimsel araştırmacı **Ignacz Kunos**'tr.

Masalın Bölümleri

TÜRK EDEBİYATINDA ÖNEMLİ MASAL YAZARLARI VE ESERLERİ**PERTEV NAILİ BORATAV:**

Köroğlu Destanı,
Folklor ve Edebiyat 1-2,
Bey Böyrek hikayesine ait metinler,
Halk Edebiyatı Dersleri,
İzahlı Halk Şiiri Antolojisi,
Halk Hikayeleri ve Halk hikayeciliği,
Typen Türkischer Volksmarchen, Zaman
Zaman İçinde,
LE Tekerleme,
Az Gittik, Uz Gittik;
100 Soruda Türk Folkloru, Nasreddin
Hoca

EFLATUN CEM GÜNEY:

↳ Masalçı Baba olarak bilinir.
Az Gittim Uz Gittim,
Bir Varmış Bir Yokmuş
Evvel Zaman İçinde,
Gökten Üç Elma Düştü,
En Güzel Türk Masalları, Zümrüdü
Anka,
Açıl Sofram Açıl ve Congoloz Baba,
Nar Tanesi,
Sabır Taşı,
Dertli Kaval,
Kül Kedisi,
Gülen Ayva Ağlayan Nar

HALK HİKAYESİ:

- 16. yüzyıldan sonra edebiyatımızda görülmeye başlamıştır.
- Aşk, sevgi, kahramanlık ve din konusudur.
- Günümüzdeki roman ve hikayeye karşılık gelir.
- Olağanüstülükler sınırlı, dili sadedir.

Bölümleri:

Fasıl: Şiir, türkü okunduğu veya tekerleme söylenildiği bölümdür.

Döşeme: Kişi ve mekanın tanıtıldığı, çeşitli rivayetlerin aktarıldığı bölümdür.

Asıl konu: Asıl konunun anlatıldığı bölümdür.

Sonuç, Dua: Hikayenin mutlu ya da mutsuz sonla bittiği bölüme verilen addır.

Halk hikayelerinde aşıklar kavuşamaz.

Efsane: Vuslatın öteki tarafta olduğu söylenilen bölümdür.

-Aşıklar tarafından saz eşliğinde anlatılır.

-Nazım nesir karışıktır.

Olaylar düzyazı ile
duygular ve karşılıklı
konuşmalar şiir şeklindedir.

AŞK HİKAYELERİ:

- ↳ Arzu ile Kamber,
- ↳ Tahir ile Zühre

DİNİ TEMALİ HİKAYELER:

- ↳ Hayber Kalesi,
- ↳ Van Kalesi,
- ↳ Hz. Ali ile ilgili olanlar

DESTANİ HİKAYELER:

- ↳ Dede Korkut Hikayeleri,
- ↳ Köroğlu Hikayesi

HALK HİKAYELERİ ÖRNEKLERİ:

FERHAT İLE ŞİRİN: Meymene Banu, Ferhat ve Şirin arasında geçen hikayedir.

İran-Hint edebiyatına aittir. Edebiyatımızdaki hikayelerin beslendiği bir kaynaktır.

ARZU İLE KAMBER: Kamber ve Arzu evlenmek isterler. Arzu'nun annesi buna izin vermez.

Bir şekilde bir zaman sonra bir araya gelen iki aşık beraber göğüslerinden güvercin havalanarak ölürlər.

KEREM İLE ASLI: Padişahın kızı Aslı ve Keşiş'in oğlu Kerem arasında geçer. Din farkından dolayı aşıklar evlenemez. Bir büyüyle yanarak ölürlər.

TAHİR İLE ZÜHRE: Padişahın kızının ve vezirin oğlunun hikayesidir. Hikayenin sonunda aşıklar ölür.

EMRAH İLE SELVİHAN: Derviş'in elinden bade içerek Miroğlu Mahmud Beyin kızına sevdalanan Emrah, Emrah'ın da aşkına bade içerek sahip olan Selvihan'ın hikayesi. Şah Abbas'ın desteğiyle evlenirler.

GELENEKSEL TÜRK TİYATROSU:

- ✦ Usta çırak ilişkisi içerisinde gelişen türdür.
- ✦ Sözlü olarak aktarılmıştır, yazılı metne dayanmaz.
- ✦ Karşılıklı konuşmalar, yanlış anlamalar ve bundan çıkan komikler üzerine kurulur.
- ✦ Kişiler kalıplaşmış tipik özelliklere sahiptir.

a) Gölge Oyunu (Karagöz-Hacivat)

- ✦ Yazılı bir metni yoktur.
- ✦ Doğaçlama (tuluat) şeklindedir.
- ✦ 19. yüzyılda yazıya geçirilmiştir.
- ✦ Karagöz ve Hacivat en bilineni olduğu için böyle isimlendirilir.

b) Orta Oyunu

- ✦ Daire şeklindeki bir alanda Kavuklu ve Pişekar adı verilen karakterlerin ekseninde oluşturulur. Bu alana **PALANGA** adı verilir.
- ✦ Doğaçlamadır.
- ✦ Karagöz gibi açık sözlü, saf ve her şeyi yanlış anlayan tip Kavuklu, Hacivat gibi bilgili, ukala ve yarı aydın tip ise Pişekar'dır.

c) Meddah

- ✦ Sahne, kostüm, dekor, kişiler tek bir kişide toplanır.
- ✦ Günümüzün stand-up gösterisinin eski dönemdeki halidir.
- ✦ Kısasa adıyla da bilinir
- ✦ Meddah dediğimiz kişi yüksekçe bir yere oturur. Omuzunda bir mendil elinde bir bostan vardır. Bu gereçlerle taklitler doğaçlamalar yapar.

Beş başlık altında toplayabiliriz:

- a) Gölge oyunu
- b) Orta oyunu
- c) Meddah
- d) Köy seyirlik oyunları
- e) Kukla

Mukaddime (Giriş): Nareke adı verilen aletin çalmasıyla başlar. Hacivat semai okuyarak girer ve oyun başlar.

Muhavere (Söyleşme): Karşılıklı yanlış anlaşılmanın olduğu bölümdür.

Fasıl (Asıl Bölüm): Diğer karakterler oyuna girer. Asıl konu işlenir.

Bitiş: Hacivat'ın ve Karagöz'ün sahneden ayrıldığı bölüm.

Mukaddime (Giriş): Pişekar'ın sahneye girişi ile oyun başlar.

Muhavere (Söyleşme): Arzbar ve tekerleme diye iki bölümden oluşur. Söz ve hüner gösterilen bölümdür.

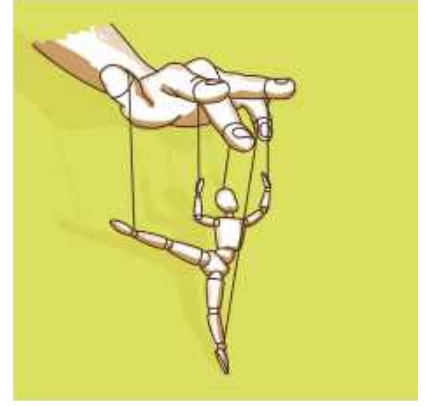
Fasıl (Asıl bölüm): Kavuklunun, Pişekar'ı aradığı bölümdür.

Bitiş: Pişekar'ın izleyicileri selamlayarak sahneden çıktığı bölümdür.

- Kırsal kesimlerde yaşayan insanlar düğünlerde, bayramlarda, kutlamalarda bu oyunu oynar.
- Bir dekor veya sahne yoktur.
- Oyuncu-seyirci ayrımı keskin değildir.
- Seyirciler yeri geldiğinde oyuncu olabilir.

e) Kukla

- Anadolu'da "bebek, çömce gelin" isimleriyle bilinir.
- İbiş ve İhtiyar adında iki ana kahramanı vardır.

AŞIK TARZI HALK EDEBİYATI

- Aşık adı verilen halk ozanlarının oluşturduğu gelenektir.
 - Şiirle müzik iç içedir. Bağlama adı verilen çalgı ile birlikte şiir söylenir.
 - Hece ölçüsünün 8'li, 11'li kalıpları kullanılmıştır.
 - Yarım kafiye kullanılmıştır.
 - Son dördlükte mahlasa yer verilir. (Tapsırma geleneği)
 - Başlık kullanılmamıştır.
 - Aşk, kahramanlık, doğa, gurbet, ölüm gibi temaları işler.
- Bu sebeple **Ladini (Din Dışı) Edebiyat Dönemi** olarak anılır.

★ Bazı aşıklar aruzla da şiir yazmıştır.

- Dil, halkın konuştuğu günlük dildir.
- Cönk adı verilen defterlere şiirlerini kaydetmişlerdir.
- 19. yüzyılda aşık kolları ortaya çıkmıştır: → Aşık Şenlik kolu
→ Ruhsati kolu
→ Emrah koludur.

TÜRLERİ ŞUNLARDIR:

KOŞMA:

- En sevilen, en yaygın nazım türüdür.
- Aşk, gurbet, yiğitlik, doğa, ayrılık gibi konular işlenir.
- 3-5 dördlükten oluşur. 11'li hece ölçüsü ile yazılır.
- İslamiyet öncesi Türk edebiyatında koşukların devamıdır.

-----a	-----c	-----d
-----b	-----c	-----d
-----a	-----c	-----d
-----b	-----b	-----b

şeklinde kafiyelenir.

İşledikleri Konulara Göre:

Koçaklama:
Yiğitlik,
kahramanlık
konulu
koşmalardır.

Taşlama:
Kişilerin ve
toplumların aksayan
yönlerini ele alan
türüdür.

Ağıt:
Ölen kişinin ardından
duyulan üzüntüyü
dile getiren
koşmalardır.

Güzelleme:
Kadın, at, doğa
manzarası ve şehrin
güzelliklerinin
anlatıldığı
koşmalardır.

SEMAİ:

- ✦ Aşk, sevgi, güzellik, doğa gibi konuları işler.
- ✦ 8'li hece ölçüsü ile yazılır.
- ✦ Dörtlük ve kafiyesi koşmaya benzer.
- ✦ Semai, aruz ölçüsü ile yazılabilmıştır.

VARSAĞI:

- ✦ Varsak Türkleri arasında yiğitçe söylenen şiirlerdir.
- ✦ Konu, şekil ve hece ölçüsünde koşmaya benzer.
- ✦ "Heyl, Bre!" gibi yiğitçe söylemleri vardır.

DESTAN:

- ✦ 11'li hece ölçüsü ile yazılır.
- ✦ Koşma kafiye şemasına sahiptir.
- ✦ En uzun Aşık Tarzı Edebiyatı ürünüdür.
- ✦ Buradaki destanların söyleyeni bellidir.

AŞIK EDEBİYATI SANATÇILARI**16. YÜZYIL:**

→ Köroğlu

17. YÜZYIL:

- Karacaoğlu-Nemçe Destanı
- Kayıkçı Kul Mustafa- Genç Osman Destanı
- Aşık Ömer- Divan
- Gevheri
- Ercişli Emrah

18. YÜZYIL:

→ Levni

19. YÜZYIL:

- Dertli- Divan
- Erzurumlu Emrah
- Seyrani
- Dadaloğlu
- Bayburtlu Zihni- Divan
- Ruhsati
- Summani

DİNİ TASAVVUFİ HALK EDEBİYATI

- ✦ 12. yüzyılda Ahmet Yesevi ile başlamıştır.
- ✦ Didaktik tarzdadır.
- ✦ Allah, peygamber, insan sevgisi, güzel ahlak gibi konular işlenir.
- ✦ Mazmunlar (kalıp ifadeler) vardır.
- ✦ Hece ölçüsünün 7'li, 8'li, 11'li kalıbıyla yazmışlardır.
- ✦ Aruz ölçüsü kullananlarda olmuştur.
- ✦ Nazım birimi dörtlük şeklindedir.

Döneme ait olan nazım ürünler: İlahi, Nefes, Deme, Şathiye, Devriye, Hikmet, Mutuk

Döneme ait olan nesir ürünler: Menakıbname, Velayetname, Gazavatname, Vücutname, Fütüvvetname

★ Dervişler tarafından oluşturulduğu için **tekke edebiyatı** da denir.

A) NAZIM TÜRLERİ**İLAHİ**

- Allah'ın varlığını ve birliğini konu edinen şiirlerdir.
- Divan edebiyatının tevhid ve münacat türüne benzer.
- 7'li, 8'li, 11'li hece ölçüsü ile yazılır.
- 3-5 dörtlükten oluşur.
- Koşma kafiye şeması ile yazılır.
- En önemli temsilcisi Yunus Emre'dir.

NEFES

- Vahdet-i Vücut anlayışını işler.
- Şekil olarak koşmaya benzer.
- 3-7 dörtlükten oluşur.
- Kaygusuz Abdal ve Pir Sultan Abdal nefesleri ile ünlüdür.

DEME

- Alevi ilahileridir.

NUTUK

- Tarikata girenlerin tarikatın inceliklerini ve kurallarını öğretmek için yazılır.

HİKMET

- Hoca Ahmet Yesevî'nin şiirlerine verilen isimdir.
- Orta Asya'da Türklere İslamiyeti öğretmek için yazılmıştır.

ŞATHİYE

- Allah'a şakalaşmış gibi senli benli tarzda yazılan şiirlerdir.
- Kaygusuz Abdal ve Kazak Abdal bu türle ünlüdür.

DEVİRİYE

- "Allah'tan geldik yine O'na döneceğiz." inanişıyla yazılan şiirlerdir.

B) NESİR TÜRLERİ

MENAKİBNAME: Din büyüklerinin başından geçen menkıbeleri anlatan eserlerdir.

VELAYETNAME: Din büyüklerinin hayatını, kerametini anlatan eserlerdir.

FÜTÜVVETNAME: Tasavvufta ahlaklı nesiller yetiştirmek önemlidir.

Bu türde yazılan eserler bunu esas alır. Ahi Evran'ın temellerini attığı esnaf teşkilatının esasında da yukarıdaki düşünce yer alır.

VÜCUTNAME: Tasavvufa göre insan vücudunun geçirdiği evreleri anlatan eserlerdir.

GAZAVATNAME: Din uğruna yapılan savaşların anlatıldığı eserlerdir.

DİNİ-TASAVVUFİ HALK EDEBİYATI SANATÇILARI**13. YÜZYIL**

- Yunus Emre: Risaletü'n Nushiye
- Hacı Bektaş Veli: Kitabu'l Fevaid, Şerh-i Besmele, Şathiye, Makalat-ı Gaybiye, Kelimat-ı Ayniye

14-15. YÜZYIL

- Hacı Bayram Veli: Nutuk
- Esrefoğlu Rumi: Müzekki'n Nüfus
- Kaygusuz Abdal: Mugalatane
Vücutname ↪
Sarayname ↪
Dil-Güşa ↪

16. YÜZYIL

- Pir Sultan Abdal

16-17. YÜZYIL

- Aziz Mahmud Hüdayi: Mektubat
- Kazak Abdal
- Niyazi Mısri: Divan-ı İlahiyat
- Mevaidül İrfan

18. YÜZYIL

- Erzurumlu İbrahim Hakkı: Marifetname ↪

DİVAN EDEBİYATI

- Sanat için sanat anlayışı hakimdir.
- Konuşma dilinden uzak kelime ve tamlamaların olduğu, ağır ve süslü bir dile sahiptir.
- Sosyal yaşamdan uzak, soyut bir edebiyattır.
- Klasik Türk Edebiyatı da denir.
- Saraya ve saray çevresine hitap eder.
- Konu değil anlatış biçimi önemlidir.

Hüner gösterme ve sanat yapma amacı vardır.

- Din dışı temalar işlenmiştir.
- Tam ve zengin kafiye kullanılır.
- Bütün değil parça güzelliği önemlidir.
- Mahlas kullanılmıştır.
- Mazmunlarla örülüdür.
- Beyit ve bentler kullanılmıştır.

A) BEYİTLERLE KURULANLAR**GAZEL**

- Arap ve Fars kökenli bir türdür.
- Güzellik, aşk, kadın, şarap gibi konular işlenir.
- Koşuk ve koşmaya benzer.

----- a -----b -----c
----- a -----a -----a

şeklinde kafiyeleşir.

- 5-15 beyitten oluşur.
- Fuzuli, Baki, Nedim en tanınmış gazel şairlerdir.
- Aruz ölçüsünün farklı kalıpları ile yazılır.

MÜSTEZAT

- Gazelin özel bir biçimidir.
- Uzun dizelere, ziyade adı verilen kısa bir dizenin eklenmesiyle oluşur.

A) BEYİTLERLE KURULAN

Gazel
Kaside
Mesnevi
Kıta
Müstezat

B) BENTLERLE KURULAN

Tuyuğ
Rubai
Murabba
Şarki
Muhammes
Terkib- i Bent
Terci-i Bent

KASİDE

- Din ve devlet büyüklerini övmek maksadıyla yazılır.
- 33-99 beyitten oluşur
- Şekil olarak da gazele benzer, kafiyeleşimi aynıdır.

Kasidenin Bölümleri;

Nesip
Girizgah
Methiye
Tegazül
Fahriye
Dua

Konularına**Göre Kasideleri;**

Tevhid	Naat
Münacat	Hicviye
Methiye	Mersiye

En az 2 en fazla 12 beyitten oluşan nazım biçimine **KIT'A** denir.

♣ Divan edebiyatında mesneviler, halk edebiyatındaki destanlar ve halk hikayeleri, Tanzimat dönemi ile birlikte edebiyatımıza giren hikayenin yerine kullanılmıştır.

♣ Savaş, aşk ve dini olayların masalsi tarzda anlatıldığı nazım şeklidir.

♣ Beyit sayısı sınırsızdır.
♣ Beş mesneviden oluşan eserlere **hamse** denir.

-----a -----b -----c
-----a -----b -----c

şeklinde kafiyeleşir.

EKSTRA
BİLGİ

Hamse Sahibi Yazarları:
Ali Şir Nevai (İlk Hamse)
Taşlıcalı Yahya
Nevzade Atai
Nergisi
Genceli Nizami
Hamdullah Hamdi

B) BENTLERLE KURULANLAR

TUYUĞ

Türkler divan edebiyatına kazandırmıştır.
Dört mısralık **tek** bentten oluşur.
Şekil özellikleri **maniye benzer**.
Mahlas kullanılmaz.
Tasavvufi ve dini konular işlenir.

RUBAİ

Dört mısralık **tek** bentten oluşur.
-----a
-----a
-----b
-----a
} şeklinde kafiyeleşir.

Yoğun şekilde **düşünce üzerine** yazılır.
Ömer Hayyam İran edebiyatında, Azmizade Haleti, Mevlana, Yahya Kemal, Arif Nihat Asya Türk edebiyatında rubaileri ile tanınır.

MURABBA

Dört dizelik 4-8 bentten oluşur.
Aruz ile yazılır.
Felsefi, didaktik konular işlenir.

MUHAMMES

Beş dizelik 4-8 bentten oluşur.
Her konuda yazılabilir.

ŞARKI

Halk edebiyatında koşma ve türküden esinlenerek, türkülerin divan edebiyatına kattığı nazım şeklidir.
Dörder dizelik 3-5 bentten oluşturulur.
Aşk, sevgi, şarap, eğlence konuları işlenir.
Şarkıyı ilk yazan Naili'dir.
Bestelemek için yazılır.

TERKİB-İ BENT

Her bendin sonunda bentleri bağlayan vasıta beyiti bulunur.
Bent sayısı 5-15 arasında değişir.
Her bentin alt değerinde beyitler oluşturulur. Bu beyitler 7-10 arasındadır.
Gazel gibi kafiyeleşir.
Vasıta beyiti her bentin sonunda aynen tekrar ederse **Terci-i Bent** olarak adlandırılır.

DİVAN EDEBİYATINDA NAZİM TÜRRLERİ

- Siyer**: Hz. Muhammed'in doğumu, peygamber oluşu ve hayatıyla ilgili yazılan şiirlerdir.
- Gazavatname**: Din uğruna yapılan savaşları anlatır.
- Mevlit**: Peygamber Efendimiz (s.a.v) doğumundan vefatına kadar bütün hayatını anlatan eserlerdir.
- Kısas-ı Enbiya**: Peygamberlerin hayatın mesnevi tarzında işlenir.
- Pendname**: Okuyana öğüt vermek maksadıyla yazılır. Ahlak ve din ile ilgilidir.
- Şehrengiz**: Şehirlerin güzelliklerini öven şiirlerdir.
- Surname**: Kadın sultanların düğün merasimleri ve şehzadelerin sünnet düğünleri anlatılır.
- Lügaz**: herhangi bir nesne ismi verilmeden anlatılır.
- Muamma**: Cevabi içinde gizlenmiş bilmecelelerdir.
- Habname**: Bir rüya görmüş gibi olay ve kişiler eleştirilir.
- Nazine**: Bir şairin şiirinin alınması ve aynı kafiye ve aynı ölçüyle yazılması.
- Tehzil**: Bilinen bir şiirin sahibini kırmadan aynı uyak ve ölçüde mizahi şekilde benzerinin yazılması.

DİVAN EDEBİYATI NESİR TÜRRLERİ

- **Tarih-i Vakayiname**: Dönemin olaylarını devlet eliyle resmi bir şekilde yazdırılması.
- **Tezkire**: Günümüzün biyografisidir.
- **Münşeât**: Süslü nesirlerin toplandığı eserlere denir. Genellikle mektuplardan oluşur.
- **Seyahatname**: Geziliş görülen yerlerin coğrafi özelliklerinin ve kültürel özelliklerinin anlatıldığı eserlerdir.
- **Sefaretname**: Bir devletten başka devlete gönderilen memur veya elçilerin gittikleri ülke hakkında yazdıkları rapor tarzında olan eserlerdir.
- **Siyasetname**: Devlet yönetiminin nasıl olması gerektiği hakkında devrini yöneticilerine ders veren eserlerdir.
- **Letaifname**: Hiciv tarzında eserlerdir ve fıkraların hiciv katarak mizahi anlatılmasıdır.

DİVAN EDEBİYATINDA AKIMLAR

TÜRK-İ BASİT

- ♣ Halk Edebiyatı'ndan etkilenecek Divan Edebiyatı'nda dili sadeleştirmek istemişlerdir.

- Aydınli Visali
- Edirneli Nazmi

SEBK-İ HİNDİ

- ♣ Farklı mecazı söyleşiler ve söz sanatları ile kurulmuş derin anlamlı ve anlaşılması daha güç şiir yazma akımıdır.

- Şeyh Galip

MAHALLİLEŞME

- ♣ İstanbul Türkçesi'ni şiire sokmayı hedefleyen akımdır.

- Nedim
- Enderunlu Vasıf

13.
YÜZYIL

Hoca Dehani
Divan
Selçuklu Şehnamesi
Ahmet Fakih
Çarhname
Kitab-ı Esraf-ı
Mesacidiş Şerife

Sultan Veled
Divan
Rebabname
İbtidaname
İmtihaname
Maarif

Mevlana Celaleddin Rumi
Mesnevi
Divan-ı Kebir
Fihi Ma Fih
Mecalis-i Sab'a
Mektubat

14.
YÜZYIL

Seyyid Nesimi
Türkçe Divan
Farsça Divan
Kadı Burhanettin
Divan
Seyyad Hamza
Yusuf-u Züleyha

Gülşehri
Mantık'ı Tayr
Felakname
Aruz Risalesi
Kuduri Tercümesi
Aşık Paşa
Garipname

Ahmedi
Divan
İskendername
Cemşid ü Hurşit
Tervihül Ervah
Mirkatül-edep

15.
YÜZYIL

Ahmet Paşa
Divan
Sinan Paşa
Tazarrunname
Marifetname
Mercimek Ahmet
Kabusname

Süleyman Çelebi
Vesiletü'n Necat
Şeyhi
Harname
Hüsrev-i Şirin
Tezkiretül Evliya

Ali Şir Nevai
Muhakmetül Lügateyn
Mecalisü'n Nefais
Mizan'ül-Evzan
Divan

16.
YÜZYIL

Baki
Divan
Fezail-i Mekke
Fezail-i Cihad
Latifi
Latifi Tezkiresi

Fuzuli
Leyla ile Mecnun
Hadikatü's Süeda
Beng-ü Bade
Şikayetname
Sehi Bey
Heşt Behiş

Bağdatlı Ruhi
Divan
Taşlıcalı Yahya
Divan
Hamse
Hayali
Divan

17.
YÜZYIL

Nabi
Hayriyye
Hayrabat
Naima
Naima Tarihi
İbrahim Peçevi
Peçevi Tarihi

Katip Çelebi
Keşf-i Zünun
Cihannüma
Fezleke
Takvimü't Tevarih
Düstürül Amel

Evliya Çelebi
Seyahatname
Nefi
Siham-ı Kaza
Naili
Neşati
Şeyhül İslam

18.
YÜZYIL

Şeyh Galip
Hüsn-ü Aşk

Nedim

BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI

♥ **Tanzimat dönemi** ile başlar.

♥ Bu dönemde eski türler kullanılsa da yeni bir tür Batı edebiyatında edebiyatımıza girmiştir. Bu türler ilk olarak başarılı kullanılsa da zamanla gelişmiş ve zirveye ulaşmıştır.

A) HİKAYE (ÖYKÜ)

- Gerçekleşmiş ya da gerçekleşmesi mümkün bir olayı, **zaman, mekan ve kişi** ekseninde ele alan sanatsal metinlerdir.
- Dünya edebiyatında 14.yüzyıl Baccacin'nun **Decameron** adlı hikayesi **ilk örnek** olarak kabul edilir.
- Bizim edebiyatımıza **ilk olarak Dede Korkut Hikayeleri** ile başlar. Daha evvelinde ise destan, masal ve halk hikayesi yer alıyordu.
- Tanzimat dönemi ile beraber de Batılı anlamda hikaye edebiyatımıza girmiştir.

TÜRK EDEBİYATINDA İLK HİKAYELER

İlk hikaye denemesi

Müsameretname (Emin Nihat)

İlk yerli hikaye

Letaif-i Rivayat (Ahmet Mithat)

Batılı tarzda yazılmış ilk küçük hikaye

Küçük Şeyler (Samipaşazade Sezai)

HİKAYENİN BÖLÜMLERİ

SERİM: Olaya giriş yapılır. Çevre ve kişiler tanıtılır.

DÜĞÜM: Hikayenin bütün yönleriyle anlatıldığı bölümdür. Merak duygusu iyice artırılır.

ÇÖZÜM: Hikayede olaylar sonuca bağlanır.

HİKAYEDE ANLATIM BİÇİMLERİ

ÖYKÜLEME

- Olayların bir anlatıcı tarafından belli bir zaman diliminde anlatılmasıdır.
- Cümleler kısadır.
- Hareket unsuru ön plandadır.

BETİMLEME

- Hikayedeki mekan, kişi vs. gibi unsurların gözde bir görüntü oluşturacak şekilde ayrıntılı anlatılmasıdır.
- Resim çizer gibi zihinde kelimelerin tablolaştırılmasıdır.

DİYALOG

- En az iki kişi arasında gerçekleşen konuşmalardır.
- Çatışmalar, karakter analizleri daha somut ve gerçekçidir.
- Esere samimi bir hava katar.

İÇ KONUŞMA

- Karakter duygularını, düşüncelerini, konuşma cümlesi gibi zihinlerinde kurar fakat seslendirmezler.
- Anlatıcı tarafından aktarılır.

HİKAYE TÜRLERİ

1) OLAY HİKAYESİ

- Olayın **serim, düğüm, çözüm planı** ile anlatılmasıdır.
- Guy de Maupasant** tarafından ilk örnekleri verilmiştir. Bu sebeple **Mauposant Tarzı** diye de bilinir.
- Anlatım olay ağırlıklıdır.
- Ayrıntılı betimlemeler** vardır.
- Olay geniş olarak ele alınır.
- Merak** duygusu ön plandadır.
- Beklenmedik sonla** biter.
- Edebiyatımızda **Ömer Seyfettin ve Refik Halit Karay** önemli temsilcileridir.

Önemli Hikaye Yazarlarımız

- ✦ Sait Faik Abasıyanık
- ✦ Memduh Şevkat Esendal

2) DURUM HİKAYESİ

- Anlatım durum ağırlıklıdır.
- Olay ikinci plandadır.
- Serim,düğüm,çözüm bölümleri içeren bir plan zorunluluğu yoktur.
- Çevre ayrıntılı betimlenmez.
- Ruhsal çözümlemeler ön plandadır.
- Günlük hayattan insanlar karşımıza çıkar.
- Bitmemişlik duygusu oluşturur.
- Metni okuyucunun hayal dünyası tamamlar.
- Merak uyandırma meselesi yoktur.
- Beklenmedik sonla bitmesine gerek yoktur.

En ünlü yazarı Anton Çehov'dur.
Bu sebeple ÇEHOV TARZI HİKAYE de denir.

B) ROMAN

- Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayları yer, kişi, zaman unsurlarıyla ayrıntılı biçimde anlatan uzun metinlerdir.
- Roman unsurları, olay,zaman,mekan,kişidir,

-**Tek zincirli olay örgüsü:** Olay asıl kişi etrafında geçer.

-**Çok zincirli olay örgüsü:** Kendi içinde birçok olay işlenir.

-**Helezonik olay örgüsü:** İç içe geçmiş olaylardan oluşan metinlerdir. Olaylar birbirinden bağımsızdır.

Tipleştirme: Olay merkezinde yer alan ve ait olduğu toplumun özelliklerini taşıyan kişiye denir.

Karakter Çizme: Kendi iç dünyasıyla başkasına benzemeyen sadece kendi özelliği ile karşımıza çıkan kişilerdir.

• 19. yüzyılda İspanyol yazar **Cervantes** tarafından yazılan **Don Kişot** dünya edebiyatında ilk başarılı roman örneği olarak kabul edilir.

• Türk Edebiyatında da 19. yüzyıldan itibaren görünmeye başlar.

• Türk Edebiyatında roman türünün yerini daha önceleri **destanlar, masallar, halk hikayeleri ve mesneviler** tutar.

★ Halit Ziya Uşaklıgil, Batılı anlamda Türk romanının kurucusudur.

ROMANDA ANLATIM BİÇİMLERİ

- **İÇ ÇÖZÜMLEME:** Anlatmaya dayalı metinlerde kişilerin duygu,düşüncelerinin okura yansıtılmasıdır.
- **METİNLERARASILIK:** Değişik yöntemlerle kullanılan bir tekniktir.
- **PASTİŞ:** Daha önce var olan bir metnin üslup özellikleri dikkate alınarak başka metinde kullanılması.
- **PARODİ:** İçerik veya konunun dikkate alınarak başka bir metinde kullanılması.
- **İRONİ:** Kurguyu ve olay örgüsünü alaya almak suretiyle okuru eğlendirmek için başka metne alınması.
- **KOLAJ:** Bir edebi metin parçasının başka bir metne kompozisyon şeklinde uyarlanması .
- **BİLİNÇ AKIŞI / AKIMI:** Cümleler arası mantıksal bağ ile kişilerin aklından geçenleri anlatır. Bilinç akışında ise cümleler arası mantıksal bağ olmasın akıldan geçenler anlatılır.
- **GERİYE DÖNÜŞ:** Olay anlatımı esnasında geçmişe dönüşlerin olmasıdır.
- **ANLATMA:** Okuyucu ve eser arasına bir anlatılan girer.
- **GÖSTERME:** Çoğunlukla diyalog yer alır. Tiyatroda başvurulur.
- **ÖZETLEME:** Olayların kısaltılarak anlatılmasıdır.
- **LEİTMOTİV:** Metinde sürekli tekrar edilen kısımdır.

TÜRK EDEBİYATINDA İLK ROMANLAR

• İlk çeviri roman
Telemak / Yusuf Kamil Paşa	• Batılı tekniğiyle yazılmış ilk roman
Mai ve Siyah - Halit Ziya Uşaklıgil
• İlk yerli roman
Taassuk-ı Talat ve Fitnat /Şemsettin Sami	• İlk büyük Türk romanı
Aşk-ı Memnu - Halit Ziya Uşaklıgil
• İlk edebi roman
İntibah / Namık Kemal	• İlk otobiyografik roman
Dokuzuncu Hariciye Koğuşu - Peyami Safa
• İlk tarihi roman
Cezmi / Namık Kemal	• Mektup tarzında yazılan ilk roman
Mutallaka - Hüseyin Rahmi Gürpınar
• İlk realist roman
Araba Sevdası / Recaiade M. Ekrem	• İlk tezli roman
Yaban - Yakup Kadri Karaosmanoplu
• İlk köy romanı
Karabibik / Nabizade Nazım	• Kurtuluş Savaşı'nı işleyen ilk roman
Ateşten Gömlek - Halide Edip Adıvar
• İlk psikolojik roman
Eylül / Mehmet Rauf	

ROMAN TÜRLERİ

SOSYAL ROMAN

- Sınıflar arası çatışmalar, esaret, göç gibi **toplumsal sorunların anlatıldığı** romanlardır.
- Sefiller / Victor Hugo
- Meyhane / Emile Zola
- Gazap Üzümleri / John Steinback
- Sergüzeşt / Samipaşazade Sezai

TÖRE ROMANI

- Toplumsal **gelenek ve göreneklerini** anlatır.
- Sinekli Bakkal
- Halide Edip Adivar

TEZLİ ROMAN

- Bir düşünceyi veya tezi savunur.
- Zehra / Nabizade Nazım
- Yaban / Yakup Kadri

NEHİR ROMAN

- Bir olayı geniş bir zamana yayarak, bir toplumun geniş bir bölümünü birden fazla ciltle anlatan romanlardır.

-Tağrik Buğra

Küçük Ağa

Küçük Ağa Ankara'da

Firavunun İmami

-Adalet Ağaoğlu

Ölmeye Yatmak

Bir Düşün Gecesi

Hayır

-Yakup Kadri

Panorama I

Panorama II

EGZOTİK ROMAN

- Uzak ve yabancı ülkelerde** geçen romanlardır.
- İzlanda Balıkçısı / Piyer Loti
- Nilgün / Refik Halit Koray

PSİKOLOJİK ROMAN

- Ruh çözümlemelerine** yer verir.
- Suç ve Ceza / Dostoyevski
- Genç Wertherin Acıları / Goethe
- Eylül / Mehmet Rauf
- Dokuzuncu Hariciye Koğuşu / Peyami Safa

MACERA ROMANI

- Günlük hayatın dışında gerçekleşmesi zor, esrarengiz ve şaşırtıcı **olayları sürükleyici biçimde anlatır.**
- Robinson Crouse / Daniel Defoe
- Hasan Meddah / Ahmet Mithat Efendi

POLİSİYE ROMAN

- Suçluyu** yakalamak, **cinayeti** aydınlatmak gibi olaylar üzerine kurulur.
- Sherlock Holmes / Sir Arthur Conan Doyle
- Esrar-ı Cinayet / Ahmet Mithat Efendi
- Cingöz Recai / Peyami Safa

FANTASTİK ROMAN

- Gerçekleşmesi mümkün değildir.
- Masalsı anlatım vardır.
- Yüzüklerin Efendisi / Tolkien
- Puslu Kıtalar Atlası / İhsan Oktay Anar

BİLİM KURGU ROMANI

- Gerçekleşmesi mümkün olmayan olayların çağın bilim ve teknolojisi kullanılarak anlatılmasıdır.
- Denizler Altında Yirmi Bin Fersah
- Jules Verne

BİYOGRAFİK ROMAN

- Genellikle ünlü **kişilerin hayatını anlatır.**
- Bir Bilim Adamının Romanı / Oğuz Atay

OTOBİYOGRAFİK ROMAN

- Yazar **kendi hayat hikayesini** anlatır.
- Üç birlik kuralına uyulur. (Yer-Zaman-Olay Birliği)
- Aiskhylos, Euripides, Sophokles ilk temsilcileridir.

C) TİYATRO

- Yüksekte bir yerde, **insanlar önünde oynamak için** yazılmış metinlerdir.
- Diğer edebi türlerden farklı olarak **sahnelemek için** yazılır.
- Olaylar yazarın ağzından değil **eserdeki kahramanların ağzından** anlatılır.
- Dinsel törenlerde doğmuştur.
- Konuşma ve eyleme dayalı bir sanattır.

Yapı unsurları
zaman,
mekan, kişi, ve
seyircilerdir.

MODERN TİYATRO TÜRLERİ**1) TRAJEDİ**

- Seyircide acıma ve korku hislerini uyandırarak ruhu kötülüklerden temizlemeyi amaçlar.
- Acıklı** konular işlenir.
- Şiir olarak yazılır.
- Olayları tarihten veya Yunan mitolojisinden alan bir türdür.
- Beş perdeden oluşur.
- Erdem ve ahlak önemlidir.
- Ciddi bir hava hakimdir.
- Koro ve diyalog** bölümleri vardır.
- Soylulara ait bir hava vardır.
- Kahramanlar sıradan kimseler değil, **krallar, tanrılar ve tanrıçalardır.**

2) EPİK (DESTANSI) TİYATRO

- Ders vermeyi amaçlar.
- Marksizm felsefesinden etkilenir.
- İzleyiciye tiyatronun sadece oyun olduğunu hatırlatır.

Haldun Taner'in Keşanlı Ali Destanı
bizdeki ilk örneğidir.

3) MÜZİKLİ TİYATRO

- Sahne de oyuncular hariç orkestraya ihtiyaç duyulur.
- Opera:** Tüm sözleri, koro, solo ve düet seklindedir.
- Operet:** Sözlerin bir kısmı müzikli
- Müzikal Komedi:** Sözler arası müzikli geçişler vardır.
- Bale:** Harekete dayanır. Sözsüzdür.
- Vodvil:** Hareketli, eğlenceli bir konu şarkılara da yer verilerek işlenir.

4) KOMEDİ

- Günlük hayattan gülünç konular işlenir.
- Sir olarak yazılır (Manzumdur)
- Koro ve diyalog bölümleri vardır.
- Üç birlik** kuralına uyulur.
- Beş perdedir.
- Soylu bir dil anlayışı yoktur.
- Kahramanlar halktandır.
- Kaba ifadeler vardır. Çirkin olaylar sahnede gösterilebilir.
- Aristophanes** ilk temsilcisidir.

5) DRAM

- Hayatın hem gülünç hem acıklı yanlarını ele alır.
- Sir de düzyazı da yazılabilir.
- Konular hem günlük hayattan hem tarihten alınabilir.
- Perde sayısı isteğe bağlıdır.
- Her tabakadan kişi vardır.
- Üç birlik kuralına uyulmaz.
- İlk dram eserlerini Shakespeare yazmıştır.

6) ABSÜRT (SAÇMA/UYUMSUZ) TİYATRO

- Geleneksek tiyatro anlayışını yok sayar.
- Canlandırmadan ziyade sevinç ve kaygının oluşunu ses ve hareketle gösteren bir çağdaş tiyatro ürünüdür.

Güngör Dilmen
Canlı Maymun'u

Melih Cevdet
Dikkat Köpek Var

D) MAKALE**Herhangi bir konuda;**

- Görüş bildirmek,
- Bilgi vermek
- Düşünce öne sürmek için yazılan gazete ve dergi yazılarıdır.
- Öne sürülenleri bilgilerle ve belgelerle kanıtlama hedefi vardır.
- Uzman kişilerce yazılmalıdır.
- Sanatsı bir söyleyişi yoktur.
- Açık, anlaşılır bir dil kullanılır.
- Nesnel ve eleştireldir.
- Terimlerle yüklüdür.
- Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur.
- Tanımlama, tanık gösterme, nesnel verilerden yararlanma vardır.

Önemli Makaleler ve Yazarları

- Ziya Paşa/Şiir ve İnşa
- Hüseyin Cahit/ Edebiyat ve Hukuk
- Ömer Seyfettin/ Yeni Lisan
- Süleyman Nazif/ Çal Çoban Çal

İLK MAKALE

Şinasi / Tercüman-ı Ahval
Mukaddimesi

E) DENEME (KALEM TERCÜMESİ)**Herhangi bir konudaki duygu ve düşüncelerini;**

- Kesin yargılara varılmadan,
- Kanıtlama zorunluluğu olmadan,
- Özgürce kaleme alındığı yazılardır.
- Öznel** tutumdadır. Kendi kendine konuşuyormuş gibi bir havada yazılır.
- Yalın** ve **içten** bir dili vardır.
- Dünya edebiyatında deneme türünün öncüsü **Montaigne'** dir.

Önemli Deneme Yazarları

Ahmet Hamdi Tanpınar
Mehmet Kaplan
Cemil Merif
Ahmet Haşım
S. Kemal Yetkin
Fahri Rıfkı Atay
Melih Cevdet Anday

F) SOHBET (SÖYLEŞİ)**Herhangi bir konudaki düşüncelerini;**

- Karşısındaki ile konuşuyormuş gibi anlatılan yazı türüdür.
- Günlük konuşma dilinin doğallığı vardır.
- Söz uzatılmaz, ayrıntıya girilmez.
- Kanıtlama ihtiyacı yoktur.
- Sentli benli ifadelerle sorular sorarak bir anlatım oluşturulur.

Önemli Söyleşi Yazarları ve Eserleri

- Şevket Rado / Eşref Saat
- Ahmet Rasim / Ramazan Sohbetleri
- Nurullah Ataç / Karalama Defteri
- Suat Kemal Yetkin / Edebiyat Söyleşileri

★ MUSAHEBE ismiyle de anılır.

G) ELEŞTİRİ (TENKİT)

- Bir sanat eseri veya sanatçının **olumlu-olumsuz** yanlarını ortaya koymayı hedefleyen yazılardır.
- Nesnel** ve esere bağlıdır.
- Tartışmacı** anlatım vardır.
- Yazarına **eleştirmen** denilir.
- Kişinin kendini eleştirmesine **otokritik** veya **özeleştiri** denir.

İlk eleştiri,
Namık Kemal'in "Lisan-ı
Osmanlının Edebiyat Hakkındaki Bazı
Mülâhazatı Şamildir"
adlı eseridir.

Önemli Eleştiri**Yazarlarımız ve Eserleri**

- Recaizade M. Ekrem / Takdir-i Elhan
- Muallim Naci / Demdeme
- Ziya Paşa / Zafername
- Namık Kemal / Tahrib-i Harabat
- Hüseyin Cahit / Kavgalarım
- Orhan Saik Gökay / Destursuz Bağa Girenler
- Yakup Kadri / Zoraki Diplomat
- Salah Birsell / Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu

H) OTOBİYOGRAFI

- Yazar kendi yaşamını **birinci kişi ağızıyla** anlatır.
- Özneldir**.
- Roman da yazılabilir.
- Dokuzuncu Hariciye Koğuşu örnektir.

Önemli Otopiyografi**Yazarları ve Eserleri**

- Necip Fazıl Kısakürek / Kafa Kağıdı
- Aziz Nesin / Böyle Gelmiş Böyle Gitmez
- Halit Ziya Uşaklıgil / Kırk Yıl
- Şevket Süreyya Aydemir / Suyu Arayan Adam

J) GÜNLÜK (GÜNCE)

- Bir şahsın bir gün içinde yaşadıklarını, tarih belirterek **günü gününe aktardığı** kısa yazı türüdür.
- Kendi kendine yapılan bir dertleşmedir.
- Samimi ve inandırıcıdır.
- Divan edebiyatındaki **ruznameler** ilk günlük örneğidir.
- Batılı anlamda ilk günlükler **Tanzimat Döneminde** yazılmıştır.
- Günce ismini Nurullah Ataç vermiştir.
- Direktör Ali Bey'in yazdığı Seyahat Jurnalı ilk günlük örneğidir.
- Nurullah Ataç, Salah Birsell, Cemil Meriç önemli günlük yazarlarıdır.

K) BİYOGRAFI

- Genellikle ünlü kişilerin hayatını konu alan, tarafsız ve gerçekçi bir şekilde bilgi veren araştırma yazıdır.
- Belge ve tanıklarla desteklenir.
- Kronolojik** sıraya uygun şekilde olgular ele alınır.
- Açık ve sade bir dili vardır.
- Divan edebiyatında adı **tezkiiredir**.

Önemli Biyografi**Yazarları ve Eserleri**

- Sehi Bey / Heşt Behişt
- Latifi / Latifi Tezkiresi
- Şevket Süreyya Aydemir / Tek Adam
- Ali Şir Nevai / Mecalisü'n Nefais

Hiz. Muhammed (s.a.v) hayatını anlatan eserlere siyer, valilerin ve din büyüklerinin hayatlarının anlatıldığı eserlere **velayetname** denir.

L) HABER YAZILARI

- Dünyada ve ülkemizde meydana gelen **değişimleri halka duyurmak için yazılan** yazılardır.
- Açık, tarafsız ve anlaşılırdır.
- Toplumsal her kesimini ilgilendirir.
- Yoruma fırsat vermez.

Herhangi bir yazarın veya eserin tek bir özelliği üzerinde derinlemesine yazılan yazılarak "MONOGRAFI" denir.

M) RÖPORTAJ

- Herhangi bir olay, kişi ya da yerle ilgili **araştırma ve incelemeleri içeren** gazete ve dergi metinleridir.
- Güncel** konular seçilir.
- Açık, anlaşılır bir üslubu vardır.
- Ses kayıtları, film, belge ve fotoğraflarla** desteklenerek inandırıcılığı sağlanır.
- Yazı dizisi halinde olabilir.
- Ziya Paşa'nın "Rüya" adlı eseri röportaj türünün edebiyatımızdaki ilk örneğidir.

N) HATIRA

- Bir sanatçının, devlet büyüğünün ya da toplumda önemli isimlerin başından geçen belirli bir **önem taşıyan herhangi bir olayın kaleme alındığı yazılardır.**
- Olaydan belli bir **zaman geçtikten sonra** yazılır.
- İçten ve doğal olması gerekir.
- Göktürk Yazıtları'ndan Tonyukuk Yazıtı anı türünün edebiyatımızdaki ilk örneğidir.

Portre, bir kişiyi karakteristik özellikleri ile tanıtmak amacıyla yazılan yazıdır.

Önemli Hatıra Yazarlarımız ve Eserleri

- Ziya Paşa / Defter-i Amal
- Namık Kemal / Magosa Hatıraları
- Muallim Naci / Ömer'in Çocukluğu
- Halit Ziya Uşaklıgil / Kırk Yıl, Saray ve Ötesi

- Fahri Rıfkı Atay / Çankaya, Zeytindağı
- Fuat Köprülü / Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar
- Oğuz Atay / Bir Bilim Adamının Romanı

O) MEKTUP

- Bir haberi, isteği veya duyguyu uzaktaki birine aktarmak amacıyla yazılmış yazılardır.
- Divan Edebiyatı'nda ağır, süslü bir dille yazılan "**Münşeet**" adlı eserde mektuplar çokça yer almıştır.
- Fuzulî'nin Şikayetname** eseri ilk mektup türündeki eserimizdir.

Yazılış amaçlarına göre:

Özel mektup: Kişinin samimi bir üslupla tanıdıklarına yazdığı mektuptur.

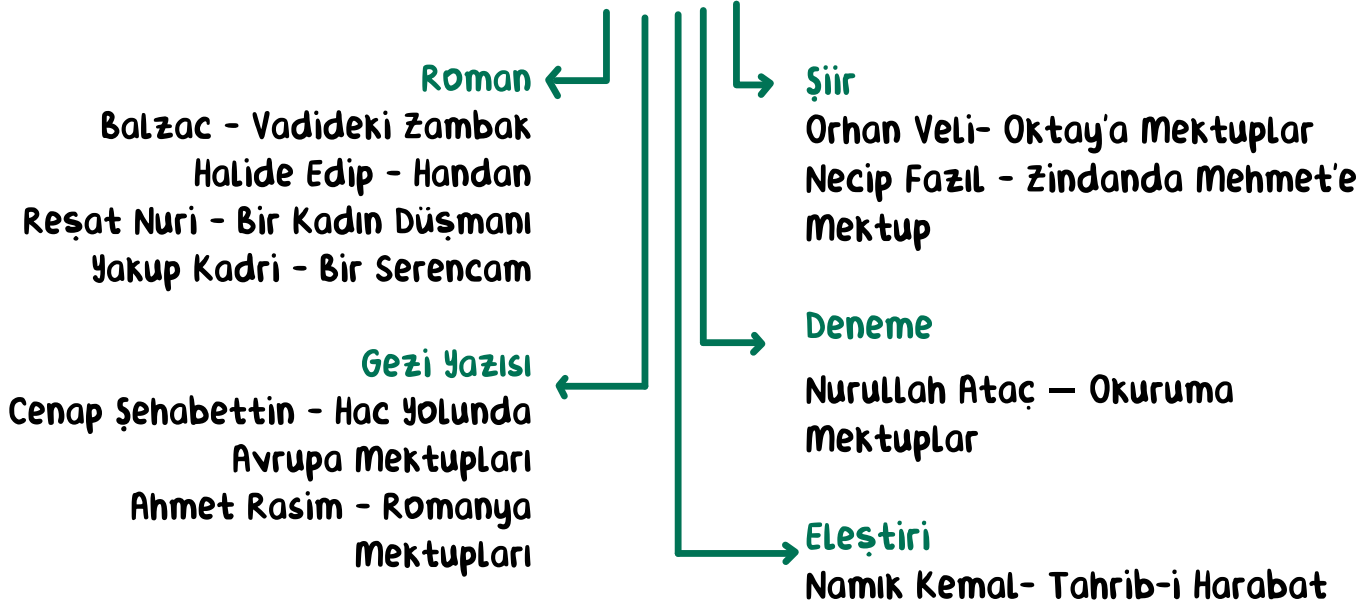
Edebi mektup: Edebiyatçıların birbirlerine ya da yakınlarına yazdıkları mektuplardır.

İş mektupları: Kişi veya iş yerleri arasında işle ilgili yazılan mektuplardır.

Resmi mektuplar: Resmi kurumların kendi aralarında veya özel kişilerle yazdığı mektuplardır. Üst makama arz, alt makama rica edilir.

Açık mektup: Gazete ve dergide yayınlanan herkese açık mektuplar.

EDEBİYATIMIZDA MEKTUPTAN YARARLANILAN ESERLER

P) GEZİ YAZISI (SEYAHATNAME)

-Geziliş görülen yerle ilgili görülenlerin çekici bir şekilde ve edebi üslupla tüm özelliklerinin anlatıldığı eserlerdir.

-Abartı ve kaygıdan uzaktır.

-Bilgi vermek için **akıcı ve sade bir dille** yazılır.

-Okuyucu da gezmiş görmüş havası hissettirir.

-İlk **Gezi Yazısı** Seydi Ali Reis'in Miratül Memalik adlı eseridir.

Türk Edebiyatındaki Gezi Yazıları:

-Evliya Çelebi-Seyahatname

-Piri Reis- Kitab-ı Bahriye

-Katip Çelebi- Cihannüma

-Ahmet Mithat- Avrupa'da Bir Cevelan

-Cenap Şehabettin- Hac Yolunda,

Avrupa Mektupları,

Suriye Mektupları

-Ahmet Haşim- Frankfurt Seyahatnamesi

-Reşat Nuri Güntekin- Anadolu Notları I-II

-Atilla İlhan- Abbas Yolcu

-İsmail Habib Sevük- Tuna'dan Batı'ya

-Haldun Taner- Düsseldorf Yollara Yollara

senin notların

EDEBİYATIMIZDA SÖZLÜ TÜRLER

A) SÖYLEV (NUTUK)

- Bir topluluk önünde belirli bir konuda yapılan konuşmalardır.
- Çoşkun ve inandırıcıdır.
- Cümleler açık, kısa ve samimidir.
- Konuşmanın etkili olması için jest, mimik, vurgu ve tonlama bu türde dikkat çeker.
- Dil , alıcılığı **hareket geçirme ve heyecan bildirme** işlevinde kullanılır.

Göktürk yazıtlarında yer alan, Bilge Kağan'ın Türk milletine seslenişi ilk yazılı söylev kabul edilir.

B) AÇIK OTURUM

- Geniş halk kitlelerini ilgilendiren herhangi bir konuda **dinleyicilerin önünde açık olarak gerçekleştirilen tartışmalardır.**
- Bir salonda dinleyicilerin önünde yapıldığı gibi televizyon ve radyo stüdyolarında da yapılabilir.
- Alanında uzmanlaşmış sınırlı sayıda konuşmacı katılır.
- Bir **başkan** tarafından yönetilir.
- Başkan katılımcıları tanıtır ve onlara sırasıyla söz hakkı verir.

Açık oturumda başkan, katılımcılara eşit davranarak tartışmayı yönetir.

C) MÜLAKAT

- Bir yazarın toplumu ilgilendiren bir konu hakkında , alanında ünlenmiş ve uzmanlaşmış biriyle **karşılıklı soru-cevap** tarzında yaptığı konuşmadır.
- Ön hazırlık gerektirir.
- Mülakat yapılacak kişinin alanında tanınmış olması gerekir.
- Alınan cevaplar değiştirilmeden ve yorumdan kaçınılarak aynen yayımlanır.
- Ruşen Esref Ünaydın**'ın "Diyorlar ki" adlı eseri Türk Edebiyatı'nda mülakat türündeki ilk eserdir.

Mülakat ile Röportaj arasındaki fark röportajda görüşme şartı yokken, mülakatta konunun uzmanı ile görüşülür.

BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI DÖNEMLERİ

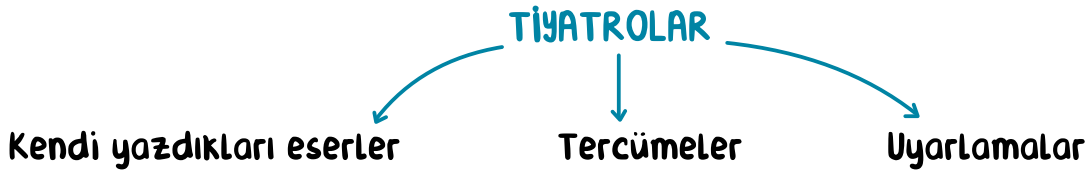
TANZİMAT DÖNEMİ (1860-1896)

I. DÖNEM

- İlerici, bilimsel gelişmelere açık ve ilklerin dönemidir.
- "Sanat, toplum içindir."** anlayışından hareket ederler.
- Halkı eğitmeyi amaçlarlar.
- Sanatçıların çoğu Fransız kültüründen etkilenmiştir.
- Türk edebiyatında ilk kez hak, adalet, eşitlik, vatan gibi kavramlar girmiştir.
- Eskiye karşı çıkarak **öze dönüş** istemişlerdir.
- Yeni konular kullanmalarına rağmen divan edebiyatı nazım biçimlerini kullanmaya devam etmişlerdir.
- Genellikle aruz ölçüsünü kullansalar da az da olsa hece ölçüsü kullanılmıştır.
- Parça güzelliği değil **bütün güzelliği** önem kazanmıştır.
- Ortaya koyulan eserler taklit yoluyla oluşturulduğundan **teknik bakımdan zayıftır.**
- Bütün sanatçılar gazete ile uğraşmış, **gazete ve edebiyat iç içe geçmiştir.**
- Eserlerde **acemilikler** vardır. Bunun sebebi birçok türün bu dönemde edebiyatımıza girmesidir.
- Hikaye ve romanlarda kölelik, cariyelik, yanlış batılılaşma, zoraki evlilikler gibi konular işlenmiştir.
- Romanlarda ve hikayelerde yazarlar kendilerini gizlememişlerdir.
- Kahramanlar iyiye hep iyi, kötüye hep kötüdür.
- Tek yönlü karakter** özellikleri vardır.
- Batılı anlamda tiyatro** ilk kez bu dönemde ortaya çıkmıştır.
- Tiyatrolar **toplumsal konularda** yazılmıştır.

Bu dönem Şinasi tarafından **Tercüman-ı Ahval** gazetesinin çıkarılmasıyla başlar.

Dönemin sanatçıları **Klasizm ve romantizm** akımlarından etkilenmişlerdir.

NAMIK KEMAL

- Vatan Şairi** olarak tanınır.
- Vatan, millet, özgürlük** temalarını işler.
- Çoşkulu bir romantiktir.
- Birkaç şiiri dışında **aruz** ile yazmıştır.
- Toplumu eğitmeyi hedefler.
- Hürriyet Kasidesi, Vatan Mersiyesi, Vaveyla** şiirlerini içeren Divan'ı vardır.

TIYATRO:

Vatan Yahut Silistre Zavallı Çocuk
Akif Bey
Gülnehal
Celaleddin Harzemşah
Karabela

ŞİNASİ

- İlklerin adamı olarak bilinir.
- Sade dille, didaktik tarzda yazar.
- İlk yerli tiyatro Şair Evlenmesini yazmıştır.
- Noktalama işaretlerini ilk kez kullanmıştır.
- İlk özel gazete **Tercüman-ı Ahval-i** ve ikinci gazete **Tasvir-i Efkar'ı** çıkarmıştır.
- La Fontane'den **fabl ve bazı şiir çevirileri** yapmıştır.

Eserleri:

- Tercüman-ı Manzume
- Müntebahat-ı Eş'ar
- Durab-ı Emsal-i Osmani

ZİYA PAŞA

- Eski edebiyata bağlı kalmıştır.
- Dili ağırdır.
- Harabat eserinde Divan Edebiyatı'nı övmüştür.
- Şiir ve İnşa adlı makalesinde Halk Edebiyatı'nı övmüştür. Bu sebeple ortada kalmıştır.
- Harabat eserine karşı Namık Kemal "Tahrib-i Harabat" adlı eseri yazmıştır.

Eserleri:

- Şiir ve İnşa
- Harabat
- Defter-i Amal
- Eş'ar- Ziya
- Külliyat-ı Ziya Paşa
- Zafername

AHMET MİTHAT EFENDİ

- Yazı makinesi lakabıyla bilinir.
- Ezop'tan ve Fenelon'dan alınmış metinlerden ve yerli fıkralardan oluşan ilk hikayelerini **Kissadan Hisse** adlı kitabında toplamıştır.
- Batılı anlamda ilk hikaye olan **Letaif-i Rivayat**'in yazarıdır.
- Eserleri teknik bakımdan kusurludur.
- Meddahlık geleneğinin izleri eserlerinde görülür.

Eserleri:

- Felatun Bey ve Rakım Efendi
- Hasan Mellah
- Hüseyin Fellah
- Pariste Bir Türk

ŞEMSETTİN SAMİ

- Devrin dil, sözlük ve ansiklopedideki ismidir.
- Türk dilinin sadeleşmesinde ve gelişmesinde önemli katkılar sağlamıştır.
- İlk yerli roman **Taaşuk-ı Talat ve Fitnat'ı** yazmıştır.
- Edebiyatımızdaki ilk Türkçe sözlük **Kamüs-i Türkiyi** yazmıştır.
- İlk ansiklopedi **Kamüsül Alam'ı** kaleme almıştır.
- Kutadgu Bilig ve Orhun Yazıtlarını Türkiye Türkçesine çeviren ilk kişidir.

Eserleri:

- Kamüs-i Arabi
- Kamus-ı Fransevi
- Lisan-ı Türki
- Sarf-ı Türki
- Seydi Yahya
- Gave
- Base Yahut Ahde Vefa

YUSUF KAMİL PAŞA

- Edebiyatımızdaki ilk çeviri olan **Telemak** adlı kitabın çevirisini yapan sanatçıdır.
- Fenelon'un eseri Telemak'ı **Tercüme-i Telamak** adı altında çevirmiştir.

AHMET VEFİK PAŞA

- Devlet adamlarından olan Ahmet Vefik Paşa, **sanatçı** kimliğiyle de öne çıkmıştır.
- Moliere'den yaptığı **tiyatro çevirileriyle** ün kazanmıştır.
- Tiyatronun benimsenmesi ve sevilmesi yönünde emek vermiştir.
- Klasisizm** akımından etkilenmiştir.
- Dil üzerine** çalışmaları vardır.

TIYATRO:

Zor Nikah,
Zoraki Tabip,
Tabib-i Aşk,
Meraki,
Azarya,
Kadınlar Mektebi,
İnfal-i Aşk,
Yorgaki Dandini,
Savruk,
Kocalar Mektebi

TARİH:

Şecere-i Türk Çevirisi

SÖZLÜK:

Lehçe-i Osmani

(Eserler Moliere'den tercüme edilmiş ya da uyarlanmıştır.)

DİREKTÖR ALİ BEY (1844-1899)

- Fransızca bilen sanatçı birçok bölgede devlet görevlerinde bulunmuştur.
- Türk tiyatrosunun geliştirilmesinde çaba harcayan önemli bir isimlerdendir.
- İlk mizah dergilerimizden **Diyogen'deki** yazılarıyla dikkati çekmiştir.
- Halkın konuştuğu Türkçeyle **komedî tiyatrolar** kaleme almıştır.

Günlük türündeki ilk eserimiz olan **Seyahat Jurnalı** önemli eseridir.

TIYATRO:

Ayyar Hamza,
Tosun Ağa,
Geveze Berber,
Letafet,
Saffet Bey,
Misafir-i İstiskal
(Hoşlanılmayan Misafir),
Kokana Yatıyor

GEZİ-GÜNLÜK:

Seyahat Jurnalı

MİZAH:

Seyyareler,
Lehçetül Hakayık

ALİ SUAVİ (1839-1878)

- Halkın içinde kendisini geliştirmeyi başarabilmiş bir isimdir.
- Muhbir gazetesinde **sade bir dille** yazılar yazmıştır.
- Önce **'İslamcılık'** fikrini savunur fakat zamanla bu düşüncesi **'Türkçülük'**e dönüşür.
- Edebiyat, felsefe, coğrafya, tarih ve siyaset gibi birçok konuda makale yazmıştır.

Eserleri:

Kamus ül-Ulum Vel-Maarif (Ansiklopedi)
Hive

Ali Paşa'nın Siyaseti
Hukuk-üş Şevari

II. DÖNEM

- Bu dönemde **Sanat için sanat** anlayışı önem kazanmıştır.
- İstibdat Döneminde ortaya çıkan baskıcı anlayış etkisiyle toplumsal konular yerine aşk, sevgi, ölüm, metafizik gibi konular işlenmiştir.
- "Güzel olan her şey şiire konu olur."** anlayışıyla şiirin konusu genişletilmiştir.
- Genel olarak **aruz ölçüsü** kullanılmış. Hece ölçüsü ise yer yer denenmiştir.
- Batılı anlamda nazım şekilleri ile denemeler yapılmıştır.
- Divan Edebiyatı nazım şekilleri yavaş yavaş terk edilmeye başlanmıştır.
- Divan Edebiyatı etkisi iyice azalmıştır.
- Birinci dönemdeki sadeleşme isteği bu dönemde ortadan kalkmıştır.
- Arapça ve Farsça** tamlamaların olduğu **ağır bir dil** kullanılmıştır.
- Romantizm akımından etkilenmişlerdir. Roman ve hikayede ise **Realizm ve Natüralizm** akımlarının etkisi vardır.
- Teknik kusurlar azalmıştır.
- Gözleme önem vermişlerdir.
- Olağanüstülükten kaçınılmıştır.
- Esaret, yanlış batılılaşma, cariye, zorla evlilik gibi konular işlenmiştir.

ABDÜLHAK HAMİT TARHAN

- Devrinde **Şair-i Azam** olarak anılmıştır.
- Modern şiirin öncülerinden biridir.
- Batı şiir türlerini ilk kullananıdır.
- Sadece **şiir ve tiyatro** yazmıştır.
- Makber** adlı **mersiyesi** ile meşhurdur.
- Şiirde zıt durumları sıklıkla kullanır.
- Bu sebeple **Tezatlar Şairi** adıyla bilinir.
- Ölçü ve kafiyeğe önem vermez.
- Karmaşık bir dili vardır.
- Eserlerinde **aruzu** kullanmıştır.

Derece Yaptıran Bilgiler:

İlk kafiyesiz şiir Validem'i ve ilk pastoral şiir Sahra'yı yazmıştır.

ŞİİR

Ölü
Hacle
Garam

TIYATRO

Nesteren
Esber
Macera-yı Aşk
İçli Kız
Sabr-ü Sebat

RECAİZADE MAHMUT EKREM

- Eskiye karşı **yeniye** savunur.
- Devrinde **"üstâd"** olarak bilinir.
- Kafiye ve ölçüğe önem verir.
- Hece ile birkaç deneme yapmıştır.
- Genelde **aruz ölçüsü** kullanmıştır.
- Evlatlarını kaybettiği için şiirlerinde **karamsarlık ve duygusallık** hakimdir.

★ İlk realist roman **Araba Sevdası**'ni yazmıştır.

Muallim Naci ile "Göz için mi kulak için mi kafiye?" tartışmasına girmiştir.
Bu sebeple **zemzeme** adlı eserinde kafiyenin, kulak için olduğunu savunmuştur.

HİKAYE

Muhsin Bey
Şemsa

DERS KİTABI

Talim-i Edebiyat

TIYATRO

Afife Anjelik
Vuslat
Çok Bilen Çok Yanılır

MUALLİM NACİ

- Eski edebiyatı savunmuştur.
- Recaizade M. Ekrem ile kafiye tartışmasına girmiş ve Demdeme adlı eleştirisiyle 'göz için kafiye' görüşünü savunmuştur.
- Edebiyatımızda ilk defa köylülerden söz eden 'Köylü Kızların Şarkısı' şiirini yazmıştır.
- Halk edebiyatı nazım şekillerinden de yararlanmıştır.
- Çocukluk anılarını topladığı 'Ömer'in Çocukluğu' adlı bir anı kitabı vardır.

SAMİ PAŞAZADE SEZÂİ

- Sağlam bir teknikle oluşturduğu hikayelerinde, romanlarından daha başarılıdır.
- Sade bir dille eserlerini kaleme almıştır.
- Batılı teknikle yazılan ilk hikaye kitabını 'Küçük Şeyler' adıyla yazmıştır.
- 'Sergüzeşt' roman, → 'Sir' tiyatrosu vardır.

NABİZE NAZİM

- Ününü hikaye ve romanlar ile kazanmıştır.
- Realizm ve Natüralizm etkisindedir.
- Köy yaşamının ilk kez işlendiği roman 'Karabibik' i yazmıştır.
- 'Zehra' adlı eseri ilk tezli roman denemesi olarak görülür.

TANZİMAT DÖNEMİ GAZETELERİ

TAKVİM-İ VEKAYİ

- İlk resmi gazetedir.
- Cumhuriyet ilanından sonra Resmi gazete olarak devam etmiştir.

AYİNE-İ VATAN

- İlk resimli gazetedir.
- Eğribozlu Mehmet Akif Bey çıkarmıştır.

TERCÜMAN-İ HAKİKAT

- En uzun soluklu gazetedir.
- Ahmet Mithat çıkarmıştır.

CERİDE-İ HAVADİS

- İlk yarı resmi gazetedir.
- Churcihill tarafından çıkarılmıştır.

MUHBİR

- Hükümetin ilk kez eleştirildiği gazetedir.
- Ali Suavi, Namık Kemal ve Ziya Paşa tarafından çıkarılmıştır.

İBRET

- Kapatılan ilk gazetedir.

TERCÜMAN-İ AHVAL

- İlk özel gazetedir.
- Şinasi ve Agah Efendi tarafından çıkarılmıştır.

MUSAVVER

- İlk fotoğraflı gazetedir.

Sabah ve Tercüman-ı Şark, Şemsettin Sami'nin çıkardığı gazetelerdir.

SERVET-İ FÜNUN DÖNEMİ (1896-1901)

- Doğu yaşam tarzını reddettiler ve Batı edebiyatını, özellikle de Fransız edebiyatını kendilerine model seçtiler. Şekil ve içerikte Batılı tarzda ürünler verdiler.
- 'Sanat için sanat' ilkesiyle eserlerini oluşturmuşlardır.
- Seçkin ve aydın bir kesime hitap ederek **salon edebiyatı** oluşturmuşlardır.
- Arapça ve Farsça sözcüklerde unutulmuş güzel söyleyişli kelimelerden yeni yeni tamlamalar oluşturarak **ağır ve anlaşılma bir dil** oluşturdular.
- Türkçe'nin cümle yapısını bozarak Fransız cümle yapısı ile cümle oluşturarak **devrik cümleli, eksilteli cümleli, farklı kiplerin** olduğu eserler yazdılar.
- Her şey şiire konu olmuştur.

Fakat toplumsal konular eserlerde işlenmemiştir.

- Şiiri düz yazıya yaklaştırdılar.

Edebiyatımızda şiir konu bütünlüğüne ilk defa bu dönemde ulaşmıştır.

- Hece ile çocuk şiirleri yazılacağını düşünse de Tevfik Fikret' in Şermin adlı çocuklar için yazdığı şiirden başkası yazılmamıştır.
- Aruz ölçüsü kullanılmıştır. Hatta aruzu Türkçe' ye en iyi şekilde uyarlamışlardır.
- Kafiye, ölçü, aliterasyon gibi unsurları kullandılar.
- **Batıdan aldıkları bazı nazım şekillerini kullandılar:**

Sone:

- Kısa şiir, türkü anlamındadır.
- İki dördlük, iki üçlükten oluşan 14 mısralık nazım şeklidir.
- abba/abba/ccd/ede şeklinde kafiyeleşir.

Terza Rima:

- Üçer dizelik bentlerden oluşur.
- Sonunda tek mısra ile bitirilir.
- Bent sayısında sınırlama yoktur.
- aba/bcb/cdc/e şeklinde kafiyeleşir.

Balad:

- Batıdaki **müziksel** şiire verilen isimdir.
- Üç uzun bentten ve bir kısa bentten meydana gelir.

Serbest Müstezat:

- Divan edebiyatındaki müstezat gibidir. Uzun ve kısa mısralardan oluşur.
- Aruzla yazılsa da hece ile yazılanları da vardır.
- Serbest şiire zemin** hazırlamıştır.

NOT:

Şiirde Parnasizm ve Sembolizm, Roman ve hikayede Idealizm etkisi vardır.

Triyole:

- İki mısralık bir bent ile dörder mısralık iki bentten meydana gelir. Toplam on mısradır.
- AB/aaab/bbbb şeklinde kafiye şeması vardır.

Mensur Şiir:

- Duygu ve hayallerin düzyazı formunda şiirsel olarak anlatılmasıdır.
- Düzyazı** şeklinde şiir diyebiliriz.
- Halit Ziya Uşaklıgil** mensur şiirin babası olarak bilinir.
- Ünlemler** ve **uzun cümlelerin** olduğu yoğun bir türdür.
- Ölçü, kafiye, mısra ve nazım düzeni **yoktur**.
- Musikiye** önem vermişlerdir.
- Melankolik** bir ruh hali hakimdir.
- Eserlerde İstanbul dışına çıkılsa da genellikle mekan olarak **İstanbul** seçilir

Başlığı vardır.
Ahenk vardır.
Şairane duygu ile
temaları işlerler.

DÖNEMİN SANATÇILARI**CENAP ŞAHABETTİN**

- ♣ Toplumsal konulara yer vermemiştir.
- ♣ **Sembolizm** akımında şiir denemeleri yapmış,
- ♣ **Parnasizm** etkisinde şiirler yazmıştır.
- ♣ Şiiri kelimelerle yapılmış bir resim olarak görür.
- ♣ Zamanına kadar duyulmamış imgeler ve mecazlar kullanmışlardır.
- ♣ Ahengi sağlamak için birçok kalıbı bir arada kullanmıştır.
- ♣ **Elhanı-ı Şita** şiiri en güzel örneğidir.

GEZİ YAZISI:

- Avrupa Mektupları
- Suriye Mektupları
- Hac Yolunda
- Afak-ı Irak

TİYATRO:

- Yalan
- Körebe
- Küçük Beyler

SOHBET-DENEME:

- Evra-ı Eyyam
- Nesr-i Harp
- Nesr-i Sulh

ÖZDEYİŞLER:

- Tiryaki Sözleri

ŞİİR:

- Tamat

TEVFİK FİKRET

- ♣ Servet-i Fünun' un **en önemli şairidir**.
- ♣ '**Kulak içi kafiye**' anlayışına sahiptir.
- ♣ Ahenge önem verir.
- ♣ Şiirin ölçüsünü işlediği konuyu müzikalitesine göre seçer.
- ♣ **Hece** ile yazılmış **ilk çocuk kitabı** '**Şermin**' i yazmıştır
- ♣ Şiiri düzyazıya yaklaştırmıştır.
- ♣ **Ağır bir dil** kullanmıştır.
- ♣ **Parnasizmden** etkilenmiştir.
- ♣ **Üslupçu** bir sanat anlayışı vardır.

ŞİİR:

- Sis
- Tarih-i Kadim
- Bir Lahza-i Taahhür
- Rubab-ı Şikeste
- Haluk' un Defteri
- Rutab' ın Cevabı
- Doksan Beşe Doğru
- Şermin

MANSUR HİKAYE:

- Balıkçılar
- Hasta Çocuk
- Nesrin
- Verin Zavallılara

Şermin hariç aruz ölçüsünü kullanmıştır.

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN

- Diğer Servet-i Fünun sanatçılarından dilinin **sadeliğiyle** farklıdır.
- **Kavgacı** bir kişiliktir.
- Sıkı bir yeni edebiyat savunucusudur.
- 'Kavgalarım' adlı eserinde tartışmalarını toplamıştır.
- **Realizm** akımını benimsemiştir.

ROMAN:

- Nadide
- Hayal İçinde

HATIRA:

- Edebi Hatıralar
- Siyasi Hatıralar

HİKAYE:

- Hayat-ı Muhayyet
- Hayat-ı Hakikiyle Sahneleri
- Niçin Aldatırlarmış?

BIYOĞRAFI:

- Talat Paşa

'Edebiyat ve Hukuk' makalesinde Fransız İhtilali' ni övdüğü için Servet-i Fünun dergisi kapatılmıştır.

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR

- Servet-i Fünun döneminde **kendine has** üslubuyla dönem sanatçılarından ayrılır.
- **Bağımsız** hareket eder.
- 'Toplum için sanat' görüşü vardır.
- Eserlerinde bu akışını keserek ders verir.
- Üslubu dağınıktır.
- Teknik olarak kusurludur.
- Konuşma dilini canlılığıyla kullanmıştır.
- Romanları **töre romanı** olarak adlandırılır.

ROMAN:

- Şık
- İffet
- Mürebbiye
- Kuyruklu yıldız
- Tasadüf
- Şipsevdi
- Gulyabani
- Mutallaka

HİKAYE:

- Kadın Vaizi
- Katil Büse
- Tünelden İlk Çıkış

TİYATRO:

- Hazan Bülbulü
- Tokuşan Kafalar
- Gülbahar Hanım

SÜLEYMAN NAZİF (1870-1927)

- Edebiyat-ı Cedidecilerle birlikte çalıştığı ve başlangıçta yazdığı şiirlerin bu akıma uyması nedeniyle bu edebiyat geleneğine dahil edilmektedir.
- Daha çok milliyetçi ve vatancı şiirleriyle tanınır bu sebeple Namık Kemal tarzında eserler vermiştir.
- Arapça, Farsça ve Fransızca bilen şair batı ve doğu edebiyatlarına oldukça hakimdir.

ŞİİR:

- Gizli Figanlar,
- Fırak'ı Irak

MAKALE:

- Çal Çoban Çal,
- Tarihin Yılan Hikayesi

AHMET HİKMET MÜFTÜOĞLU:

- ♣ Tevfik Fikret ile taistiktan sonra sanat hayatına Servet-i Fünun topluluğuna katılmıştır.
- ♣ Servet-i Fünun dergisi'nde yazdığı yazıları Haristan ve Gülistan adlı kitapta toplamıştır.

2. Meşrutiyetle beraber Türkçü ve Turancı bir anlayışa geçmiş, Servet-i Fünun sanat anlayışını tamamen değiştirmiştir.

ROMAN:

- Gönül Hanım

İLMİ:

- Patates

HİKAYE:

- Leyla yahud Bir Mecnunun İntikamı,
- Haristan ve Gülistan,
- Çağlayanlar

ÇEVİRİ:

- Parmantiye yahut Patates (Antoine A. Parmentie),
- Bir Riyazinin Muşakası yahud Kamil (Alexandre Dumas Fils - Roman),
- Tuvalet ve Letafet-i Aza (Baronne de Staff)

TIYATRO:

- Falci,
- Kadın Oyuncak Değildir

ŞİİR, MEKTUP ve GÜNLÜKLERİ: -Bigane Durmayın Aşınanıza

ALİ EKREM BOLAYIR:

- ♣ Namık Kemal'in oğludur. İyi bir eğitim almıştır.
- ♣ Tevfik Fikret'in bir yazısına kızarak Servet-i Fünun topluluğundan ayrıldı.
- ♣ Üslubu ile Mehmet Akif'e örnek oldu.
- ♣ Nazımı nesire yaklaştırdı ve halkın yaşayışını ele aldı.

Hece veznini denedi. Milli mücadele ve kahramanlıkla ilgili şiirler yazdı.

ŞİİR:

- Kaside-i Askeriyye,
- Kırmızı Fesler,
- Zılal-ı İlham,
- Çocuk Şiirleri,
- Ana Vatan,
- Şiir Demeti,
- Vicdan Alevleri,
- Tair-i İlahi (mesnevi tarzında hikaye)

Dil ve Edebiyat İncelemeleri:

- Lisan-ı Edebiyyat,
- Edebi Meslekler,
- Lisan-ı Osmani,
- Nazariyyat-ı Edebiyye Derstleri,
- Şerh-i Mütuna Medhal,
- Lisanımız,
- Tarih-i Edebiyyat-ı Osmaniiyye,
- Külliiyyat-ı Kemal Tab Olunuyor

NAZIM-NESİR KARIŞIK:

- Ordunun Defteri,
- Ruh-ı Kemal

MONOGRAFİ:

- Recaizade Mahmud Ekrem Bey,
- Namık Kemal

TIYATRO: Baria, Yavuz Sultan Selim, Sükut, Mama Dadım Darılır, Engel, Eğlenirken

FECR-İ ATİ DÖNEMİ

- 1901'de Servet-i Fünun topluluğunun dağılmasıyla oluşan gruptur.
- Sanat görüşlerini bir beyanname ile ifade ettiler.
- 'Sanat şahsi (kişisel) ve muhteremdir.' görüşünü ilke edinmişlerdir.
- 'Sanat için sanat' anlayışındadırlar.
- Arapça-Farsça kelimelerle oluşturdukları ağır bir dilleri vardır.
- Servet-i Fünun döneminde edebiyatımıza giren yeni nazım türlerini kullanmışlardır.
- Fransız edebiyatını örnek aldılar. Sembolizm, Parnasizm ve Empresyonizmi kendilerine edebi akım olarak seçtiler.
- Tabiat tasvirlerini sembolizm etkisinde yaptılar.
- Ahengi en iyi aruz ölçüsünün sağladığına inanmışlar ve aruz ölçüsünü kullanmışlardır.
- Kulak için kafiye anlayışına sahiptirler.
- Çok kısa bir zamanda varlığını sürdürmüş, sonrasında dağılmıştır.

Musiki bu dönem şiirinde çok önemlidir. Musiki ön planda olduğu kadar anlamı geri plana itmişlerdir.

Dönemin en önemli ismi Ahmet Haşim'dir.

AHMET HAŞİM

- Türk edebiyatının en önemli şairlerindendir.
- Topluluk dağılsa da Fecr-i Ati şiiri özelliğini devam ettirmiştir.
- 'Piyale' adlı şiir kitabında "Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar" başlıklı ön sözünde şiir hakkındaki düşüncelerini dile getirmiştir.
- Ahmet Haşim'e göre şiir musiki ile söz arasındadır. Şiir açıklama yerine telkin aracı olarak görür. Şiirde anlam aranmaz.
- Toplumsal konudan uzak durmuştur.
- Sembolizm akımı etkisindedir.
- Müzikaliteyi yakaladığına inandığı için hep aruzu kullanmıştır.

ŞİİR:

-Göl Saatler
-Piyale

DENEME:

-Gurabhane-i Laklakan

GEZİ YAZISI:

-Frankfurt Seyahatnamesi

Dili süslü, sanatlı ve ağırdır. Sonraki dönemlerde sade dille sadece düzyazılar oluşturmuştur.

senin notların

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ

- ✦ II. Meşrutiyet 1908'den sonra ulusçuluk akımı her alanda olduğu gibi edebiyatta da etkili olmuştur. Bu dönemin oluşması milli ulusal kaynaklara yönelinmesiyle başlamıştır.
- ✦ 1911 yılında yayımlanan "**Genç Kalemler**" dergisi ile bu edebiyat dönemi başlamıştır.
- ✦ Yeni Lisan makalesi ile sanat anlayışını duyurmuşlardır.
- ✦ Dörtlüklerle, **sade bir dille** ve **hece ölçüsüyle** şiir yazmışlardır.
- ✦ Bireysel temalardan beraber yurt, memleket sevgisi ve güzellikleri konuları işlenmiştir.
- ✦ Milliyetçilik'i yaymayı hedeflemişler fakat toplumsal konulara yer vermemişlerdir.
- ✦ **Realizm** ve **Natüralizm** etkisi altında eser vermişlerdir.
- ✦ Bu dönemde şiir **Türkçü Şiir** ve **Saf (öz)** şiir olarak ayrılmıştır.

Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul → **Türkçü şiir**,
Yahya Kemal → **saf şiir**

Bilinçli bir şekilde **Anadolu'ya** yönelmişlerdir. Eserlerde mekan olarak Anadolu'yu seçmişlerdir. Hikaye ve romanlarda Anadolu ve Anadolu insanının yaşam koşulları, yoksulluk, Türkçülük, yanlış Batılılaşma, Milli Mücadele, cehalet, kuşak çatışması, kahramanlık, vatan sevgisi gibi konular işlenmiştir.

ZİYA GÖKALP

- ✦ Milli Edebiyat'ın kurucularındandır.
- ✦ Sosyoloji üzerine araştırma yapan ilk sosyologdur.
- ✦ Türkçülüğün ilkelerini ortaya koyarak sistemli hale getirmiştir.
- ↳ **Türkçülüğün Esasları**'adlı eserini bunun için yazmıştır.

ŞİİR:

- Altın Işık
- Türk Töresi
- Doğru Yol

MAKALE-İNCELEME:

- Türkçülüğün Esasları
- Türk Medeniyet Tarihi

MEKTUP:

- Malta Mektupları

Ona göre her alanda Türkleşme gereklidir. İlk olarak fikir dünyası **Turancılık** üzerindedir, fakat zamanla bu fikri Türkiye Türkçülüğüne ulaştırmıştır. **Kızıl Elma** eserindeki Turancılık fikrini, **Yeni Hayat** eserindeki Türkiye Türkçülüğü ilkesine bırakması bunun en iyi örneğidir.

MEHMET EMİN YURDAKUL

- ✦ Türkçülük düşüncesini şiirde ilk kez işlemesi sebebiyle "**Milli Şair**" olarak bilinir.
- ✦ '**Cenge Giderken**' adlı şiiriyle tanınmıştır.
- ✦ Batı edebiyatı nazım biçimlerini kullanmıştır. Üçer, altışar, sekizer mısradan şiirlerini oluşturmuştur.
- ✦ Bütün şiirlerini **sade bir dille hece ölçüsüyle** oluşturmuştur.

- ◆ Hecenin uzun kalıplarını kullanarak şiiri düz yazıya yaklaştırmıştır.
- ◆ Şiirlerinin sanatsal özellikleri zayıftır.

DÜZYAZI:

- Fazilet ve Asalet
- Kral Corc'a
- Türk'ün Hukuku

BAZI ŞİİRLERİ:

- Ey Türk Uyan
- Tan Sesleri
- Aydın Kızları
- Cenge Giderken
- Turan'a Doğru

RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI

- ◆ Felsefeye olan ilgisi sebebiyle **Feylosof Rıza** olarak anılmıştır.
- ◆ İlk şiirlerinde **aruz ölçüsü** kullanmıştır.
- ◆ Sonraları **hece ölçüsü** ve **sade dille** yazmıştır.

ŞİİR:

- Serab-ı Ömrüm
- Uçun Kuşlar

REFİK HALİT KARAY

- ◆ Kalem ve Cem isimli mizah dergilerinde "**Kirpi**" takma adıyla eleştiri yazıları yazmıştır.
- ◆ **Realist** ve **mizahi** unsurlara yer verir.
- ◆ **Maupasant** ve **mizahi** unsurlara yer verir.
- ◆ Aydede adlı mizah dergisinde Milli Mücadele karşıtı yazılar yazdığı için sürgüne gönderilmiştir. Burada da "**Gurbet Hikayeleri**"ni yazmıştır.

Bu sebeple sürgüne gönderilmiş ve "**Memleket Hikayeleri**" eserini yazmıştır.

BAZI ROMANLARI:

- İstanbul'un İç Yüzü
- Yezid'in Kızı
- Çete
- Sürgün
- Nilgün
- Bugünün Saraylısı
- Kadınlar Tekkesi

MİZAH-HİCİV:

- Agap Paşa'nın Hatıratı
- Guguklu Saat
- Ay Peşinde
- Sakın Aldanma İnanma Kanma

HATIRA:

- Murelbab
- İrelminhab
- Bir Ömür Boyunca

TIYATRO:

- Kanje Müdafası
- Deli

AHMET HİKMET MÜFTÜOĞLU

- ◆ İkdam ve Servet-i Fünun dergisinde yazdığı hikayeleri **Huristan ve Gülistan** başlığı altında bir araya getirilmiştir.
- ◆ Türkçülüğü ele aldığı hikayelerini "**Çağlayanlar**" adlı eserinde bir araya getirmiştir.
- ◆ Turancılık fikrini savunduğu eseri ise "**Gönül Hanım**"dır.
- ◆ Üsluba önem vermiş, içeriği benimsemiştir.

ÖMER SEYFETTİN

- ◆ Genç Kalemler dergisinde yazdığı Yeni Lisan makalesiyle sanat anlayışını ortaya koymuş ve bu anlayışa uygun **sade bir dille** yazmıştır.
- ◆ Anlatmak istediklerini kısa ve anlaşılır bir üslupla anlatmıştır.

Çağdaş Türk hikayeciliğini kuran isimdir.

• **Maupassant** tarzı hikayeler yazmıştır. Heyecan ve merak unsuru hikayelerinde önemlidir.

• **Realizm** akımından etkilenmiştir. Fakat ruhsal betimlemelere ve psikolojik tahlillere yer vermemiştir.

KONULARA GÖRE HİKAYELERİ:

Türk tarihinde yaşanan savaşlar, mücadele ve kahramanlıklar:

Beyaz Lale, Bomba, Ferman, Eski Kahramanlar, Başını Vermeyen Şehit, Topuz, Forsa, Kütük, Pembe İncili Kaftan

Anadolu'da var olan efsaneler:

Yüzakı, Üç Nasihat, Kurumuş Ağaçlar

Çocukluk Anıları:

Diyet, And, Falaka, Kaşığı

Milli Bilinci artırmak ve bir ülküyü anlatmak:

Kızıl Elma Neresi?, Prima Türk Çocuğu, Fon Sadriştan'ın Oğlu

Günlük ve Mizahi Olaylar:

Bahar ve Kelebekler, Yüksek Ökçeler

Yanlış inanış ve hurafeler:

Perili Köşk, Gizli Mabnet, Keramet, Sanduka

NOT:

"Ayn Sin" ve "Tarhan" mahlaslarını kullanmışlardır.

ROMANLARI:

- Ashab-ı Kehfimiz
- Efruz Bey (Birçok hikayesinde yer alan bir kahramandır.)
- Yalnız Efe (bitirememiştir.)

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU

- **Romancılığıyla** öne çıkmıştır. **Akıcı** ve **özgün** bir üslupla yazmıştır.
- İlk eserlerinde dili ağırlaşan sonraki eserlerinde sade bir dille yazmıştır.
- Romanlarında iç dünyaları zengin ve törelere bağlı karakterler seçer.
- Tez üzerinde oluşturduğu romanları düşünce merkezlidir.
- **Realist** bir sanatçısıdır.

Yaban romanı buna örnektir.

Romanlarında Türk toplumunda görülen sosyal değişimler, nesiller arası çatışmalar ve fikir ayrılıklarını ele alır. Bu sebeple yazdığı romanlar bir süreci anlatmıştır. Yazar **nehir roman** anlayışına uygun yazmıştır.

ROMAN:

- Hep O Şarkı
- Bir Sürgün
- Hüküm Gecesi
- Kiralık Konak
- Sodom ve Gomore
- Yaban
- Ankara
- Panorama 1-2
- Nur Baba

HİKAYE:

- Bir Serencam
- Milli Savaş Hikayeleri
- Okun Ucundan

MENSUR ŞİİR:

- Erenlerin Bağından
- Okun Ucundan

HATIRA:

- Zoraki diplomat
- Gençlik ve Edebiyat Hatıraları
- Anamın Kitabı
- Vatan Yolunda
- Politikada 45 Yıl

- ✦ Öğretmen ve müfettiş olarak Anadolu'da görev yapmıştır. Bu sebeple Anadolu insanının yaşadığı sıkıntıları, töreden kaynaklanan yanlışlar, yanlış Batılılaşma, batıl inançlar gibi konularda eserlerini oluşturmuştur.
- ✦ **Romantizm** akımıyla oluşturduğu eserlerinde sosyal ve duygusal temalar ağırlıklı iken; **Realizm** etkisiyle Anadolu'yu gerçekçi gözle ele almıştır.
- ✦ Konuşma dilini eserlerinde tüm doğallıyla yansıtmıştır.
- ✦ **Akıcı ve sürükleyici** bir üslupla yazmıştır.
- ✦ Romanlarında farklı mesleklerden kişilere yer vermiştir.
- ✦ Romanlarında bir **iyimserlik** sezilir.

İstanbul Kızı adıyla tiyatro yazmıştır. Fakat sahnelenme imkanı olmadığı için **Çalılıkusu** ismiyle romanlaştırmış ve ün kazanmıştır.

ROMANLARI:

-Çalılıkusu	-Yeşil Gece	-Ateş gecesi
-Gizli El	-Acımak	-Değirmen
-Damga	-Yaprak Dökümü	-Miskinler Tekkesi
-Dudaktan Kalbe	-Kızılçık Dalları	-Kavak Yelleri
-Akşam Güneşi	-Gökyüzü	-Harabe Çiçeği
-Bir Kadın Düşmanı	-Eski Hastalık	-Son Sığınak
-Kan Davası		

HALİDE EDİP ADIVAR

- ✦ Kurtuluş Savaşı'ndan hemşire olarak görev yapmış ve İstiklal Madalyası almıştır.
- ✦ 1936'da İngilizce olarak kaleme aldığı "**Soytarının Kızı**" romanı "**Sinekli Bakkal**" olarak çevirmiştir.
- ✦ Olayları kadın kahramanlar çerçevesinde geliştirmiştir.
- ✦ İyi bir gözlemcidir. **Realisttir**.
- ✦ Üslup konusunda başarısızdır.

NOT:

İngiliz edebiyatını örnek alır.

ROMANLARI:

- Heyula
- Raik'in Annesi
- Seviye Talip
- Handan
- Yeni Turan
- Son Eseri
- Mev'ud Hüküm
- Ateşten Gömlek
- Vurun Kahpeye
- Kalp Ağrısı
- Zeyno'nun Oğlu
- Yolpalas Cinayeti

HİKAYE:

- İzmir'den Bursa'ya
- Harap Mabetler
- Dağa Çıkan Kurt
- Kubbede Kalan Hoş Seda

TIYATRO:

- Kenan Çobanları
- Maske ve Ruh

HATIRA:

- Türk'ün Ateşle İmtihanı
- Mor Salkımlı Ev

HAMDULLAH SUPHİ TANRIÖVER (1885-1966)

- Önce Fecriatî'de yer almış, sonra Milli Edebiyat topluluğunda yer almıştır.
- Türkçülük ve Milli Edebiyat akımlarına büyük katkı sağlamıştır.
- 'Hitabet' ve 'nutuk'larıyla bilinir.
- Kurtuluş Savaşı sırasında halkı aydınlatmak için gönderildiği yerlerde hitabetin etkili örneklerini göstermiştir.

HİTABET: Dağ Yolu**MAKALE:** Günebakan**HALİDE NUSRET ZORLUTUNA**

- Kurtuluş Savaşı yıllarında yazdığı 'Git Bahar' şiiri ile tanınmıştır.
- Hece ölçüsü kullanmış ve sade bir dille, anlaşılır şiirler yazmıştır.

ŞİİR:

-Geceden Taşan Dertler,
-Yayla Türküsü

Cumhuriyet'ten sonra 'Hisar' dergisi etrafında yer almıştır.

MİTHAT CEMAL KUNTAY (1885-1956)

- Vatan, millet konularında aruzla yazdığı şiirleriyle ünlenmiştir. .
- 'Üç İstanbul' romanı Abdülhamit, Meşrutiyet ve Mütareke dönemleri İstanbul'unu ele alır. Eser, çökmüş kurumları ve yozlaşmış insanların aşk, çıkar ilişkilerini işlerken, Osmanlı Devleti'nin hangi şartlar altında çöktüğünü de anlatır.

ŞİİR:

-Türk'ün Şehnamesi

ROMAN:

-Üç İstanbul

MONOGRAFI:

-Namık Kemal,
-Mehmet Akif

ALİ CANİP YÖNTEM

- Önce Fecr-i Ati topluluğundan yer almıştır. Sonra Genç Kalemler dergisine geçmiştir.
- Hem hece ölçüsünü hem de aruz kullanmıştır.
- Makaleleri, eleştirileri ve edebiyat tarihi araştırmalarıyla ünlenmiştir.

ŞİİR:

-Geçtiğim Yol

MAKALE:

-Milli Edebiyat Meselesi ve Cenap Bey'le Münakaşalarım

ANTOLOJİ:

-Türk Edebiyatı Antolojisi

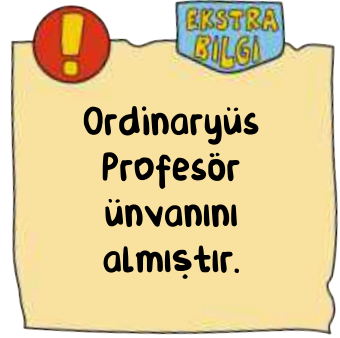

♥ Batılı anlamda edebiyat tarihi kurucumuz olan yazar Sadrazam Köprülü Paşa soyundandır.

♦ Edebiyat tarihi üzerine bilimsel çalışmalar yapmıştır.

Araştırma ve İnceleme Eserlerinden Bazıları:

- Türk Tarihinin Ana Hatları
- Edebiyat Araştırmaları
- Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar
- Türk Edebiyatı Tarihi
- Türkiye Tarihi
- Türk Dili ve Edebiyat Hakkında Araştırmalar

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ DİĞER SANATÇILARI

- ♦ Aka Gündüz
- ♦ Hamdullah Suphi
- ♦ Yusuf Akçura
- ♦ Halide Nusret Zorlutuna
- ♦ Rıza Tevfik Bölükbaşı
- ♦ Mithat Cemal Kuntay

Milli edebiyat dönemi diğer önemli isimleri Yahya Kemal ve Mehmet Akif Ersoy'dur. Sanat anlayışları ile dönemin diğer sanatçılarından farklılık gösterirler.

SAF ŞİİR:

- ♦ Toplumsal sorunlardan uzakta, sadeleşmeye karşı sadece sanat yapmak amacıyla oluşturulan şiirlerdir.
- ♦ Şiir soylu bir sanat olarak kabul edilmiştir.
- ♦ Düşsel ve bireysel bir şiirdir. Biçim çok önemlidir.
- ♦ Dize ve dil kullanımı çok önemlidir.
- ♦ İmgeli ve yoğun bir dil kullanılmıştır.

Cumhuriyet'ten önce Ahmet Haşim ve Yahya Kemal önemli saf şiir temsilcileridir.

YAHYA KEMAL BEYATLI

- ♦ 'Esrar' mahlasıyla Divan Edebiyatına uygun şiirler yazmıştır.
- ♦ Divan Edebiyatı'nın son temsilcisi olarak görenler vardır.
- ♦ 'Agah Kemal' ve 'Süleyman Hadi' mahlasını da kullanmıştır.
- ♦ Şiir anlayışında Fransız etkisi vardır.
- ♦ 'Ok' şiiri haricinde tüm şiirlerini aruzla yazmıştır.
- ♦ Özlü ve yoğun bir üslubu vardır.
- ♦ Nev-Yunanilik akımına bağlansa da sonra yeni arayışlara girmiştir.
- ♦ Klasizm, Romantizm, Parnasizm ve Sembolizm etkisindedir.
- ♦ Sosyal konulara girmemiştir.
- ♦ Aşk, tabiat, ölüm, deniz, rindlik gibi konuları işlemiştir.

NOT:

Sanatçı Divan Edebiyatı ve Batı şiirini ustalıklı birleştirmiştir. Bu bağlamda modern şiirimizin temellerini atanlardandır.

NOT:

Yaşarken eserlerini kitaplaştırmamıştır. Nihad Sami Banarlı derlemiş, Yahya Kemal Enstitüsü tarafından ölümünden sonra çıkartılmıştır.

ŞİİR:

- Kendi Gök Kubbemiz
- Eski Şiirin Rüzgarıyla
- Rubailer ve Hayyam'ın Rubailerini Türkçe Söyleyiş
- Bitmiş Şiirler

BAZI DÜZYAZILARI:

- Edebiyata Dair
- Aziz İstanbul
- Eğil Dağlar
- Siyasal ve Edebi Portreler

MENSUR HİKAYE:

- ♦ Sade bir diller halkın yaşamı işlenir.
- ♦ Türkçü şiirden aruz ölçüsü ve İslami öğeler içerdiği için farklıdır.
- ♦ Nazım (şiir) biçiminde yazılır.
- ♦ Hikaye unsurları vardır.
- ♦ Dize, kafiye, redif gibi özellikleri ile şiir özelliği gösterir.

İlk örneklerini R. Mahmut Ekrem yazmıştır.

MEHMET AKİF ERSOY:

- Hasta
- Meyhane
- Mahalle Kahvesi
- Seyfi Baba
- Hasır

TEVFİK FİKRET:

- Balıkçılar
- Hasta Çocuk
- Nesrin
- Ramazan Sadakası
- Verin Zavallılar

- ♦ İstiklal şairimizdir.
- ♦ "Toplum için sanat" anlayışındadır.
- ♦ Dönemine göre **sade** bir Türkçe tercih etmiştir. Deyimleri kullanmıştır.
- ♦ Tüm şiirlerini **aruzla** yazmıştır.
- ♦ Ahenge önem vermiştir.
- ♦ Şiirlerini **Sırat-ı Müstakim** ve **Sebilü'r-Reşad dergisinde** yayımlamıştır.
- ♦ Anadolu'yu ve Anadolu insanını iyi tanır ve devrin sorunlarını eserlerinde anlatır.
- ♦ **Yoksulluk, bilgisizlik, kimsesizlik** işlediği başlıca konulardır.
- ♦ Hikaye etme tekniğini kullanarak **diyaloglara** yer verir.
- ♦ "**Asım**" ismiyle idealize ettiği dinine bağlı milletini seven bir gençlik hayal etmiştir.

ESERLERİ:

- Safahat
- Süleymaniye Kürsüsünde
- Hakkın Sesleri
- Fatih Kürsüsünde
- Hatıralar
- Asım Gölgele

ÖNEMLİ ŞİİRLERİ:

- Hasta
- Meyhane
- Mahalle kahvesi
- Seyfi Baba
- Hasır
- Bülbül
- Çanakkale Şehitlerine

BEŞ HECECİLER

- Sade bir Türkçeyle ve hece ile şiir yazma geleneğine bağlı şiir topluluğudur.
- 1917 yılında oluşturulmuştur.

GENEL ÖZELLİKLERİ:

- Milli Edebiyat döneminden şekil ve içerik olarak etkilenmiştir.
- **Sade** bir dil kullanmışlardır.
- **Heceyle** şiir yazmışlardır.
- 11'li ve 14'lü kalıbını kullanmışlardır.
- Heceyle **müstezat** yazmayı da denemişlerdir.
- Konuşma diliyle yazı dilini yaklaştırmışlardır. Düzyazıdaki cümle yapısını da şiire sokmuşlardır.
- Memleket sevgisi, kahramanlık, yiğitlik temalarını coşkun bir şekilde anlatmışlardır.
- Anadolu'yu basmakalıp ifadelerle anlattıkları için "**Sığ Memleketçi Edebiyat**" olarak anılır.

NOT:

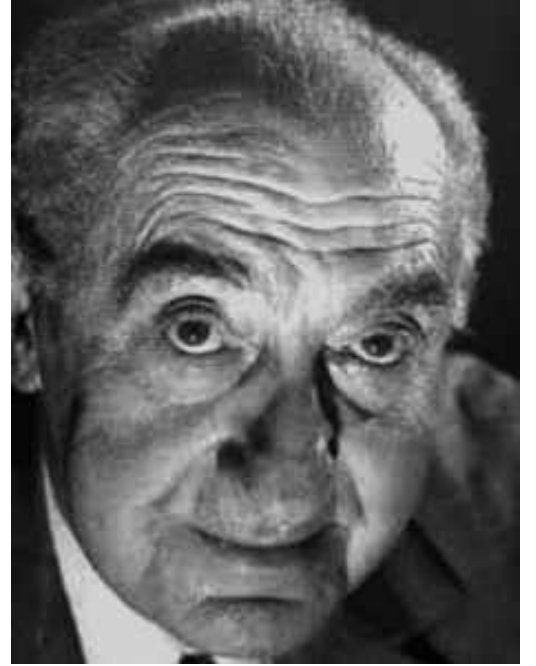
Topluluk sanatçılarında hepsi ilk şiirlerini aruzla yazmışlardır. Halit Fahri'nin 'Aruz'a Veda' şiiri bunun göstergesidir.

TOPLULUĞUN SANATÇILARI:

- Faruk Nafiz ÇAMLİBEL
- Orhan Seyfi ORHON
- Halit Fahri OZANSOY
- Enis Behiç KORYÜREK
- Yusuf Ziya ORTAÇ

FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL

- Beş Hececiler'in en genç ve en tanınan şairidir.
- Akbaba dergisinde "**Çam deviren**", "**Deli Ozan**" lakabıyla yazılar yazmıştır.
- İlk şiirlerinde bireysel temalar, sonrasında toplumsal temalar işlenmiştir.
- Önce aruzla şiirler yazmış sonra hece ile şiir yazmıştır.
- "**Sanat**" adlı şiiri meşhurdur ve topluluğun bildirisi gibidir.

BAZI ŞİİRLERİ:

- Şarkın Sultanları
- Gönülden Gönüle
- Suda Halkalar
- Dinle Neyden
- Çoban Çeşmesi
- Zindan Duvarları
- Han Duvarları

TIYATRO:

- Yayla Kartalı
- Kahraman
- Canavar
- Akın
- Özyurt

ROMAN:

- Yıldız Yağmuru

YUSUF ZİYA ORTAÇ

- ♣ Aşk, tabiat, kahramanlık temalarını sade bir dille işler.
- ♣ Ününü **'Akbaba'** dergisinde kırk yıl boyunca **'Çimdik'** imzasıyla yazdıkları kazandırmıştır.
- ♣ Edebiyatımızda en uzun yayın hayatı olan Akbaba dergisini çıkardı.
- ♣ İlk kez hece ile yazılmış olan **'Binnaaz'** tiyatrosunun yazarıdır.

ROMAN:

- Kürkçü Dükkanı
- Şeker Osman
- Göç
- Üç Katlı Ev

BAZI TİYATROLARI:

- Kördüğüm
- Latife

BAZI ŞİİRLERİ:

- Akından Akına
- Aşıkâr yolu
- Cenk Ufukları

GEZİ:

- Göz Ucuyla Avrupa

ENİS BEHİÇ KORYÜREK

- ♣ Hecenin birçok kalıbını kullanarak yeni anlatım teknikleri geliştirmiştir.
- ♣ Aşk temasını işlemiştir. Eserlerinde **karamsarlık** söz konusudur.
- ♣ 1946 sonrası **tasavvufa** yönelerek aruza ve divan edebiyatına dönüş yapmıştır.

ŞİİR:

- Güneşin ölümü
- Varidat-ı Süleyman
- Miras

'Eski Korsan Hikayeleri' adlı manzum hikaye ilk defa Türk denizciliğini anlatan şiidir.

ORHON SEYFİ ORHAN

- ♣ Hece ölçüsü ile Divan Edebiyatı nazım biçimlerini birleştirmiştir.
- ♣ Aşk, kadın gibi bireysel konular işlemiştir. **Duru, akıcı ve yalın** bir dili vardır.
- ♣ En meşhuru **'Veda Busesi'** olan yirmi civarı şiiri bestelenmiştir.
- ♣ Fırtına ve Kar, Peri Kızı ve Çoban Hikayesi gibi şiirleri vardır.

HALİT FAHRİ OZANSOY

- ♣ Şiirlerinde **karamsarlık** hakimdir.
- ♣ **Bireysel** temalar işlemiştir.
- ♣ Aruz' a Veda şiiri ile **hece** ölçüsünde yazmaya başlamıştır.

senin notların

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI

- 1923'te Cumhuriyet'in ilanıyla beraber başlayan dönemdir. Bu dönem günümüzde de halen devam etmektedir. Bu dönemde edebiyat halkın her kesimine yayılmıştır.
- Üslup, konu ve dil özellikleri oldukça zengindir.
- Başlangıçta Milli Edebiyat etkisinde kalsa da 1940'dan sonra hem sanatsal hem toplumsal birçok etki altında kalarak çok farklı kollarda ilerlemiştir.

Cumhuriyet Dönemini metin türlerine göre inceleyelim:

A) CUMHURİYET DÖNEMİNDE ŞİİR

1) SAF ŞİİR ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞİİR:

- Ahmet Haşim, edebiyatımızda ilk poetika olan "Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar" adlı yazısında bu şiir türünün özelliklerini belirtmiştir.
- "Sanat için sanat"** düşüncesiyle hareket ederler.
- Bireysel konular seçilmiştir. → Ölüm, ruh, tabiat sevgisi, gizem vb.
- İyi ve güzel şiir yazmayı hedeflerler. Bu yüzden kimsede olmayan imgeleri ararlar.
- Fransız Sembolist ve Parnasyenlerden** etkilenirler.
- Şiirde duyulma ve hissedilmeyi önemli görürler.
- Aliterasyon, asonans, kafiye, ölçü** gibi ahenk unsurlarını önemserler.
- Mükemmeliyetçi** bir şiir anlayışındadırlar.

Bu şiir anlayışında şiir yazan sanatçılar:

AHMET HAMDİ TANPINAR

- İlk şiirlerini hece ile yazmış sonrasında **serbest şiire** yönelmiştir.
- Şiirlerini ciddiyetle oluşturmuştur.
- Bir mısrayı bile **kainat** olarak görür.
- Bu sebeple şiir sayısı azdır.
- Eserlerinde **öğreticilikten uzak** durmuştur.
- Ahenk unsurlarına önem vermiş, **sade bir dille** yazmıştır.
- Zaman bir bütündür. Süreklilik arz eden karmaşık bir yapıdadır.

Romanlarında tahsilli kişilerin bunalımlarına yer verdiği için **kent romancısı** olarak anılır.

ROMAN:

- Mahur Beste
- Huzur
- Sahnenin Dışındakiler
- Saatleri Ayarlama Enstitüsü

HİKAYE:

- Abdullah Efendi'nin Rüyalari
- Yaz Yağmuru

DENEME:

- Beş Şehir
- Yaşadığım Gibi
- Bütün Şiirleri

NECİP FAZIL KISAKÜREK

- ✦ 'Üstat' ve 'Kaldırımlar Şairi' olarak bilinir.
- ✦ İslam ülküsünde tiyatrolar ve şiirler yazmıştır.
- ✦ İlk şiirlerinde bireysel konuları da ele alırken 1934'ten sonra **mistik konulara** yönelmiştir.
- ✦ Materyalist düşünceye karşı ruhçu düşüncede yazmıştır.
- ✦ 'Çile' en çok biline şiir kitabıdır.

TIYATRO:

- Bir Adam Yaratmak
- Tohum
- Nami Değer Parmaksız
- Salih
- Reis Bey
- Ahşap Kavak
- Para
- Mukaddes Emanet
- Siyah Pelerinli
- Satırbaşı

ŞİİR:

- Örümcek Ağı
- Kaldırımlar
- Ben ve ötesi
- Esselam
- Sonsuzluk Kervanı
- Çile
- Şiirlerim

ROMAN:

- Aynadaki Yalan
- Kafa Kağıdı

HİKAYE:

- Hikayelerim
- Birkaç Hikaye Birkaç Tahlil
- Ruh Burkunlularından Hikayeler

AHMET MUHİP DRANAS

- ✦ 'Fahriye Abla' şiiriyle meşhurdur.
- ✦ Halk şiirini Batı şiiri ile sentezlemiştir.
- ✦ **Sohbet havasında** özgün şiirler yazmıştır.
- ✦ **Hece ölçüsü** ile yazmıştır.
- ✦ Dörtlüklerle yazmıştır.
- ✦ Aşk, doğa, hatıralar, tarih konularını **destansı** şekilde işlemiştir.

ŞİİR:

- Serenad
- Ağrı
- Fahriye Abla
- Elif
- Kar
- Olvido

CAHİT SITKI TARANCI

- ✦ 'Ölüm Şairi' olarak tanınır.
- ✦ Yaşamayı seven fakat sanatçı ölümden korkar.
- ✦ **Karamsar** bir hava vardır.
- ✦ **Lirik** şiirler yazmıştır.
- ✦ **Hece ölçüsü** ile yazmıştır.
- ✦ Az sözle çok şey anlatmıştır.
- ✦ **Açık, sade halk diliyle** yazmıştır.

NOT:

Şu şiirleri ile ünlüdür:

- Memleket İsterim
- Abbas
- Desem ki
- Gün Eksilmesin Pencereyden

ÖZDEMİR ASAF

- ✦ İnsan ilişkilerini **sen-ben diliyle** ifade etmiştir.
- ✦ Düşünce temelli yoğun şiirler yazmıştır.
- ✦ Halk şiirindeki olay ve yergi onun şiirinde de vardır.
- ✦ İlk şiirlerinde sevgi, ayrılık, ölüm; sonraki şiirlerinde kaçış ve umutsuzluk temaları işlemiştir.

ŞİİR:

- Dünya Kaçtı Gözüme
- Sen Sen Sen
- Bir Kapı Önünde
- Nasılsın
- Çiçekleri Yemeyin

HİKAYE:

- Dün Yağmur Yağacak

ASAF HALET ÇELEBİ

- ✦ **Gazel** ve **rubailer** yazmıştır.
- ♥ 1937'den sonra Batı şiirine yönelmiş ve **serbest müstezat** tarzında yazmıştır.
- ✦ **Fransızca**, **Farsça** ve **Musiki** dersleri almıştır
- ✦ **Hint** ve **Fars edebiyatı** üzerine çalışmalar yapmıştır

ŞİİR:

- Laleler
- Lamelif
- Om Mani Padme Hum
- He

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

- ✦ "**Destan Şairi**" olarak bilinir.
- ✦ Ona göre sanat eseri zamanı gösteren bir saattir.
- ✦ Dil konusunda hassastır, eserlerini **sade bir dille** kaleme almıştır.

GEZİ:

-Mevlana'da Olmak

TİYATRO:

-Vietnam Körü

ŞİİRLERİNDEN BAZILARI:

- Havaya çizilen dünya
- Çocuk ve Allah
- Daha
- Çakırın Destanı
- Toprak Ana
- Çanakale Destanı
- Üç Şehitler Destanı

BEHÇET NECATİGİL

- ✦ "**Evler Şairi**" olarak tanınır.
- ✦ Eserlerinde büyük şehirlerdeki orta halli insanları işlemiş ve **ev-aile- çevre** üçgeninde ele almıştır.
- ✦ Duygudan ziyade düşünce temelli şiirler yazmıştır.
- ✦ **Didaktiktir.**
- ✦ Uzun dizelerinden dolayı eleştirilmiştir.

BAZI ŞİİRLERİ:

- Kapalı Çarşı
- Çevre
- Evler
- Eski Toprak

RADYO OYUNLARI:

- Gece Aşevi
- Üç Turuncılar
- Pencere
- Yıldızlara Bakmak

2) YEDİ MEŞALECİLER:

- ✦ **Meşale dergisi** etrafında bir araya gelen topluluktur.
- ✦ "Canlılık, içtenlik, samimiyet, sürekli yenilik" parolasını temel almışlardır.
- ✦ "**Sanat için sanat**" düşüncesi ile hareket etmişlerdir
- ✦ Şiirin konusunu genişletmişlerdir.
- ✦ Onlara göre şiirin sadece duygulara ifade olduğuna inanırlar.

Beş Hececiler'e tepki olarak doğmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk topluluğudur.

- ✦ **Fransız edebiyatını** örnek almışlar ve **parnasizm** etkisinde şiirler yazmışlardır.
- ✦ Servet-i fûnûn ve Fecr-i Ati döneminin sanat anlayışını sürdürmüşlerdir.
- ✦ **Gözleme dayalı** eserler oluşturmuşlardır.
- ✦ Geliştirdiklerini düşündükleri **hece ölçüsü** ile yazmışlardır.
- ✦ Kısa soluklu bir edebiyat grubudur.

Sanatta istediklerine ulaşamamışlardır.

Grubun Temsilcileri:

MUHAMMER LÜTFİ BAHŞI

- Şiirlerinde sırasıyla **aruz, hece ve serbest nazım** şeklinde kullanmıştır.
- Bu grupta **en az tanınan** şairdir.
- Milli konularda şiir yazmış fakat kitap haline getirmemiştir.

ZİYA OSMAN SABA

- Topluluk dağıldıktan sonra topluluğun özelliklerini sürdürmüştür.
- **Hece ölçüsünü** kullanmıştır.
- Batılı nazım şekilleri ile yazmıştır, sonrasında serbest şiire yönelmiştir.
- **Sade ve akıcı bir dili** vardır.
- Şiirlerinde **hüzün** hakimdir.
- Ölüm, kadere boyun eğme, aile saadeti, gençlik, çocukluk gibi konuları işlemiştir.

ŞİİRLERİ:

- Sebil ve Güvercinler
- Geçen Zaman
- Nefes Almak
- Bir Yer Düşünüyorum
- Çocukluğum
- İstanbul

KENAN HULUSİ KORAY

- Topluluğa şiir yazmadan katılmış tek isimdir.
- **Korku** türünde hikayeler yazan **ilk sanatçıdır**.
- İlk hikayelerinde daha **masalcı çizgisi** varken sonrasında **gerçekçi çizgide** yazmıştır.

HİKAYE:

- Bir Yudum Su
- Bir Otelde Yedi Kişi
- Bahar Hikayeleri
- Son Öpüş
- RBK Pansiyonu

CEVDET KUDRET SOLOK

- İnsanların **psikolojik saplantılarını** tiyatrolarında işlemiştir.
- İlk şiirlerini **hece ölçüsü** ile bireysel temalarda yazmıştır.
- Sonraki şiirlerinde serbest tarzda şiirleri yazmıştır.

ŞİİR:

- Birinci Perde

TİYATRO:

- Tersine Akan Nehir
- Rüya İçinde Rüya

ROMAN:

- Süleyman'ın Dünyası
- Havada Bulut Yok

VASFİ MAHİR KOCATÜRK

- **Halk edebiyatı** nazım biçimlerini kullanmıştır.
- **Hece ölçüsünü** kullanmıştır.
- Kahramanlık, yurt güzelliği, memleket sevgisi vs. konularını işlemiştir.

Dağların Derdi, Yaman, Sanatkar, Geçmiş Geceler bazı eserleridir.

YAŞAR NABİ NAYIR

- Şiirlerinde **mutluluk, hüznün** gibi insani duyguları ele alır.
- Sosyal yaşamdan insanları ve hayatlarını **hece ölçüsü** ile yazarak eser oluşturur.
- "Kahramanlar, Onar Mısra, Sevi Çıkmazı, İnkılap Çocukları" bazı eserlerdir.

SABRİ ESAT SİYAVUŞGİL

- **Hece ölçüsünü** kullanmıştır.
- **Dişavurumcu** şiirleri yazmış, çeviriler yapmıştır.
- "Odalar ve Sofralar, İstanbul'da Karagöz, Değirmenden Mektuplar (çeviri), Madame Bovary (çeviri)" eserlerine örnektir.

3) TOPLUMCU ŞİİR (1923-1960)

- "Sanat için sanat" anlayışını benimsemişlerdir.
- Topluma seslenerek onları harekete geçirmeyi amaçlar. Yazılan şiirler **söylev** tarzındadır.
- Şiirlerinde dil, **alıcıyı harekete geçirme** işlevinde kullanılır.
- **Sosyalist** anlayışa sahiptirler. **Marksizim ve Materyalizm**'i savunmuşlardır.
- Onlara göre bireyin varoluşu sanatın ta kendisidir.
- ↳ Din ve gelenek bu sebeple yoktur.

- Şekli önemsememişlerdir.
- Şiirden ölçüyü çıkarmışlardır.
- **Karışık tekniklerle** şiir yazmışlardır.
- **Mayakovski**'den etkilenmişlerdir. **Fütürizm**'i akım olarak seçmişlerdir.
- Emek, sömürü, baş kaldırma vs. tema olarak seçmişlerdir.
- **Hümanist** bir şiir yazma gelenekleri vardır.
- **İyimser** hava şiirde hakimdir.

Bu şiir anlayışında eser veren sanatçıları;**ERCÜMENT BEHZAT LAV**

- Edebiyatımızda **ilk serbest şiir** savunucularındandır.
- Memleket sorunlarını ve sosyal konuları seçmişlerdir.

-SOS
-Kaos
-Açıl Kilidim Açıl
-Mau Mau
-İç Anadolu

} ŞİİR

-Karagöz
-Stepte
-Altın Gazap

} TİYATRO

NAZIM HİKMET RAN

- "Mavi Gözlü Dev, Güzel Yüzlü Şair" olarak bilinir.
- Orhan Selim, Ahmet Ögüz, Mümtaz Osman,ERCÜMENT ER isimleriyle de eserler vermiştir.
- İlk heceleri **hece ölçüsü ve kafiyeyle** yazmıştır.
- Divan ve Halk Edebiyatını modern anlayışla harmanlamıştır.
- Eserlerinde **sade ve anlaşılır bir dili** vardır

Eserleri
ölümünden sonra
kitaplaştırılmıştır.

- 835 Satır
- Kuvayı Milliye
- Memleketimden İnsan Manzaraları
- La Fontaine'den Masallar
- Güneşi İçenlerin Türküsü
- Portreler

BAZI
ŞİİRLERİ

- Kan Konuşmaz
- Yeşil Elmalar
- Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim

ROMAN

- İt Ürür Kervan Yürür
- Milli Gurur

FIKRA

HASAN İZZETTİN DİNAMO

- İlk olarak **hece ölçüsüyle** yazmıştır.
- Nazım Hikmet etkisiyle toplumsal konuları ele almaya başlamış ve **serbest şiire** geçmiştir.

- Çoban Şiirleri
- Özgürlük Türküsü
- Nazım'dan Meltemler

ŞİİR

- Kutsal İsyan
- Adalet Sırtması
- Musa'nın Gecekondu

ROMAN

CEYHUN ATIF KANSU

- Anadolu insanını fakirliğini ve cahil bırakılmasını işlemiştir.
- Halk edebiyatından faydalanmış, sonrasında **sosyalist** düşünceye yönelmiştir.
- **Destansı** bir dille yazmıştır.

"Dünyanın Bütün Çiçekleri" şiiri ile TDK ödülü almıştır.

- Bağ Bozumu Sofrası
- Çocuklar Gemisi
- Yanık Hava

ROMAN

- Ya Bağımsızlık Ya Ölüm
- Balım Kız Dalım Oğul
- Cumhuriyet Ağacı

MAKALE
DENEME

RIFAT ILGİZ

- Hababam Sınıfı'nın yazarıdır.
- "**Çınar ve Koca Çınar**" adıyla anılır.
- Sabahattin Ali ve Nazım Hikmet ile **Markopaşa dergisini** yayımlamışlardır.

1940'a kadar hece ile şiir yazan sanatçı sonrasında Toplumcu Gerçekçilerin yanına geçti.

- Üsküdar'da Sabah Oldu
- Çocuk Bahçesi
- Sınıf
- Yaşadıkça

ŞİİR

- Radarın Anahtarı
- Hababam Sınıfı Uyanıyor
- Hababam Sınıfı Baskında
- Saksağanın Kuyruğu

HİKAYE

- Hababam Sınıfı
- Hababam Sınıfı Baskında
- Abbas Yola Giden

TİYATRO

CAHİT IRGAN

- İlk şiirlerini **Cahit Saffet** mahlasıyla yazmıştır.
- İlk şiirlerini hece ölçüsüyle yazmış, sonra toplumcu şiire yönelmiş ve serbest nazım kullanmıştır.
- Savaşın getirdiği acıları kendine has üslubuyla anlatır.

"Bu Şehrin Çocukları, Irgatın Türküsü, İnsan Kefeni" gibi eserleri vardır.

4- 1960 SONRASI TOPLUMCU ŞİİR (1960-1980)

- Nazım Hikmet'in izinden giderek "**Yeni Gerçek, And, Halkın Dostları, Militan**" dergisi etrafında toplanan gençlerin oluşturduğu sanat anlayışıdır.
- Sanatsal kaygıları yoktur.
- **Serbest nazım** anlayışını devam ettirmişlerdir.
- Şiiri emek ve alın terinin bir yansıması olarak görmüşlerdir.
- Toplumsal kitlelere hitap edebilmek için eserlerinde **söylev havası** vardır.
- Eserlerinde **Marksist** anlayış vardır. Bu sebeple işçi sınıfı, kentleşme, sınıf çatışmaları eserlere konu olarak seçilmiştir.
- İkinci Yenilerin şiirinin karşısında umudu, direnişi ve geleceğin güzelliklerine olan inançlarına değinmişlerdir.

NOT:

İkinci Yenicilere karşıdır.

İSMET ÖZEL

- İkinci yenici şiirle sanat hayatına başlamış, zamanla farklı yönleri doğru kendini geliştirmiştir.
- Devrimci düşüncede Atad Behramoğlu ve Murat Belge ile Halkın Dostları dergisini çıkarmıştır.
- İlk dönem şiirleri **Marksist** anlayıştadır. Sonrasında islama yönelmiş ve "**Celladına Gülümserken**" adlı kitabıyla islam mistizmini öne çıkarmıştır.
- Eser dili oldukça güzel ve ince zekası ile ilgi çeker.

ŞİİR:

- Geceleyin Bir Koşu
- Evet İsyan
- Cinayetler Kitabı
- Erbain
- Bir Yusuf Masalı
- Vaat Edilmiş Bir Şiir

AHMED ARİF

- **Koçaklama** tarzında **Lirik-epik** tarzda yazan sanatçı halk kültüründen yararlanmıştır.
- "**Hasretinden Prangalar Eskittim**" adlı şiir türünde eseri vardır.

SÜREYYA BERTİ

- **Süreyya Kapıpak** mahlasıyla yazmıştır.
- Samimi ve gerçekçi bir dili vardır.
- Halk türkülerinden ve deyişlerinden yararlanmıştır.
- "**Gün Ola, Çıkrık, Folklor Söyledi Ben Yazdım**" isimli eserleri vardır.

ATAOL BEHRAMOĞLU

- **Ataol Gürus** ismini de kullanmıştır.
- Başkaldırı, direnme gibi temaları seçmiştir.
- **Rus ve Fransız** şiirlerinden etkilenmiştir.
- **"Bir Ermeni General, Kuşatmada, İki Ateş Arasında, Hayata Uzun Veda, Bu Aşk Burada Biter"** isimli eserleri vardır.

CAN YÜCEL

- Tarihsel ve günlük olayları işlediği **sosyalist kavgacı** bir kimliği olan sanatçı sonrasında imgeci şiir çizgisi yakalamıştır.
- Tiyatrolar da yazmıştır.
- **"Yazma, Sevgi Duvarı, Rengarenk, Beşi Bir Yerde, Bilmelisin Ki"** eserlerinden bazılarıdır.

GÜLTEN AKIN

- İlk şiirlerinde aşk, ayrılık, özlem, doğa gibi temaları işler.
- 1970'ten sonra **toplumcu şiir** çizgisine geçmiştir.
- Şiiri ön planda tutar fakat kadını, evliliği, yalnızlığı, yoksulluğu işlediği tiyatroları vardır.
- **"Rüzgar Saati, Ağıtlar ve Türkler, Kırmızı Karanfil, Sessiz Arka bahçeler, Kestim Kara Saçlarımı"** gibi eserleri vardır.

5- MAVİCİLER

- 1952'de Ankara Atatürk Lisesi'nde öğrencilerin aylık çıkardıkları dergilere **Mavi** ismini vermeleriyle bu sanat dönemi başlamıştır.
- Yazı işleri ile uğraşan Teoman Civelek'in **Mavinin Düşündükleri** başlığıyla yazdığı yazısında sanat amaçlarını anlatmıştır.
- Sanatın **hiçbir ideolojinin** göstergesi olmadığını savunmuşlardır.
- Atatürk'ün inkılaplarıyla oluşan **yeni bir nesil** olarak kendilerini görmüşlerdir.
- Düşünce ve sanatın gelişmesi memleket bütünlüğü için bir asker gibi titiz çalışacaklarını söylemişlerdir.
- Eserlerinde **Anadolu'yu** işlemişlerdir.
- Divan Edebiyatı anlayışından uzak durarak **Halk Edebiyatından** etkilenmişlerdir.
- **Geleneksel şiir anlayışı** eserlerinde göze çarpmaktadır.
- Gruba Atilla İlhan'ın katılmasıyla serbest tarzda toplumcu gerçekçi çizgiye yönelmişlerdir.
- Anlam kapalılığını savunarak **garip şiirine karşı** durmuşlardır.

Bu hareketin en önemli ismi Atilla İlhan'dır.

İSTİSNA

Ekleri ayırmak için kesme işareti kullanmışlardır.

ATILLA İLHAN

- Şiirlerini Nevin **Yıldız, Beteroğlu,** senaryoları **Ali Kaptanoğlu** imzası ile yazmıştır.
- Şiirlerinde noktalama işaretleri ve büyük harfleri kullanmamıştır.
- Dikkat çekme, kendine has olma, hayatın karmaşasını şiirine yansıtmak için kullanılmayan ve unutulmak üzere olan kelimelere **Fransız ve Almanca kelimeleri** şiirinde kullanmıştır.

✦ **Mecazlı** bir dil kullanmıştır.

✦ Toplumcu gerçekçi çizgiye çok yakındır. Bir fikri şiirde anlatmama yönüyle onlardan ayrılır.

✦ Barış, kahramanlık, kavga, bunaltı, insan sevgisi gibi konuları işler.

✦ İmgelerle yüklü sanatlı bir dil olarak gördüğü Türkçeyi soyut ifadelerden kaçınarak kullanmıştır.

✦ **Özgün** bir edebiyat anlayışı vardır.

ŞİİR

-Sisler Bulvarı

-Ben Sana Mecburum

-Yağmur Kaçağı

-Ayrılık da Sevdaya Dahil

-Elde Var Hüzün

-Yasak Sevişmek

-Böyle Bir Sevmek

ROMAN

-Sokaktaki Adam

-Kurtlar Sofrası

-Bıçağın Ucu

-Dersadette Sabah Namazı

-O Karanlıkta Biz

GEZİ YAZISI: Abbas Yolcu

6- MİLLİ EDEBİYAT ANLAYIŞINI YANSITAN ŞİİR

✦ Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul gibi sanatçıların oluşturduğu **milliyetçilik** akımının etkisiyle şiirler yazmışlardır.

✦ Kültür Haftası, Hisar, Çınaraltı, Ağaç dergileri etrafında toplanan şairler Anadolu sorunlarını kalkınmasını ve güzelliklerini işlemişlerdir.

✦ Türkçeyi yabancı etkilerden uzaklaştırarak **sade bir dille** yazmışlardır.

✦ Halk edebiyatı nazım şekillerini kullanmışlardır.

✦ **Hece ölçüsü** ile yazmışlardır.

✦ Öğreticilik ön plana çıkmıştır. **Lirik** tarzdadırlar.

✦ Milli hisleri, heyecanlı ve iyimser bir tarzda anlatmışlardır.

✦ Anadolu'yu ve toplum sorunlarını toplumdan seçtikleri insanlarla anlatırlar.

✦ Tarih, Kurtuluş Savaşı ve kahramanlık temalarına eserlerinde yer vermişlerdir.

ARİF NİHAT ASYA

✦ **'Bayrak Şairi'** olarak bilinir.

✦ Milliyetçilik, yurt sevgisi, din düşüncesinin hakim olduğu eserler yazmıştır. Daha sonra **mistik** konulara eğilmiştir.

✦ Aruzla şiir yazmaya başlasa da hece ve serbest ölçüye de yer vermiştir.

✦ Cumhuriyet Dönemi rubai türünün en önemli temsilcisidir.

ŞİİR

-Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor

-Heykeltaş

-Rubailer

-Dualar ve Aminler

-Aynalarda Kalan

-Fetih Marşı

DÜZYAZI

-Kanatlar ve Gagalar

-Enikli Kapı

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

- "Devrim Şairi" olarak tanınır.
- Ankaralı Aşık Ömer mahlasını kullanmıştır.
- Şiirlerini **hitabet** tarzında yazmış ve topluluklara seslenmiştir.

ŞİİR

- Burada Bir Kalp Çarpıyor
- Benden İçeri
- Erciyesten Kopan Çığ

ŞUKUFE NİHAL BAŞAR

- Darülfünun mezunu ilk kadındır.
- İlk şiirlerini aruzla yazmıştır. Sonra heceye geçmiştir.
- Lirik ve kadınsı duygular şiirlerinde hakimdir.
- **Toplumsal sorunları** işlemiştir.
- "Yıldızlar ve Gölgele, Hazan Rüzgarları, Yerden Göğe, Renksiz İzdirap, Yalnız Dönüyorum" gibi eserleri vardır.

ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI

- "Anadolu Şairi" olarak tanınır.
- Gurbet, ölüm, doğa gibi temalar işler.
- Hece ile şiir yazmıştır.
- "Sarıkız Mermerleri, Deniz Sarhoşları, Yayla Dumanı" eserleri vardır.

BEDRİ RAHMİ EYÜPOĞLU

- Ressamlık yanı olması sebebiyle şiirlerinde **renk unsurları ve doğa** önemlidir.
- Anadolu folklorünü ve Anadolu insanını coşkun tarzda işler.
- **Sade dille** şiirlerini yazmış, halk edebiyatı nazım türlerini kullanmıştır.

ŞİİR

- Karadut
- Yaradana Mektuplar
- Karadut 69
- Dol Karabakır Dol
- Tuz

GEZİ-DENEME

- Canım Anadolu
- Tezek
- Deli Fişek

ORHAN SAIK GÖKYAY

- "Bu Vatan Kimin" şiiri ünlüdür.
- Şiirlerinde Aşık Tarzı edebiyatından izler görülür.
- Eski edebiyata dair yapılan yanlış araştırmaları "Destursuz Bağa Girenler" adlı kitabıyla eleştirmiştir.
- Dede Korkut Hikayelerini sadeleştirerek yazdığı için "Dede Korkut Torunu" olarak bilinir.
- "Birkaç Şiir-Poems, Bugünkü Dille Dede Korkut Masalları, Dedem Korkut'un Kitabı, Dede Korkut" diğer eserleridir.

ALİ ULVİ ELÖVE

- **Çocuk edebiyatının** ilk bilinçli emek vereni olarak tanınır.
- Çocuklar için şiirler yazmıştır.
- "Çocuklara Neşideler" adında eseri vardır.

KEMALETTİN KAMU

- "Gurbet Şairi" olarak tanınır.
- Pastoral tarzda yazdığı "Bingöl Çobanları" şiiri ile tanınmıştır.
- Vatan, gurbet, aşk, yalnızlık, temalarını **epik ve lirik** tarzda yazmıştır.
- Aruzla başladığı sanat hayatına hece ile devam etmiştir.
- "Gurbet, Kimsesizlik, İrşad, Hicret" diğer eserleridir.

CAHİT KÜLEBİ

- İlk şiirlerinde Nazmi Çakmak mahlasını kullanmıştır.
- İlk şiirlerini hece ölçüsüyle yazsa da daha sonra **serbest ölçüde** yazmıştır.
- Doğduğu yere özlemi, çocukluk anıları, aşkı, sevdayı tema olarak seçmiştir.
- Halk şiiri unsurlarından yararlanmıştır ve **Karacaoğlan**'i hatırlatır.

ŞİİR

- Adamın Biri
- Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda
- Yaşeren Otlar
- Sıkıntı ve Umut

HATIRA

- İç Sevda Dolu Yolculuk

DÜZYAZI

- Ece'nin Günlüğü

AHMET KUTSİ TECER

- **Aşık Veysel Şatıroğlu**'nu tanıtan sanatçıdır.
- Şiirlerinde hece ölçüsü ve dördlükleri kullanmıştır.
- Halk şiirini rediflerde kullanmış, heceye yeni biçim kazandırmıştır.
- Anadolu folklorü ve efsanelerine şiirlerinde yer vermiş; doğa çocuk, memleket güzelliklerini tema olarak seçmiştir.

"Şiirler, Tüm Şiirler, Yazılan Bozulmaz, Köşebaşı, Kocyiğit Köroğlu, Bir Pazar Günü" diğer eserleridir.

ZEKİ ÖMER DEFNE

- 'Asri Baba' mahlasını kullanmıştır.
- Aşıklık geleneğine bağlıdır.

Öğretmen Şair !
olarak tanınır.

7- GARİPÇİLER (YENİ ŞİİR) (1940-1950)

- 1941 yılında Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat Horozcu'nun bir araya gelerek başlattığı sanat akımıdır.
- Bu anlayışa göre **kuralsızlık** kural olarak seçilmiştir. Dolayısıyla edebiyatımızdaki tüm geleneklere karşı çıkmışlardır.
- Kalıpları reddetmişler ve **serbest nazımda** şiir yazmışlardır. Şiirlerinde ölçü ve kafiye yoktur.
- Söz sanatlarına, şairaneliğe ve mecazlara yer vermemiş; "**basitlik, sadelik, aleladelik**" anlayışında eser vermişlerdir.
- Şiirde kullanılan dilin günlük konuşma dili olması gerektiğini savunmuşlardır.
- **Sıradan insanlar** şiire konu olmuştur. Sokaktaki insanın düşüncelerini, akli, yaşama seviyesini, en basit olayları ve konuları işlemişlerdir.
- Alaycı, mizahi öğelerle ve nükteli söyleyişlerle, ironi yaparak, insanları şaşırtacak unsurlara yer vermişlerdir.
- **Bütün güzelliği** önemlidir.

"Garip" adlı şiir kitabının ön sözünde bu sanat tarzının özelliklerini paylaşmışlardır.

Etkisinde kaldıkları akım **Sürrealizm**'dir.

ORHAN VELİ KANIK

- ✦ Bu sanat anlayışının kurucusu kabul edilir.
- Ayrıca **en önemli temsilcisidir.**
- ✦ Yaprak dergisinin sahibi olan sanatçı bu dergide Nasreddin Hoca fıkralarını sadeleştirmiştir.
- ✦ **Mehmet Ali Sel** mahlasıyla yazmıştır.
- ✦ Bu sanat anlayışında önce **kafiyeli, uyaklı, aruzlu ve heceli şiirler** yazmıştır.
- ✦ La Fontaine'den çeviriler yapmış, Nasreddin Hoca fıkralarını da şiir nazım şekliyle yazmıştır.

✦ Japon nazım şekli hakayı (eğlenceli mısra) bizim edebiyatımızda kullanan ilk sanatçıdır.

✦ "Anlatamıyorum, İstanbul'u Dinliyorum" şiirleri ile meşhurdur.

ŞİİR

- Garip
- Vazgeçemediğim
- Destan Gibi
- Yenisi
- Karşı
- Nasreddin Hoca Hikayeleri
- Bütün Şiirleri

DÜZYAZI

- La Fontaine Masalları
- Nesir Yazıları
- Denize Doğru
- Edebiyat Dünyamız
- Bildiğimiz Dil

MELİH CEVDET ANDAY

- ✦ Yaşar Telli, Niyazi Niyazioğlu, Yaşar Telli gibi isimler kullanmıştır.
- ✦ Topluluğun diğer isimlerinden farkı duygu ve düşünceleri şiire sindirdi. Şiire akıl egemendir.

ŞİİR

- Rahatı Kaçan Ağaç
- Telgrafhane
- Şinanay
- Yanyana
- Göçebe Denizin Üstünde

ROMAN

- Yağmurlu Bir Sokak
- Dullar çıkmazı
- Aylaklar
- Zifafan Önce

TIYATRO

- İçerdekiler
- Dikkat Köpek Var
- Mikado'nun Çöpleri
- Ölümsüzler

DENEME

- Dilimiz Üstüne Konuşmalar
- Açıklığa Doğru
- Konuşarak
- Yasak

OKTAY RIFAT HOROZCU

- ✦ İlk şiirlerinde aşk temasını işlemiştir. Daha sonra toplumsal konulara yönelmiştir.
- ✦ Genellikle mutlu bir bakış açısıyla şiir yazmıştır.

ŞİİR

- Garip
- Yaşayıp Ölmek
- Aşağı Yukarı
- Karga ile Tilki

ROMAN

- Bir Kadının Penceresinden
- Danaburnu
- Bay Lear

TIYATRO

- Çil Horoz
- Birtakım İnsanlar
- Yağmur Sıkıntısı

8- İKİNCİ YENİ ŞİİRİ (1954-1960)

- Şiiri basitleştiren **Garipçilere karşı** ortaya çıkmışlardır.
- Muzaffer İlhan Erdost, Pazar Postası dergisinde 'İkinci Yeni' ismiyle duyurmuştur.
- "Şiir için şiir", "Şiir için sanat"** anlayışındalardır.
- Sanat yapma gayesi içerisindedirler. Aydın kesime hitap etmişlerdir.
- Anlama ve söyleşiye önem verdiler, yoğun şiirler yazdılar. Dolayısıyla günlük dilin şiirde kullanımına, yalın söyleyişe karşı çıktılar.
- Şiirde her okunuşta farklı bir anlam çıkarmanın doğru olduğunu benimsemişlerdir.

- Şiirde **söz sanatlarını** kullandılar.
- Nükteler, deyimler, tekerlemeler, şaşırma ifadeleri şiirden çıkarılmıştır.
- Şiirde akıl değil, duygu ve çağrışım önemlidir.
- Geleneği ve halk kültürünü reddetmişlerdir. **Ahlak kurallarından uzak** şiir yazmışlardır.
- Şiirimize **yeni yaklaşımlar** getirmişlerdir. Kişinin kendine ve topluma yabancılaşması, bunalım, içe kapanıklılık gibi temaları işlemişlerdir.
- İmgeli, soyut bir şiir dili oluşturdular. **Surrealizmden** etkilendiler.

TEMSİLCİLERİ

-Ece Ayhan	-Edip Cansever	-Ülkü Tamer	-İlhan Berk
-Cemal Süreya	-Sezai Karakoç	-Turgut Uyar	

ÜLKÜ TAMER

- ✦ Kendine özgü **soyut, imgesel** bir şiir dünyası vardır.
- ✦ **Halk şiiri** unsuruyla ilgilenmiştir.

ŞİİR

- Soğuk Otlar Altında
- Gök Onları Yanıltmaz
- İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür

HIKAYE

- Alfabe Öyküleri

ÇEVİRİ

- Harry Potter ve Felsefe Taşı

Şiir ve hikaye çevirileri yapmış. TDK ödülü almıştır.

ANTOLOJİ

- Çağdaş Latin Amerika Şiir Antolojisi

CEMAL SÜREYA

- ✦ Grubun en önemli temsilcisidir.
- ✦ Aylık Papirüs dergisini çeşitli aralıklarla çıkarmıştır.
- ✦ **"Şiir, anayasaya aykırıdır"** der ve şiirlerinde başkaldırı vardır.
- ✦ Kapalı anlatımdan uzak durmuştur.
- ✦ **Mizah** ve **ironiye** yer vermiştir.
- ✦ Şiiri bilinçaltı ürünü olarak görmüş ve aşk, cinselliği konu olarak seçmiştir.

ŞİİR

- Üvercinka
- Göçebe
- Beni Öp Sonra Doğru Beni

- Sevda Sözleri
- Güz Bitiği
- Sıcak Nal

DENEME-ELEŞTİRİ

- Günübirlik
- Şapkam Dolu Çiçekle
- Uzat Saçlarını Frigya
- Güvercin Curnatası

EDİP CANSEVER

- ❖ İkinci yeni içinde en fazla şiir yazan sanatçıdır.
- ❖ Topluluk içinde 'Düşünce Şairi' olarak tanınmıştır.
- ❖ Varoluşçuluk akımından etkilenmiş ve modern insanın bunalımlarını, gelecek endişesini sorgulayan şiirler yazmıştır.
- ❖ Şiirde düzyazıdan faydalanmıştır.
- ❖ Dramatik şiirler yazmıştır.
- ❖ Anlatmaya ve öykülemeye sıkça yer vermiştir.

ŞİİR

- Yerçekimli Karanfil
- Tragedyalar
- İkinci Üstü
- Kirli Ağustos
- Umutsuzlar Parkı
- Sonrası Kalır

DÜZYAZI

- Gül Dönüyor Avucumda
- Şiiri Şiirle Ölçmek

TURGUT UYAR

- ❖ İlk şiirlerinde hece ölçüsü kullanmıştır.
- ❖ Şiir ve düzyazılı eriterek aralarındaki ayrımı kaldırmıştır.
- ❖ İlk şiirlerinde kendi hayatından kesitler sunmuş, sonraki şiirlerinde törelerle çatışan, mücadele eden şehir insanını ve bunalımını anlatmıştır.
- ❖ Karamsar ve yalın bir söylem dedir.

ŞİİR

- Arz-ı Hal
- Dünyanın En Güzel Arabistanı
- Her Pazartesi
- Göge Bakma Durağı
- Sevgim Acıyor

İNCELEME - Bir Şiirden

ÇEVİRİ - Lucretius-Evrenin Yapısı

ECE AYHAN

- ❖ Karamsarlık, ölüm ve arzusun genele yayıldığı şiirler yazmıştır.
- ❖ Şiirleri liriktir.
- ❖ Şiiri imgeler sanatı olarak görmüştür, Sürrealizm etkisinde kalmıştır.
- ❖ Okuyucuyu şaşırtır ve sarsar.
- ❖ Sokağın dilini kullanır.

"Huysuz Şair"
ve "Hırçın Şair"
olarak bilinir.

ŞİİR

- Kınar Hanımın Denizleri
- Bakışsız Bir Kedi Kara
- Ortodokslular
- Zambaklı Padişah
- Bütün Yort Savul' lar

GÜNLÜK

- Defterler
- Yeni Defterler
- Başbozuk Günceler

SEZAI KARAKOÇ

- ✦ **Metafizik** şiir anlayışına sahiptir. İslam mistisizmi ile gerçek üstücülüğü birleştirmiştir.
- ✦ Evliya, enbiya kıssalarından faydalanmıştır.
- ✦ Benzetmeleri ve imgeleri başarılı kullanmıştır.
- ✦ Modern bir şiir dili vardır.
- ✦ Hayata bakışıyla **İkinci Yeni sanatçılarından ayrılır.**

! En önemli eseri 'Mona Roza' dır.

ŞİİR

- Hızır'la Kırk Saat
- Taha' nın Kitabı
- Gül Mustusu
- Şahdamar
- Sesler
- Zamana Adanmış Sözler
- Mağara ve Işık

↪ mensur şiirdir.

DÜŞÜNCE

- Ruhun Dirilişi
- İnsanlığın Dirilişi
- Diriliş Neslinin Amentüsü
- Diriliş Mustusu

İLHAN BERK

- ✦ İstanbul şiiri ile ünlü olmuştur.
- ✦ Ahmet Haşim tarzıyla İkinci Yeni'yi birleştirmiştir.
- ✦ Şiiri düzyazıya yaklaştırmıştır.
- ✦ Gazel, kaside ve türkü biçimiyle yazmıştır.
- ✦ Argoya ulaşan bir dili vardır.

ŞİİR

- Güneşi Yakanların Selamı
- Türkiye Şarkısı
- Delta ve Çocuk
- Galata
- Günaydın Yeryüzü
- Türkiye Şarkısı

DENEME

- Şifalı Otlar Kitabı
- Logos
- Poetika

ANLATI

- Uzun Bir Adam

Dini Değerleri, Geleneğe Duyarlılığı ve Metafizik Anlayışı Öne Çıkaran Modern Şiir**A) Dini Mistik Şiir (İslamcı Söylem)**

- ✦ Şiirin merkezine **metafizik** düşünceleri yerleştirmişlerdir.
- ✦ Akıl yoluyla elde edilemeyecek bilgileri kalp ve sezgi yoluyla bulmayı amaçlarlar.
- ✦ Varlık-yokluk, ölüm-yaşam ve yalnızlık temalarını seçmiştir.
- ✦ **Sezgicilik** akımından etkilenmişlerdir.
- ✦ Ağaç, Büyük Doğu, Diriliş, Maveria, Edebiyat, Yedi İklim, Hece ve Dergah dergilerinde eserleri yayınlanmıştır.
- ✦ İlk olarak **Mehmet Akif** dini duyguları şiire sokmuştur.
- Sonrasında **Necip Fazıl** geliştirerek **modern mistisizmin** kurucusu olmuştur.
- ✦ Biçim yerine içerik önemlidir.

Sezai Karakoç ve İsmet Özel de bu anlayıştan etkilenmiştir.

- ✦ İlk dönem şiirlerinde madde-ruh çatışması ve 'Batı diktasına karşı Doğu Protestosu' şiirlerinde hakimdir.
- ✦ Kapalı bir dille İslami içerikle şiir yazmıştır.
- ✦ Çocuklar için şiir ve hikaye yazmıştır.

ŞİİR

- İşaret Çocukları
- Yedi Güzel Adam
- Menziller
- Korku ve Yakarış

HİKAYE

- İns
- Serçekuş
- Katıraslan
- Yürek Dede ile Padişah
- Motorlu Kuş (Hikaye)
- Ağaçkakanlar

NURULLAH GENÇ

- ✦ 'Yağmur' adlı şiiriyle tanınmıştır.

ŞİİR

- Çiçekler Üşümesin
- Yankı ve Hüzün
- Hüznün Lalesidir Dünya

ROMAN

- Tutkular Keder Oldu
- İntizar

ERDEM BEYAZIT

- ✦ Destansı, kavgacı, tok üslubu vardır.
- ✦ II. Yeni şiirini İslami öğelerle birleştirdi.

ŞİİR

- Sebep Ey
- Risaleler
- Şiirler

GEZİ

- İpek Yolundan Afganistan' a

NURİ PAKDİL

- ✦ Eserlerinde Kudüs, Ortadoğu, Türk ulusu, direniş, tarih şuuru kavramlarını sürekli kullanır.
- ✦ Edebiyat Dergisi'ni ve Edebiyat Dergisi Yayınları'nı kurmuştur.

Bu sebeple 'Kudüs Şairi' olarak tanınır.

DENEME

- Bağlanma
- Biat I-II-III
- Edebiyat Kulesi
- Bir Yazarın Notları
- Arap Saati

ŞİİR

- Sukut Suretinde
- Simitçiler Kasidesi
- Ahid Kulesi

B) HİSARCILAR

- ✦ 'Çınaraltı' dergisinde yazdıklarıyla Garip akımına karşı çıkan grup 'Hisar' dergisi etrafında toplanarak bu edebiyat akımını oluşturmuşlardır.
- ✦ Eski şiirimizden, milli kültürden, edebiyatımızdan da kopmadan yeni ve güzel şiir yazmak amaçları vardır. Ayrıca şiiri çıkmaza sokanlara ve yozlaştıranlara karşıdırlar.
- ✦ Sanat dili yaşayan dil olmalıdır. Bu sebeple halk dili olan sade dili kullanmışlardır.
- ✦ Sanatçı herhangi bir ideolojiyi ve siyasal görüşü şiire yansıtmamalıdır.
- ↳ Bağımsız olmalıdır.

✦ Yenileşme, inkar etmek değildir. Bu sebeple eski reddedilmemelidir.

✦ Şiir, şiir olarak kaldığı sürece ölçü olarak hepsi kullanılabilir.

✦ Şiirin konusunu sadece toplumsal olarak sınırlandıran Garip ve İl. Yeni şiirine karşıdır.

MEHMET ÇINARLI

- ✦ Şiirde genellikle aruz kullanılmıştır.
- ✦ Hece ölçüsü ile de yazmıştır.
- ✦ Bu grubun kurucularındandır.

ŞİİR

- Güneş Renginde Kadehlerle
- Bir Yeni Dünya Kurmuşum
- Gerçek Hayali Aştı

YAVUZ BÜLENT BAKİLER

- ✦ Milli, manevi değerlere bağlı şiir yazmıştır.
- ✦ Anadolu ve Anadolu insanını sade bir dille yazmıştır.
- ✦ Yalnızlık, Duvak, Seninle isimli eserleri vardır.

1980 SONRASINDA TÜRK ŞİİRİ

✦ 1980 darbesinden sonra kendi içlerine yönelen ve ideolojik fikirleri şiirden sıyrarak şairlerin olduğu dönemdir.

✦ Şiirden **ideoloji uzaklaşmıştır**.

✦ "Asıl olan şiirdir" anlayışıyla şiir ön plana çıkarılmıştır.

✦ Türk şiir **birikimini reddetmişler** ve yeni ile birleştirmişlerdir.

✦ Şiir **düzyazıya** yaklaştırılmıştır.

✦ Kapalı, karmaşık ve uzak çağrışımlarla şiir oluşturulmuştur. **İmgelerle örülü** bir şiir anlayışındadırlar.

✦ Çocukluk gözlemleri, şehre ve insana yabancılaşma duyan, teknoloji ile geleneksel arasında sıkışmış kent insanının yaşamlarını anlatmışlardır.

Bu dönemde fazlaca şiir görüşü karşımıza çıkar:
İmgeci, anlatımcı,
folklorik, mitolojik,
mistik-metafizikçi vs.

HAYDAR ERGÜLEN

- ✦ Divan edebiyatı ve çağdaş şiiri birleştirmiştir.
- ✦ Kendine özgü, zengin imge dünyası ile şiir yazmıştır.
- ✦ Kendini başkasında arama, kendi içini arama, aşk, yalnızlık, kardeşlik gibi konular işlenmiştir.

ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN

- ✦ Aruz ölçüsü ile rubailer yazmıştır.
- ✦ Yaşadığı acılar sebebiyle karamsar bir hava hakimdir.

MURATHAN MÜNGAN

- ✦ İlk şiirlerini süslü bir dille yazmış, sonra dili sadeleşmiştir.
- ✦ "Metal" adlı kitabı ile 80 kuşağının en çok okunan şairleri arasına girmiştir.

SUNAY AKIN

- ✦ Bir oyuncak müzesi kurmuştur.
- ✦ Bazı şiirlerinde Orhan Veli etkisi vardır.
- ✦ Son dönem şiirinde yakın tarihteki önemli olayları araştırması konu olmuştur.

ŞİİR

- Makiler
- Kaza Süsü
- 62 Tavşanı

DÜZYAZI

- İstanbul' da Bir Zürafa
- Kız Kulesi' ndeki Kızılderili
- Ay Çöreği ve Deniz Yıldızı

CUMHURİYET DÖNEMİ- HALK ŞİİRİ

- ◆ Kişisel olarak oluşturulan ürünlerle var olmaya devam etmişlerdir.
- ◆ Halk şiiri özellikleri korunarak şiir yazılmıştır.
- ◆ Gelenekselin yanında güncel de yer verilmiştir.
- ◆ Dili sade ve günlük dildir.
- ◆ Ürünlerde somutluk vardır.
- ◆ Ürünlerini saz eşliğinde söylemeye devam etmişlerdir.

Ancak bu dönemde şiirleri, sanatçılardan farklı kişiler tarafından da seslendirilmiştir.

AŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU

- ◆ Geçirdiği rahatsızlık sebebiyle iki gözünü kaybetmiştir.
- ◆ Ahmet Kutsi Tecer tarafından keşfedilmiştir.
- ◆ İnkılaplar, memleket ve Atatürk sevgisi ile alakalı şiirler söylemişlerdir.

AŞIK MAHZUNİ ŞERİF

- ◆ Aşk, sevdâ, umut, ölüm, Alevî - Bektaşî inancı, sosyal ve politik taşlamalar şiirlerinin temasını oluşturur.
- ◆ Dünyanın üç büyük ozanından biri olarak görülmüştür.

ŞEREF TAŞLIOVA

- ◆ Amerika ve Japonya dahil olmak üzere yurt dışında ülkemizi temsil etmiştir.
- ◆ 1000 'den fazla şiiri vardır.
- ◆ Kültür Bakanlığı bu şiirlerin bir bölümünü Gönül Bahçesi başlıklı kitapta toplamıştır.

KARSLI MURAT ÇOBANOĞLU

- ◆ Çobanoğlu mahlasından önce Devrani ve Yanani mahlasını kullanmıştır.
- ◆ Her yıl adına Kars'ta Aşıklar Bayramı düzenlenir.

ABDURRAHİM KARAKOÇ

- ◆ İlk şiirlerini beğenmediği için yakmıştır.
- ◆ 1958 'den sonraki şiirlerini 'Hasan'la Mektuplar' adıyla toplamıştır.
- ◆ Yaşadığı dönemin şartlarını şiire mücadele ve taşlama şeklinde almıştır.
- ◆ 'Mihriban' adlı şiiri ile tanınmış bestelenmiştir.

ŞİİR

- Eli Kulakta
- Beşinci Mevsim
- Vur Emri
- Anadolu' da Bahar

DÜZYAZI

- Düşünce Yazıları
- Çobandan Mektuplar

NEŞET ERTAŞ

- ◆ 'Bozkırın Tezenesi' olarak bilinir.
- ◆ 'Garip' mahlasını kullanmıştır.
- Neredeyse her şiirinde 'Gönül' kelimesi geçer.
- ◆ Bozlak, yigitlek, sevgiliye duyulan özlem, cehalet, ölüm gibi temaları işlemiştir.

UNESCO tarafından 'yaşayan insan hazinesi' olarak seçilmiştir.

BAZI ESERLERİ

- Kendim Ettim Kendim Buldum
- Zülûf Dökülmüş Yüze
- Mühür Gözlüm
- Gitme Leylam
- Gönül Dağı
- Neredesin Sen
- Seher Vakti
- Zahidem

B) CUMHURİYET DÖNEMİNDE HİKAYE

Bu dönemde hikayeyi sanatçıların eğilimlerine göre dörde ayırabiliriz.

1- Milli Dini Duyarlılıkları Yansıtan Hikaye

- Cumhuriyet' in ilk dönemlerinde Haide Edip, Yakup Kadri, Reşat Nuri ve Refik Halit gibi sanatçılar Milli Edebiyat anlayışıyla eser vermişlerdir. Cumhuriyet döneminde de bu gelenek devam etmiştir.
- Eserlerde **sade bir dil** kullanmışlardır.
- **Gerçekçi betimlemelere** yer vermişlerdir.
- **Maupassant Tarzı** hikaye özellikleri ile yazmışlardır.
- Anadolu ve Anadolu insanının yaşamı, geçmişe ait zenginlikler, I. ve II. Dünya Savaşı' nın toplumda oluşturduğu olumsuzluklar işlenmiştir.

ERCÜMENT EKREM TALU

HİKAYE:

- Teravihten Sonra
- Kız Ali
- Güldüren Kitap
- Gün Doğmayınca
- Meşhedî' nin Hikayeleri
- Evliya-ı Cedit

ROMAN:

- Gün Batarken
- Kopuk
- Asriler
- Kundakçı
- Meşhedî ile Devrialem

SEVİNÇ ÇOKUM

HİKAYE:

- Erik Ağaçlar
- Bölüşmek
- Derin Yara
- Onlardan Kalan
- Evlerinin Önü

ROMAN:

- Bizim Diyar
- Hilal Görününce
- Çırpıntılar
- Karanlığa Direnen Yıldız
- Lacivert Taşı

BAHADDİN ÖZKİŞİ

HİKAYE:

- Bir Çınar Vardı
- Göç Zamanı
- Papağan Dedi Ki

ROMAN:

- Sokakta
- Köse Kadı
- Uçtaki Adım

MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU

HİKAYE:

- Abdürrezak Efendi
- Menekşeler Ölmemeli
- Bir Büyülü Dünya Ki

ROMAN:

- Çağlayanlı Vadi
- Konak
- Çatı
- Darağacı
- Bu Atlı Geçide Gider

2- Toplumcu Gerçekçi Hikaye

- **Marksist sosyalist ideolojiyle** memleket meselelerine bakmış ve maddecî anlayışla yaklaşmışlardır.
- **Sade bir dil** kullanmışlar ve konu üslubun önüne geçmiştir.
- İşçi, işçi sınıfı sorunları, köylü ve ezilmiş insanlar kahraman olarak seçilir.

BEKİR SITKI KUNT**HİKAYE:**

- Memleket Hikayeleri
- Herkes Kendi Hayatını Yaşar
- Yataklı Vagon Yolcusu
- Ayrı Dünya
- Arzu ve Kamber

MAHMUT MAKAL**HİKAYE:**

- Kuru Sevda
- Köye Gidenler
- Kamçı Teslimi
- 17 Nisan
- Bizim Köy
- Köyümden
- Hayal ve Gerçek
- Memleketin Sahipleri

TARIK DURSUN K.**HİKAYE:**

- Atmacanın Oğlu
- Hasangiller
- Vezir Düşü
- Yabanın Adamları
- Sevmek Diye Bir Şey Var

ROMAN:

- Rıza Bey Aile
- İnsan Kurdu
- Sabah Olmasın
- İyi Geceler Dünya

DURSUN AKÇAM**HİKAYE:**

- Meral
- Ölü Ekmeği
- Taş Çorbası
- Köyden İndim Şehre
- Generaller Birleşti
- Sevdam Ürktü

ROMAN:

- Kanlı Derenin Kurtları
- Dağların Sultanı
- Ucu Ucuna Yaşam

AZİZ NESİN**HİKAYE:**

- Geriye Kalan
- İt Kuyruğu
- Fil Hamdi
- Damda Deli Var
- Gözüne Gözlük
- Zübüklüğün Sonu Yok
- Kazan Töreni
- 70 Yaşım Merhaba

ROMAN:

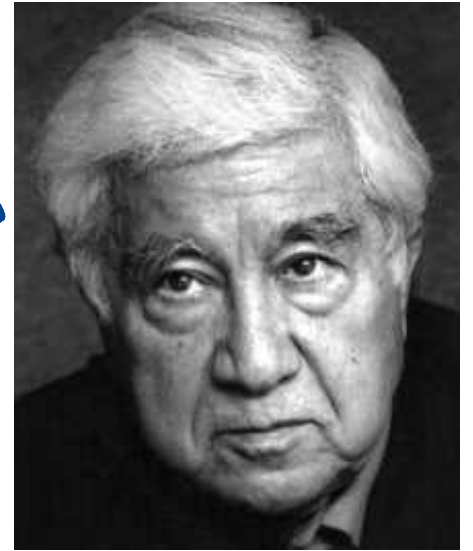
- Kadın Olan Erkek
- Gol Kralı Sait Hopsait
- Zübük
- Şimdiki Çocuklar Harika
- Tatlı Betüş

ŞİİR:

- Sevgiye On Ölüme Beş Kala
- Kendini Yakalamak
- Hoşçakalın
- Sivas Acısı

FIKRA:

- Nutuk Makinası
- Az Gittik Uz Gittik

3- Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Hikaye

- Olaydan hareketle **insanın iç dünyasını** esas almıştır.
- Bireylerin iç dünyası, iç dünyası ile yüzleşmesi, kişi-toplum çatışması, gerçekten kaçma, kimlik sorguları ve yalnızlık temaları işlenmiştir.
- **Psikolojik tahlillere** yer vermişlerdir.
- Mekanların ve olayların, kişiler üzerindeki etkisi işlenmiştir.
- Sanatsal ve kapalı bir dilde yazmışlardır.
- **Çehov tarzı** ile hikaye yazmışlardır.

Bilinç akışı, monolog gibi teknikler kullanılmıştır.

MEMDUH ŞEVKET ESENDAL

- ♥ Modern hikayeciliğin kurucusudur.
- ♥ Çehov tarzı hikaye yazan ilk sanatçımızdır.
- ♥ Hikayeleri genelde İstanbul'un Aksaray semtinde geçer.

ROMAN:

- Ayaşlı ve Kiracıları
- Miras
- Vassaf Bey

HİKAYE:

- Otlakçı
- İhtiyar Çilingir
- Mendil Altında
- Bir Kucak Çiçek
- Bizim Nesibe
- Hava Parası
- Kelepir
- Gödeli Mehmet

CEVAT ŞAKİR KABAĞAÇLI

- ♥ Deniz edebiyatımızın öncüsüdür.
- ♥ Bodrum'a sürgün gönderildiğinde aşık olmuş ve Bodrum'un antik çağdaki Halikarnas'ı kendine mahlas seçmiştir.
- ♥ Ege ve Akdeniz bölgesindeki deniz adamlarını, Yunan efsanelerini, Ege tarihini ve hikayelerini ele almıştır.

HİKAYE:

- Hey Koca Kurt
- Anadolu'nun Sesi
- Ege Kıyılarından
- Merhaba Akdeniz
- Parmak Damgası

ROMAN:

- Ötelerin Çocukları
- Aganta Burina Burinata
- Turgut Reis
- Uluç Reis

HATIRA: Mavi Sürgün

Akdeniz
uygarlığını esas
alan
Mavi Hümanizma
(Mavi
Anadoluculuk)
akımını
kurmuştur.

RASİM ÖZDENÖREN

- ♥ İslami kimliğiyle tanınmıştır.
- ♥ Yer yer şiirsel söylemler içeren hikayeler oluşturmuştur.
- ♥ Sezai Karakoç'tan etkilenmiştir.
- ♥ Çevremizde görebileceğimiz karakterler seçmiş, ayrıntılı tasvirlerle yer vermiştir.

ROMAN:

- Gül Yetiştiren Adam

HİKAYE:

- Hastalar ve Işıklar
- Çözülme
- Çok Sesli Bir Ölüm
- Çarpılmışlar
- Ansızın Yola Çıkmak

DENEME-İNCELEME-FIKRA:

- Kafa Karıştıran Kelimele
- Yaşadığımız Günler
- Ruhun Malzemesi
- Yeni Dünya Düzeninin Sefaleti

MUSTAFA KUTLU

- ♦ Hikayelerinde kısa geleneğini kullanmıştır.
- ♦ Bireyci sanat anlayışını zamanla toplumcu hale yöneltmiştir
- ✦ Roman özelliğini gösteren hikayeler yazmıştır.
- ✦ Kent-köy zıtlığı, tüketim toplumu haline dönüşmemizi, sanayi ile gelen para hirsını işlemiştir.

ÇOCUK KİTABI:

-Yıldız Tozu

HİKAYE:

- Ortakdaki Adam
- Gönül İşi
- Yoksulluk İçimizde
- Ya Tahammül Ya Sefer
- Bu Böyledir
- Sır
- Mavi Kuş
- Uzun Hikaye
- Beyhude Ömrüm
- Hayat Güzeldir

4- Modernizmi Esas Alan Hikaye

✦ **Varoluşçuluk** akımından etkilenmiştir. Kendini arayan bireylerin yaşadığı toplumla çatışmaları, toplumdan kaçışları geleneksele isyanı konu edinmiştir.

✦ **Soyut gerçeklik** hakimdir.

Kronolojik sıraya uygun yazmamışlardır.
Geriye dönüşler, ileriye. gidişler olabilir.

- ✦ İç konuşma ve bilinç akışı tekniğini kullanmışlardır.
- ✦ Gelenekseli reddederek, sözcüklerin çağrışım gücünden yararlanmış ve şiirsel, **sembolik bir dil** oluşturmuşlardır.
- ✦ Eserde kahramanların psikolojik durumları ön plandadır.
- ✦ Diyalog ve hikaye etme, bu anlayışta eserlerde yoktur.

SAİT FAİK ABASIYANIK

- ✦ Modern hikayemizin öncüsüdür.
- ✦ Çehov Tarzı hikaye biçimi ile yazmıştır.
- ✦ 'İstanbul Hikayecisi' olarak adlandırılmıştır.
- ✦ Gözlemci ve gerçekçi bir yazardır.
- ✦ Sanat kaygısından uzak, yer yer argolu, duru ve sade bir dil kullanmıştır.

ROMAN:

- Medar-ı Maişet Motoru
- Kayıp Aranıyor

HİKAYE:

- Semaver
- Sarıç
- Son Kuşlar
- Şahmerdan
- Mahalle Kahvesi
- Havada Bulut
- Tüneldeki Çocuk

FERİT EDGÜ**ROMAN:**

- Kimse
- O / Hakkari' de Bir Mevsim
- Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı

ŞİİR:

- Ah Min-el Aşk
- Dağ Şiirleri

HATIRA:

- Görsel
- Yolculuklar

HİKAYE:

- Kaçkınlık
- Bozgun
- Av
- Bir Gemide
- Çılgılık
- Binbir Hece

NEZİHE MERİÇ**HİKAYE:**

- Boz Bulanık
- Topal Koşma
- Dumanaltı
- Bir Kara Derinkuyu

ROMAN:

- Korsan Çıkma
- Boşlukta Mavi

ÇOCUK KİTAPLARI:

- Alagün Çocukları
- Küçük Bir Kız Tanıyorum
- Dur Dünya Çocukları Bekle

TOMRİS UYAR**HİKAYE:**

- İpek ve Bakır
- Ödeşmeler
- Diz Boyu Papatyalar

- Yürekte Bukağı
- Sekizinci Günah
- Aramızdaki Şey

GÜNLÜK:

- Sesler
- Yüzler ve Sokaklar
- Gündökümü
- Günlerin Tortusu

NAZLI ERAY**HİKAYE:**

- Ah Bayım Ah
- Geceyi Tanıdım
- Kız Öpme Kuyruğu

- Gece Parçaları
- Hazır Dünya

- Kuş Kafesindeki Tenor
- Beyoğlunda Gezersin

C) CUMHURİYET DÖNEMİNDE ROMAN**TARİHSEL GELİŞİMİ****a. 1923-1950 ARASI**

- ✦ Tanzimatla beraber Batı'dan edebiyatımıza giren roman taklitlerle gelişmiş ve Cumhuriyet Dönemi ile teknik değiştirilerek varlığını sürdürmüştür.
- ✦ Bu dönemde Cumhuriyet' in getirdikleri, Kurtuluş Savaşı, Milli Mücadele, batıl inanışlar, Anadolu insanının yaşamı, milliyetçilik konularını seçmişlerdir.

b. 1950-1980 ARASI

- ✦ İkinci Dünya Savaşı, çok partili hayata geçiş, sanayileşme ve getirdikleri, yaşanan siyasi ve sosyal olaylar işlenmiştir.
- ✦ Fakir Baykurt, Mahmut Makal gibi köy enstitülerinde yetişmiş yazarların köy ve kasaba anlayışını ele aldıkları romanlar yazılmıştır. → **1970'e kadar**
- ✦ 1970 sonrasında 27 Mayıs ve 12 Mart olayları, Almanya'ya göçleri işlemişlerdir.

c. 1980 SONRASI

- ✦ 12 Eylül'le yurt dışına kaçan yazarlar eserlerinde siyasi hesaplaşmalarını işlemişlerdir.
- ✦ Düzensiz göçle nüfus yapısı karışan İstanbul' un eski haline olan özlemi eserlerinde anlatan aydınlar vardır.
- ✦ Klasik roman yapısı ile oluşturulan eserlerle beraber soyut ve kapalı bir anlatımla yazılmış modern ve postmodern romanlar vardır.
- ✦ Bu roman türleri edebiyatımıza ilk olarak bu dönemde girmiştir.
- ✦ Birey ön planda tutulmuş ve ben merkezli anlatımla eserler oluşturulmuştur.

Hekimoğlu İsmail, Nurullah Genç gibi yazarlar dini anlayışta eser yazmıştır.

1) Milli Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Roman

- ✦ Sanatçılar **realizm** etkisindedirler.
- ✦ **Batılı tekniğe uygun** eserler verilmiştir.

- ✦ Doğu-Batı çatışması, Milli Mücadele, Atatürk sevgisi, İlke ve İnkıpları gibi temalar işlenmiştir.

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ

- ✦ **Türkçülük** ve **Turancılık** fikirlerinin öncüsüdür.
- ✦ Romanlarında tarihi konulara eğilmiştir.

ROMAN:

- Dalkavuklar Gecesi
- Bozkurtların Ölümü
- Bozkurtlar Diriliyor
- Deli Kurt
- Ruh Adam

ŞİİR:

- Geri Gelen Mektup
- Kahramanların Ölümü
- Kahramanlık

NOT:

Atsız, Orhun ve Ötüken dergilerini çıkarmıştır.

EMİNE İŞINSU

- Tarihi ve tasavvufi konulara ağırlık vermiştir.
- **Milliyetçi** romanlarıyla tanınmıştır.
- İnsan psikolojisi romanlarında ön plandadır.

ROMAN:

- Küçük Dünya
- Azap Toprakları
- Kaf Dağının Ardında
- Bir Ben Vardır
- Benden İçeri

TIYATRO:

- Bir Yürek Satıldı
- Adsız Kahramanlar

HİKAYE:

- Bir Gece Yıldızlarla

2) Toplumcu Gerçekçi Roman

- **Sosyalist-Marksist** düşüncede eserler verilmiştir.
- Eserler düşüncelerin anlatılmasında bir araç olarak görülmüştür.
- Yurt sorunlarının eserlerde işlenmesi bir görev olarak bilinmiş ve topluma olan sorumluluk olarak görülmüştür.
- **Konuşma dili** esas alınmıştır, **yöre ağızları** kullanılmıştır.
- Roman ve hikayede kurgu teknik olarak zayıf kalmıştır. Bunun yanında **ruhsal** ve **fiziksel betimlemeler** başarılıdır.
- Zengin-fakir, zayıf-güçlü, aydın-cahil, işsizlik, yoksulluk, su ve toprak kavgaları gibi temalar işlenmiştir.

Realizm ve Natüralizm etkisindedirler.

SABAHATTİN ALİ

- Edebiyata şiirle başlamış ve hece ölçüsü kullanmıştır.
- Roman ve hikayeleriyle de adını duyurmuştur.
- Anadolu, Anadolu insanı, ezilen insanları **Realist** bir anlayışla yazmıştır.

ŞİİR:

- Dağlar ve Rüzgar
- Kurbağanın serenadı

ROMAN:

- Kuyucaklı Yusuf
- İçimizdeki Şeytan
- Kürk Mantolu Madonna

HİKAYE:

- Değirmen
- Yeni Dünya
- Hanende Melek
- Kağrı
- Ses

KEMAL BİLBAŞAR

- Halk hikayelerinden, masallardan, deyişlerden yararlanmışır.
- Olayları genellikle Batı Anadolu'nun köy ve kasabalarında geçen romanlar yazar.

HİKAYE:

- Cevizli Bahçe
- Pembe Kurt
- Köyden Kente
- İrgatların öfkesi
- Kurbağa Çiftliği

ROMAN:

- Denizin Çağırışı
- Ay Tutulduğu Gece
- Cemo
- Memo
- Yeşil Gölge
- Bedoş

! Fikirde **toplumcu**, sanatta **gerçekçi** anlayışa sahiptir.

TALİP APAYDIN

- ✦ Eserlerinde batıl inanış sahibi cahil ve sömürülmüş köylüyü kurtaracak kişi köyün öğretmenidir.
- ✦ **Köy enstitülerinde** yetişmiştir ve bu zihniyetle eserler yazmıştır.

HİKAYE:

- Ateş Düşünce
- Hendekbaşı
- Hem Uzak hem Yakın

ŞİİR:

- Susuzluk

ROMAN:

- Sarı Traktör
- Yar Bükü
- Emmioğlu
- Tütün Yorgunu
- Ortakçının Oğlu
- Define

FAKİR BAYKURT

- ✦ Köylülerin acılarını, bilinçli veya bilinçdışı isteklerini, kadınların ezilmesini, **töre baskısını** işlemiştir.
- ✦ **Devrimci** bakış açısı eserlerinde hakimdir.
- ✦ Eserlerinde **betimlemelere** yer vermiş ve kahramanlar **yöresel ağızla** konuşturulmuştur.

ROMAN:

- Yılanların Öcü
- Onuncu Köy
- İrazca' nın Dirliği
- Yarım Ekmek
- Kaplumbağalar
- Amerikan Sargısı

HİKAYE:

- Çilli
- Anadolu Garağı
- On Binlerce Kağı
- Efendilik Savaşı

YAŞAR KEMAL

- ✦ Asıl adı **Mehmet Sadık Gökçeli**'dir.
- ✦ Ona göre sanat halktan kopmamalıdır.
- ✦ Eserlerinde Anadolu' yu özellikle de Toroslar ve Çukurova'yı ve orada yaşayan insanları anlatır.
- ✦ **Kendine özgü şiirsel bir dili** vardır.

HİKAYE:

- Sarı Sıcak

ROMAN:

- İnce Memed
- Yer Demir Gök Bakır
- Yılanı Öldürseler
- Ala Geyik
- Yusuf Yusufçuk
- Ölmez Otu

DESTANSI ROMAN:

- Üç Anadolu Efsanesi
- Ağrı Dağı Efsanesi
- Binboğalar Efsanesi
- Ararat
- Çakırali Efe

KEMAL TAHİR

- ✦ **Bilimsel metotla** köy romanı yazmıştır.
- ✦ Halk dilini ve İstanbul Türkçesi' ni birleştirmiştir.
- ✦ Birbirinin devamı olan **nehir roman** anlayışıyla yazmıştır.
- ✦ Ağalık, ırgatlık, eşkiyalık, köylünün yaşadığı sıkıntılar ve Osmanlı' nın kuruluşu, Meşrutiyet, Mütareke ve Cumhuriyet yıllarını ve o dönemdeki siyasal, **toplumsal olayları** kaleme almıştır.

ROMAN:

- Esir Şehrin İnsanları
- Hür Şehrin İnsanları
- Rahmet Yolları Kesti
- Esir Şehrin Mahpusu
- Yorgun Savaşçı
- Yol Ayrımı
- Devlet Ana
- Kurt Kanunu

HİKAYE:

- Göl İnsanları

ORHAN KEMAL

- ♣ Asıl adı **Mehmet Rasit Ögütçü**'dür.
- ♣ İşçilerin, işsizlerin, çırcır fabrikasında çalışanların, geçim sıkıntısı çeken memurların, köylülerin yaşadıklarını anlatır.
- ♣ Eserler Çukurova ve İstanbul' un kenar mahallelerinde geçer.

HİKAYE:

- Ekmek Kavgası
- Sarhoşlar
- Çamaşırcının Kızı
- 72. Koşuş
- Arka Sokak
- Kardeş Payı
- Mahalle Kavgası

ROMAN:

- Baba Evi
- Hanımın Çiftliği
- Eskici ve Oğulları
- Vukuat Var
- Üç Kağıtçı
- Bereketli Topraklar Üzerinde
- Evlerden Biri
- Avare Yıllar
- Yalancı Dünya
- Gurbet Kuşları

ABBAS SAYAR

- ♣ Romanlarında Orta Anadolu insanının sıkıntılarını anlatırken izleyici olmaktan ziyade **harekete geçmek** istediğini söylemiştir.
- ♣ En çok tanınan romanı **'Yılkı Atı'**dir.

ROMAN:

- Çelo
- Can Şenliği
- Dikbayır
- Tarlabası Salkım Saçak
- Anılarda Yumak Yumak

MİZAHİ HİKAYE:

- Bando Takımı
- Donumdaki Para
- Deliye Her Gün Bayram
- Her Eve Bir Karakol
- Dayak Birincisi
- Devletin Malı Deniz

SEVGİ SOYSAL

- ♣ **Cesur bir üslubu** vardır.
- ♣ **'Yeni Gerçekçilik'** akımı ile yazmıştır.
- ♣ Topluma karşı bireyin tedirginliğini anlatmıştır.

ROMAN:

- Yürümek
- Yeni Şehirde Bir Öğle Vakti
- Tante Rosa
- Barış Adlı Çocuk

SAMİM KOCAGÖZ

- ♣ Köy ve kasaba insanların günlük yaşamlarını, duygularını, çıkar çatışmalarını, toplumsal sorunları toplumcu-gerçekçi anlayışla yazmıştır.

'Sam Amca' hikayesiyle Dünya Hikaye Yarışmasında birinci olmuştur.

ROMAN:

- Kalpaklılar
- Bir Karış Toprak
- Yılan Hikayesi
- Onbinlerin Dönüşü
- İkinci Dünya
- Dolu Dizgin

MUZAFFER İZGÜ

- ♣ Toplum aksaklıklarını **mizahi bir dille** anlatmıştır.
- ♣ **Taşlama** ve **yerghi** bir arada kullanır.

ROMAN:

- Halo Dayı ve İki Öküz
- Zıkkımın Kökü
- Gecekondu
- İlyas Efendi

ÇOCUK KİTABI:

- Çizmeli Osman
- Uçtu Uçtu Ali Uçtu
- Güldüren Uçurtma
- Ekmek Parası
- Bülbül Düdüğü

3- Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Roman

- ✦ **Psikolojik tahlilleri** kullanmışlardır.
- ✦ Çağrışım ve izlenimlerle bireyi ve iç dünyasını anlatmayı hedeflemişlerdir.
- ✦ **Psikoloji ve psikiyatri** bilimlerinden yararlanarak iç gözlem, iç konuşma, bilinç akışı, empati gibi teknikleri kullanmışlardır.
- ✦ Zaman dilimi belirgin değildir.
- ✦ Bireylerin psikolojisinin üzerinde mekanın da etkisi olduğunu düşünerek **Çehov hikaye tarzını** benimsemişlerdir.
- ✦ Olaylardan hareketle bireyin iç dünyasını anlatmışlardır.

ABDÜLHAK ŞİNASİ HİSAR

- ✦ Gelenekten kopmamıştır.
- ✦ **Sanatlı** ve **uzun cümleler** kullanmıştır.

ROMAN:

- Fehim Bey ve Biz
- Çamlıca'daki Eniştemiz
- Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği

HATIRA:

- Boğaziçi Mektupları
- Boğaziçi Yalıları

TARİK BUĞRA

- ✦ **Kurtuluş Savaşı**'ni anlatan romanlarıyla meşhurdur.
- ✦ Hüzün, keder, yarınsızlık, isyan temalarını eserlerinde işlemişlerdir.

ROMAN:

- Küçük Ağa
- Siyah Kehribar
- Küçük Ağa Ankara'da
- İbiş'in Rüyası
- Firavun İmamı
- Gençliğim Eyvah

PEYAMI SAFA

- ✦ Psikolojik tahlillerin ön plana çıktığı romanlarıyla tanınmıştır.
- ✦ **'Server Bedi'** mahlasını kullanmıştır.
- ✦ **'Cingöz Recai'** serisi meşhurdur.
- ✦ Sade bir dil ve şiirsel üslup kullanmıştır.
- ✦ Olayları **kahraman bakış açısıyla** anlatır.
- ✦ Romanlarında **karamsar** bir ruh hali vardır.

ROMAN:

- Gençliğimiz
- Şimşek
- Yalnızız
- Biz İnsanlar
- Süngülerin Gölgesinde
- Dokuzuncu Hariciye Koğuşu
- Matmazel Noraliya' nın Koltuğu
- Fatih Harbiye
- Sözde Kızlar
- Bir Akşamdı
- Mahşer

SAMİHA AYVERDİ

- ✦ Batılılaşma ile gerçekleşen uygarlık değişimini ve bu değişimin toplumda, özellikle aile içinde sebep olduğu sorunları anlatmıştır.

ROMAN:

- Aşk Bu İmiş
- Batmayan Gün
- Mesihpaşa İmamı
- Yaşayan Ölü
- İnsan ve Şeytan
- Son Menzil
- Yolcu Nereye Gidiyorsun

4- Modernizmi Esas Alan Roman

- ✦ Eserlerde gecekonduda yaşayan insanların problemlerini, huzursuzluklarını ve bireyin toplumla ve kendisiyle olan **çatışmalarını** ele almışlardır.
- ✦ **Çağırışım gücü yüksek, şiirsel ve alegorik bir anlatım** biçimindedir.
- ✦ Bireyin kendini bulmasını amaçlamışlardır.
- ✦ Topluma ait değerleri eserlerinde işlememişlerdir.

- ✦ İnsanlar **karmaşık** bir yapıya sahiptir (duygu ve düşünceleriyle).
- ✦ **Varoluşçuluk** akımından etkilenmişlerdir.
- ✦ Bilinçaltı ve bilinçakışı tekniğini kullanmışlardır.
- ✦ Burjuva aydınının yaşadığı bunalımları anlatır. Bu sebeple **"bunalım edebiyatı"** adını da almıştır.
- ✦ Eserlerde olaylara **kuşkucu ve sorgulayıcı** bakmışlardır.

YUSUF ATILGAN

- ✦ **"Aylak Adam"** ve **"Anayurt Otel"** romanlarında psikolojik yabancılaşma ve yalnızlık temasını işlemiş ve bu romanlarla ünlenmiştir.

ROMAN:

- Aylak Adam
- Anayurt Otel
- Canistan

HİKAYE:

- Bodur Minareden Öte
- Eylemci

ÇEVİRİ: -Toplumda Sanat

AYŞE KULİN

- ✦ **Biyografi ve otobiyografi** tarzı romanlarıyla tanınmıştır.
- ✦ **Akıcı ve yalın** bir anlatıma sahiptir.

ROMAN:

- Sevdalinka
- Adı: Aylin
- Köprü
- Nefes Nefese
- Gece Sesleri
- Bir Gün
- Veda
- Handan
- Füreyâ

PINAR KÜR

- ✦ **Kendine özgü** anlatım biçimiyle yazmıştır.
- ✦ Kadının toplumsal yönü kadar iş dünyasını, heyecanlarını, beklentilerini, ruh dünyasını anlatmıştır.

ROMAN:

- Yarın Yarın
- Küçük Oyuncu
- Asılacak Kadın
- Bir Cinayet Romanı

HİKAYE:

- Akışı Olmayan Sular
- Bir Deli Ağaç
- Hayalet Hikayeleri

ADALET AĞAOĞLU

- ✦ **Yeni anlatım tekniklerini** kullanmıştır.
- ✦ **"Ölmeye Yatmak, Bir Dügün Gecesi, Hayır"** romanları üçlemedir.

ROMAN:

- Fikrimin İnce Gülü
- Üç Beş Kişi
- Ruh Üşümesi
- Romantik Bir Viyana Yazı

TIYATRO:

- Evcilik Oyunu
- Sınırlarda Aşk-Kış-Barış
- Tombala
- Üç Oyun

SELİM İLERİ**HİKAYE:**

- Cumartesi Yalnızlığı
- Bir Denizin Eteklerinde
- Pastırma Yazı
- Eski Defterlerde Solmuş Çiçekler
- İstanbul Yalnızlığı

ROMAN:

- Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak
- Yaşarken ve Ölürken
- Yaşadığım İstanbul
- Her Gece Bodrum
- Hayal ve İstirap
- Yapayalnız

HATIRA:

- Annem İçin Hatırlıyorum
- İssiz ve Yağmurlu
- Evimizin Tek İstakozu

LATİFE TEKİN

- ♣ **Büyülü gerçeklik akımının** edebiyatımızdaki en önemli ismidir.
- ♣ Anadolu'daki köy hayatını masalımsı bir anlatımla ele almıştır.

ROMAN:

- Sevgili Arsız Ölüm
- Berci Kristin Çöp Masalları
- Gece Dersleri

- Buzdan Kılıçlar
- Ormanda Ölüm Yokmuş Gibi
- Unutma Bahçesi

SENARYO:

- Bir Yudum Sevgi

HATIRA:

- Gümüşlük Akademisi

5- Postmodernizmi Esas Alan Roman

- ♣ Hayatı bir oyun olarak gören bu akım, **modern sonrası** demektir.
- ♣ Romanın yazma sürecinde **üst kurmaca** tekniğini kullanmışlardır.
- ♣ 19. yüzyılda ortaya çıkmıştır.
- ♣ Pastiş, parodi, montaj gibi yeni teknikleri eserlerine almışlardır.
- ♣ Roman sonları **belirsiz** bırakılmıştır.
- ♣ Hem okur hem de anlatıcı kurmacanın parçası olmuştur.
- ♣ Sanatçıların eserlerinde bütünlük yerine bir **parçalanmışlık** vardır.
- ♣ Zaman ve mekan **belirgin değildir**.
- ♣ Okur metne yabancılaşın amacıyla dil bilinenin dışında kalıplarda kullanılmıştır.

Üst Kurmaca:

Romanın yazma sürecinde roman konusu olarak kurgulanmasıdır.

ALEV ALATLI

- ♣ Filistin davasını anlattığı için **Özgürlük Madalyası** almıştır.

ROMAN:

- Yaseminler Tüter Mi Hala?
- İşkenceci
- Kadere Karşı Koy

SERİ ROMAN:

- Orada Kimse Var mı?
- Schrödinger'in Kedisi
- Gogol'un İzinde

İNCİ ARAL

- ♣ Kadın kimliği, kadın-erkek ilişkileri, bağlılık ve özgürlük konularında yazmıştır.

ROMAN:

- Ölü Erkek Kuşlar
- Yeni Yalan Zamanlar
- Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm
- Mor
- Safran Sarı
- Sadakat

HİKAYE:

- Ağda Zamanı
- Uykusuzlar
- Kıran Resimleri

Edebiyatımızda Önemli Postmodern Romanlar:

- Benim Adım Kırmızı
- Kara Kitap
- Kar

Orhan Pamuk

- Puslu Kıtalar Atlası
- Afrasiyab'ın Hikayeleri

İhsan Oktay Anar

- Tehlikeli Oyunlar
- Tutunamayanlar
- Korkuyu Beklerken

Oğuz Atay

- Gece
- Troyada Ölüm Vardı

Bilge Karasu

-Bir Hüzünlü Haz → Hasan Ali Toptaş

-Saatleri Ayarlama Enstitüsü → Ahmet Hamdi Tanpınar

-Sevgili Arsız Ölüm → Latife Tekin

OĞUZ ATAY

✦ Edebiyatımızda postmodernizmin kurucularındandır.

ROMAN:

- Tutunamayanlar
- Tehlikeli Oyunlar
- Bir Bilim Adamının Romanı (Biyografik Roman)
- Eylembilim

Aydınların psikolojilerini anlattığı 'Tutunamayanlar' kitabı ile ünlenmiştir.

HİKAYE:

- Korkuyu Beklerken

TIYATRO:

- Oyunlarda Yaşayanlar

BUKET UZUNER

✦ Samimi ve mizahi bir havanın hakim olduğu eserler yazmıştır.

✦ Düşsel öğelerle ördüğü postmodernist romanlarıyla tanınır.

HİKAYE:

- Benim Adım Mayıs
- Ayn En Çıplak Yüzü
- Güneş Yiyen Çingene
- Şiirin Kız Kardeşi Öykü

GEZİ YAZISI:

- Bir Siyah Saçlı Kadının Gezi Notları

ROMAN:

- İki Yeşil Su Samuru
- Kumral Ada Mavi Tuna
- Uyumsuz Defne Kaman'ın Maceraları
- Uzun Beyaz Bulut-Gelibolu

BİLGE KARASU

✦ 'Gece' adlı romanıyla Amerika'da önemli ödül olan Pegasus Ödülü'nü kazanmış ilk ve tek Türk yazardır.

HİKAYE:

- Troya'da Ölüm Vardı
- Uzun Sürmüş Günün Akşamı
- Göçmüş Kediler Bahçesi
- Kismet Büfesi
- Susanlar

ROMAN:

- Gece
- Klavuz

LEYLA ERBİL

- ✦ Alışılmış düzene başkaldıran bir anlayıştır.

ROMAN:

- Tuhaf Bir Kadın
- Karanlığın Günü
- Mektup Aşkları
- Üç Başlı Ejderha
- Tuhaf Bir Erkek

HİKAYE:

- Hallaç
- Gecede
- Eski Sevgili

DENEME:

- Zihin Kuşları

'Cüce' adlı eseriyle
2002'de Nobel
Edebiyat Ödülü'ne aday
gösterilen ilk kadın
yazarımızdır.

İHSAN OKTAY ANAR

- ✦ Felsefeyi edebiyatla birleştirmiştir.
- ✦ Felsefi ve tarihi tarzda romanlar yazmıştır.

ROMAN:

- Puslu Kıtalar Atlası
- Suskunlar
- Kitab-ül Hiyal
- Yedinci Gün
- Efresiyab'ın Hikayeleri
- Galiz Kahraman
- Amat

ORHAN PAMUK

- ✦ Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan ilk ve tek Türk yazardır.
- ✦ Eserlerinde olağanüstü olaylara da yer vermiştir.

ROMAN:

- Sessiz Ev
- Benim Adım Kırmızı
- Masumiyet Müzesi
- Kafamda Bir Tuhaflık
- Cevdet Bey ve Oğulları
- Kara Kitap
- Yeni Hayat
- Kar
- Beyaz Kale

D) CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRK TİYATROSU**a. 1923-1950:**

- ✦ Batılı anlamda tiyatro eserleri bu dönemde yazılmıştır.
- ✦ Sade, açık, anlaşılır bir dil kullanmıştır.
- ✦ Geniş oyuncu kadrosu vardır.

b. 1950-1980:

- ✦ Yazar ve konu sayısı artmıştır.
- ✦ Birey-toplum ilişkileri, ağa-köylü, imam-öğretmen, kadın-erkek ilişkileri, Almanya'ya giden işçiler ve sorunları gibi konular işlenmiştir.
- ✦ Absürt ve epik tiyatro eserleri bu dönemde verilmiştir.

Canlı Maymun Lokantası → Güngör Dilmen

Dikkat Köpek Var → Melih Cevdet Anday,

Bay Hiç → Sabahattin Kudret Aksal → **ilk absürt tiyatrolarımızdır.**

Keşanlı Ali Destanı → Haldun Taner → **ilk epik tiyatromuzdur.**

NOT:

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Atatürk ilke ve inkılapları, milliyetçilik, Osmanlı'nın yıkılışı nedenleri, Anadolu'daki milli uyanış gibi konular işlenirken, 1940'lı yıllarda aile yapısı, idealizm ve paranın gücü gibi temalar işlenmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Tiyatro Yazarları

MUHSİN ERTUĞRUL

- ✦ Çağdaş Türk Tiyatrosu'nun kurucusudur.
- ✦ Çağdaş Batı Tiyatrosu'nu kurumsallaştırmıştır.
- ✦ 1922-1939 arası ülkemizde film çeken tek kişidir.
- ✦ İlk sesli Türk filmlerini çekmiştir.

HATIRA:

-Benden Sonra Tufan Olmasın

GÜNGÖR DİLMEN

- ✦ Tarih ve mitolojiden beslenmiştir.
- ✦ Absürt tiyatronun en iyi örneklerini vermiştir.

TİYATRO:

-Ayak Parmakları	-Anzavur
-Avcı Karkap	-Ak Tanrılar
-Canlı Maymun Lokantası	-Hasan Sabbah
-Midas'ın Kulakları	
-Midas'ın Kördüğümü	

NECATİ CUMALI

- ✦ Eserlerinde Anadolu'yu ve Ege yöresindeki köy, kasaba insanının çaresizliğini tabiatla mücadelesini anlatmıştır.
- ✦ Konuşma dilini eserlerinde kullanmıştır.
- ✦ Duru, yalın bir Türkçe ile yazmıştır.

ŞİİR:

-Kızılçullu Yolu
-Harbe Gidenin Şarkıları
-Denizin İlk Yükselişi
-Ceylan Ağdı

ROMAN:

-Tütün Zamanı
-Yağmurlar ve Topraklar
-Acı Tütün
-Aşk Da Gezer
-Viran Dağlar
-Üç Minik Serçem

TİYATRO:

-Boş Beşik
-Ezik Otlar
-Vur Emri
-Tehlikeli Güvercin
-Nalınlar
-Mine
-Derya Günü
-Yaralı Geyik

REFİK ERDURAN

- ✦ Güldürü ve vodvil türünde yazmıştır.
- ✦ Toplum düzeltme havasında yazdığı eserlerinde bireylere ve toplumlara eleştiri yapar.

TİYATRO:

-Bir Kilo Namus	-Korkunçlar
-Karayar Köprüsü	-Aman Avcı
-Deli	-Ayı Masalı
	-İp Oyunu

ROMAN:

-Yağmur Duası

ORHAN ASENA

- ✦ Türk tiyatrosunun Shakespeare' i olarak bilinir.
- ✦ Tarihi konularla yazdığı trajedilerle tanınmıştır.

TİYATRO:

-Tanrılar ve İnsanlar	-Geçkin Kız
-Hürrem Sultan	-Fadik Kız
-Tohum ve Toprak	-Gecenin Sonu
-Ölü Kentin Nabızı	-Kocaoğlan
-Seyitbaşı Konağı	

HİKAYE:

-Yalnız Kadın
-Değişik Gözle
-Susuz Yaz (Tiyatro biçiminde de yazılmıştır.)
-Ay Büyürken Uyuyamam
-Dila Hanım

TURGUT ÖZAKMAN

- ✦ Devlet tiyatrolarında eseri sergilenen **en genç yazardır**.
- ✦ Geleneksel Türk Tiyatrosu ve Batı tiyatrosunu birleştirmiştir.
- ✦ **Dramatik** tiyatronun güzel örneklerini yazmıştır.

TIYATRO:

- Pembe Evin Çiçekleri
- Güneşte On Kişi
- Duvarların Ötesi
- Kanavice
- Ah Şu Gençler
- Töre
- Fehim Paşa Konağı

ROMAN:

- Şu Çılgın Türkler
- Korkma İnsancık Korkma
- Romantika
- Diriliş-Çanakkale

SENARYO:

- Keloğlan Aramızda
- Tuzsuz Deli Bekir
- Keloğlan'la Can Kız
- Son Akın
- Dersimiz Atatürk

AHMET TURAN OFLAZOĞLU

✦ **Trajedi** türünün önemli temsilcisidir.

Osmanlı'nın tanınmış kişileri arasından seçtiği karakterlerin iç dünyalarını ve kişiliklerini tiyatrolarına almıştır.

TIYATRO:

-Keziban	-Genç Osman
-Yine Bir Gülnihal	-Deli İbrahim
-Kösem Sultan	-Fatih
-Cem Sultan	-IV. Murat
-Allah'ın Dediği Olur	-Sokrates Savunuyor

HALDUN TANER

- ✦ Türkiye'nin ilk kabaresi olan **Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nu** kurmuştur.
- ✦ İlk epik tiyatromuz **'Keşanlı Ali Destanı'nı** yazmıştır.
- ✦ Eleştiri ve güldürüyü bir arada eserlerinde vermiştir.

HİKAYE:

- Yaşasın Demokrasi
- Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu
- On İkiye Bir Var
- Konçinalar
- Geçmiş Zaman Olur Ki
- Sabah Yürüyüşü
- Kızıl Saçlı Amazon
- Yalıda Sabah

TIYATRO:

- Lütfen Dokunmayınız
- Günün Adamı
- Sersem Kocanın Kurnaz Karısı
- Gözlerimi Kapatırım
- Vazifemi Yaparım

- Fazilet Eczanesi
- Huzur Çıkma Zı
- Astronot Niyazi
- Zilli Zarife
- Ha Bu Diyar

FIKRA-GEZİ-SÖYLEŞİ:

- Deve Kuşuna Mektuplar
- Çok Güzelsin
- Koyma Akıl Oyma Akıl

- Yaz Boz Tahtası
- Önce İnsan Olmak
- Gitme Dur

E) CUMHURİYET DÖNEMİNDE ÖĞRETİCİ METİNLER

NURULLAH ATAÇ

- Edebiyatımızda **modern denemenin** ilk örneklerini vermiştir.
- Yeniliği destekleyerek eski edebiyata savaş açmıştır.
- **Devrik cümle**nin edebiyatımızdaki ismidir.

DENEME-ELEŞTİRİ-SÖYLEŞİ:

- Günlerin Getirdiği
- Karalama Defter-Sözden Söze
- Ararken-Diyelim
- Söz Arasında
- Okuruma Mektuplar
- Söyleşiler
- Prospero ile Caliban
- Dergilerde

EKSTRA BİLGİ

Yazılarda öz Türkçe olması gerektiğini savunmuş, yabancı kelimeleri asla kullanmamıştır.

GÜNLÜK:

- Günce I-II

FALİH RIFKI ATAY

- Kurtuluş Savaşı ve Atatürk ilkelerini savunarak **Batılılaşmanın** olması gerektiğini işlemiştir.
- **Kısa, sade, anlaşılır bir Türkçe** ile eserlerini yazmıştır.

HATIRA:

- Ateş ve Güneş
- Zeytindağı
- Atatürk'ün Bana Anlattıkları
- Çankaya
- Atatürk'ün Hatıraları
- Batış Yılları

GEZİ:

- Faşist Roma
- Kemalist Tiran
- Deniz Aşırı
- Kaybolmuş Makedonya
- Yolcu Defteri

FIKRA:

- Eski Saat
- Niçin Kurtulmamak
- Çile
- İnanç
- Pazar Konuşmaları

SUUT KEMAL YETKİN

- Edebiyat profesörüdür.
- **Açık, yalın bir dille** eserlerini yazmıştır.

DENEME:

- Günlerin Götürdüğü
- Yokuşa Doğru
- Düşün Payı
- Edebiyat Konuşmaları
- Edebiyat Üzerine
- Metafizik

ŞİİR:

- Şiir-i Leyal

ŞEVKET RADO

- **Şevket Hıfzı mahlasını** kullanmıştır.
- Hayat Degisi'nin ve Hayat Ansiklopedisi'ni çıkarmıştır.

DENEME-SOHBET:

- Eşref Saati
- Ümit Dünyası
- Hayat Böyledir
- Aile Sohbetleri
- İnsan Severse Yaşar
- Saadet Yol

ŞİİR:

- Şiirler
- Kördüğüm ve Ötekiler

GEZİ:

- 50. yılında Sovyet Rusya

İSMAİL HABİB SEVÜK

- Cumhuriyet Dönemi'nin ilk edebiyat tarihi kitabı olan **Türk Teceddüt Tarihi** adlı eseri liselerde okutulması için hazırlamıştır.

GEZİ:

- Tuna'dan Batı'ya
- Yurttan Yazılar

İNCELEME-ARAŞTIRMA:

- Edebi Yeniliğimiz
- Avrupa Edebiyatı ve Biz
- Edebiyat Bilgileri

- Türk Güreşi
- Yunus Emre

CEMİL MERİÇ

◆ Medeniyet, Medeniyet tarihi, edebiyat, edebiyat tarihi, sosyoloji, felsefe konuları üzerinde yaptığı araştırmalar ve kendine has yazdığı denemelerle fikir hayatımıza yön vermiştir.

DENEME-İNCELEME:

-Mağaradakiler	-Işık Doğudan Gelir
-Bu Ülke	-Kırk Ambar
-Hind Edebiyatı	-Bir Dünyanın Eşiğinde
-Saint Simon, İlk Sosyolog, İlk Sosyalist	-Bir Facianın Hikayesi
-Umrandan Uygarlığa	

GÜNLÜK:

- Jurnal I-II

SALAH BİRSEL

- ◆ Denemeleriyle adını duyurmuştur.
- ◆ Sade bir dille eserlerini yazmıştır.
- ◆ Alaycı ve özgün bir dili vardır.

ŞİİR:

-Dünya İşleri	-Kikirikname
-Hacivat'ın Karısı	-Sevdim Seni Ey İnsan
	-Baş ve Ayak

GÜNLÜK:

- Günlük
- Kuşları Örtünmek
- Hacivat Günlüğü
- Bay Sessizlik
- Yaşlılık Günlüğü

DENEME:

- 1001 Gece Denemeleri
- Salah Bey Tarihi Denemeleri

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR

- ◆ Tarihimize damga vuran isimleri inceleme eserleriyle tanıtmıştır.

BİYOGRAFI:

- Tek Adam
- İkinci Adam
- Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa
- Menderes'in Dramı

ROMAN:

- Kahramanlar Doğmalıydı
- Toprak Uyanırsa
- Suyu Arayan Adam

RUŞEN EŞREF ÜNAYDIN

- ◆ Atatürk'ü Türk ve Dünya basınında tanıtan ilk kişidir.
- ◆ Röportaj ve mülakat türünde eserleri ile tanınmıştır.

MÜLAKAT:

- Diyorlar Ki
- Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal ile Mülakat
- Çanakkale'de Savaşanlar Dediler Ki

DENEME:

- Geçmiş Günler
- İki Saltanat Arasında
- İstiklal Yolunda
- Ayrılıklar
- Boğaziçi Yakından

EDEBİ AKIMLAR

KLASİSİZM (KURALCILIK)

- 17. yüzyılda Fransa'da ortaya çıkmıştır.
- Akil ve sağduyu önemlidir. Akla yetkin olmayan hiçbir duygu düşünce esere konu olmaz.
- "Sanat için sanat" anlayışında bir akımdır.
- Konuları tarih ve mitolojiden seçer.
- Din dışı temalarla eser vermişlerdir.
- Eski Yunan ve Latin edebiyatı mitolojilerini örnek almışlardır.
- Tiyatro ve şiirde ön plandadırlar
- Seçkin ve soylu kimseler kahraman olarak seçilmiştir.
- Eserlerde kişiliklerini gizlemişlerdir.
- Tek ve değişmez tipler oluşturmuşlardır.

Anlatımda kusursuzluk vardır. İçerik değil üslup önemlidir.

Soylulara özgü bir dil kullanılmıştır. Şekilci ve kuralcılardır.

BATI TEMSİLCİLERİ

- Boileu
- Fenelon
- Moliere
- Racine
- Corneille
- La Fontaine
- Madam La Fayette

EDEBİYATIMIZDAKİ TEMSİLCİLERİ

- Şinasi
- Yusuf Kamil Paşa
- Ahmet Vefik Paşa

ROMANTİZM (COŞUMCULUK)

- 18. yüzyılda Klasisizme tepki olarak doğmuştur.
- "Sanat, toplum içindir." görüşü ile hareket etmişlerdir.
- Duygu ve hayal ön plandadır.
- Eserde kişilikler gizlenmez.
- Sıradan insanlar eserlerde karakter olarak seçilmiştir.
- Günlük konuşma dilini kullanırlar.
- Gerçek doğa tasvirleri yapmışlardır.
- Dram türünü geliştirmişlerdir.
- Roman türünde gelişim göstermiştir.

İyi hep iyi, kötü hep kötüdür. Karakterleri bu sebeple tek yönlü ele almışlardır. Temel tema aşktır.

BATI TEMSİLCİLERİ

- Victor Hugo
- J.J.Rousseau
- Schiller
- Lamartine
- A.Dumas PERE
- Voltaire
- Shakespeare

EDEBİYATIMIZDAKİ TEMSİLCİLERİ

- R.Mahmut Ekrem
- Abdülhak Hamit Tarhan
- Namık Kemal
- Ahmet M.Efendi

REALİZM (GERÇEKÇİLİK)

- 19. yüzyılda **romantizme karşı** doğmuştur.
- Bir şey öğretme veya eğitme amacı yoktur.
- "**Sanat için sanat**" anlayışı ile hareket etmişlerdir.
- Aşırı duygucu ve hayalci** anlayışa karşıdırlar.
- İnsanlar tek yönlü değildir.
- Çoklu yönle** ele alırlar.
- Bicim güzelliğine önem verselerde aşırı özenilen ve süslenilen anlatımda uzan durmuşlardır.
- Roman ve hikaye** alanında gelişmiştir.

- Gerçeği gözlem yoluyla anlatırlar. Gerçekliği fotoğraf makinesi veya ayna gibi gösterirler.
- Çevre tasvirlerini özenle yapmışlardır.
- Anlatımda kişilikler gizlenmişlerdir.

BATI TEMSİLCİLERİ

→ Gustave Flaubert	→ Çehov
→ Balzac	→ Turgenyev
→ Stendal	→ Gogol
→ Tolstoy	→ Gorki
→ Dostoyevski	→ J.London

EDEBİYATIMIZDAKİ TEMSİLCİLERİ

→ R.Mahmut Ekrem	→ Yakup Kadri
→ Samipaşazade Sezai	→ Nabizade Nazım
→ Halit Ziya Uşaklıgil	
→ M.Şevket Esendal	
→ Reşat Nuri Güntekin	
→ Sait Faik Abasıyanık	

NATÜRALİZM (DOĞALCILIK)

- 19. yüzyılın **ikinci yarısında** ortaya çıkmıştır.
- "**Sanat, toplum içindir**" anlayışı hakimdir.
- Emile Zola** akımın kurucusudur.
- Neden-sonuç ilkesine bağlı olan **determinizm** fikriyle hareket etmişlerdir.
- "Doğa aynı şartlar altında aynı sonuçlar verir." diyerek eserlerini oluşturmuşlardır.
- Sanatı bilimle ilişkilendirmişler ve bir laboratuvar ayrıntısıyla eserlerini yazmışlardır.
- Çevre ve soya çekim** üzerinde durmuşlardır.
- Gerçekçi** tasvirler yapmıştır.
- Hayatı olduğu gibi anlatmışlardır.
- Toplumdaki olumsuzlukları ve toplum dışına itilmiş insanları konu alırlar.
- Eserlerinde **karamsarlık** hakimdir.
- Deneyssel romanı** edebiyatımıza sokmuşlardır.

BATI TEMSİLCİLERİ

- Emile Zola
- Moupassant
- Daudet
- Goncourt Kardeşler
- Steinbeck
- Henrik Ibsen

EDEBİYATIMIZDAKİ TEMSİLCİLERİ

- Nabizade Nazım
- Beşir Fuat
- Hüseyin Rahmi

PARNASİZM (ŞİİRDE GERÇEKLİK)

- ♦ Realizm'in şiirdeki yansımasıdır.
- ♦ "Sanat için sanat" anlayışı vardır.
- ♦ Şekilcilerdir.
- ♦ Şiiri resme yaklaştırmışlardır.
- ♦ Ölçü ve uyağa önem vermişlerdir.
- ♦ Gereksiz sözcük kullanmamışlardır.
- ♦ Açık, yalın bir dille yazmışlardır.
- ♦ Eski Yunan mitolojisine hayrandırlar
↳ eserlerinde işlemişlerdir.

SEMBOLİZM (SİMGEÇİLİK)

- ♦ 19. yüzyılda Fransa'da ortaya çıkmıştır.
- ♦ Realizm, Parnasizm ve Natüralizm'e tepki olarak doğmuştur.
- ♦ "Sanat için sanat" anlayışı hakimdir.
- ♦ Şiir düşüncelere değil duygulara hitap etmelidir.
- ♦ En önemli özellikleri karamsarlıktır.
- ♦ Şiiri musiki ile söz arasında görüp musikiye daha aykırı bulmuşlardır.
- ♦ Anlam kapalılığı vardır.
- ♦ Hayallere sığınıp gerçekten kaçmışlardır.
- ♦ Sararmış yapraklar, durgun göl sularına vuran akşam ışıkları, alaca karanlık hava onların şiirlerinde sıkça kullandıkları kavramlardır.
- ♦ Mensur şiir ve serbest şiiri sıklıkla kullanmışlardır.

EMPRESYONİZM (İZLENİMCİLİK)

- ♦ 19. yüzyılda Fransa'da doğmuştur.
- ♦ "Sanat için sanat" anlayışı hakimdir.
- ♦ İzlenimcilik, sanatçının kendi iç dünyasını anlatmasıdır.
- ♦ Tabiatı edinilmiş izlenimlerle anlatırlar.
- ♦ Ölçü, uyak önemsizdir.

BATI TEMSİLCİLERİ

- Gautier
- Banville
- Lisle
- Heredia
- Coppee
- Prudhomme

EDEBİYATIMIZDAKİ TEMSİLCİLERİ

- Cenap Şahabettin
- Tevfik Fikret
- Yahya Kemal Beyatlı

BATI TEMSİLCİLERİ

- Baudelaire
- Paul Valery
- Rimbaud
- Verlaine
- Edgar Allan Poe

EDEBİYATIMIZDAKİ TEMSİLCİLERİ

- Cenap Şahabettin
- Ahmet Haşim
- A. Hamdi Tanpınar
- Necip Fazıl Kısakürek
- Cahit Sıtkı Tarancı
- Ahmet Muhip Dranas

BATI TEMSİLCİLERİ

- Manet
- Sisley
- Rimbaud
- Verlaine

EDEBİYATIMIZDAKİ TEMSİLCİLERİ

- Ahmet Haşim

EKSPRESYONİZM (DIŞA VURUMCULUK)

- ◆ **Emresyonizme** tepki olarak doğmuştur.
 - ◆ Sanatçının hissettiklerini, gördüklerini, sezgilerini dışa vurmasıdır.
 - ◆ **Kişisel bakış açısı** kullanırlar.
- Bu sebeple de **iç gözlem** tekniğini kullanmışlardır.
- ◆ Akıl ve iradeden kurtularak çevrede gördüklerini anlamlı kılmayı isterler.

BATI TEMSİLCİLERİ

- Kafka
- James Joyce
- Eliot
- O'Neill

Edebiyatımızda temsilcisi yoktur.

FÜTÜRİZM (GELECEKÇİLİK)

- ◆ 1909 yılında **Marinetti** tarafından başlatılmıştır.
- ◆ **Geleceğe yönelik** düşünmüşlerdir.
- ◆ **Serbest şiir** anlayışını getirmişlerdir.
- ◆ Buhar gücüyle çalışan makineleri, işleyen çarkların seslerini şiire sokmuşlardır.
- ◆ Hız, cesaret, başkaldırı şiirlerde önemli unsurlardır.

BATI TEMSİLCİLERİ

- Marinetti
- Mayakovski
- Pasternak

EDEBİYATIMIZDAKİ TEMSİLCİLERİ

- Nazım Hikmet Ran

KÜBİZM

- ◆ 20. yüzyılda **İspanya'da** doğmuştur.
- ◆ Duygu ve sanatın akla engel olduğunu düşünerek **düşünce temelli** hareket etmişlerdir.
- ◆ Görünenle görünmeyeni anlatırlar.
- ◆ Edebiyat eserine bir **canlılık** katmak istemişlerdir. Bu sebeple farklı yerde olan olayları aynı zamanda gerçekleşmiş gibi anlatmayı amaçlar.
- ◆ Cümle yapıları **bozuktur**.
- ◆ Noktalama kullanmazlar.

BATI TEMSİLCİLERİ

- Picasso
- Apollinaire
- Cocteau
- Saimon
- Jacob

Edebiyatımızda temsilcisi yoktur.

DADAİZM (KURALSIZLIK)

- ◆ 1916 yılında **İsviçre'de** Tzara tarafından kurulmuş bir akımdır.
- ◆ Geleceğe karşı **kuşkulu** bakarlar. **Karamsar** ve **umutsuzlardır**.
- ◆ **Kuralsızlığı** kural olarak almışlardır.
- ◆ Ölçü, kafiye de dahil olmak üzere eskiyi ve geleneği reddetmişlerdir.
- ◆ Aklın hiçbir önemi yoktur.
- ◆ Her şeye **kuşku** ile bakarlar.

BATI TEMSİLCİLERİ

- Tzora
- Picabra
- Elvard
- Aragon

Edebiyatımızda temsilcisi yoktur.

SÜRREALİZM (GERÇEKÜSTÜCÜLÜK)

- 1924 yılında Breton tarafından kurulmuştur.
- Freud'un psikanaliz kuramına dayanır.
- Bastırılmış bir bilinçaltı vardır ve sanat bunu açığa çıkarır.
- Kendileri haricindeki gelenek görenek ve edebi akımları reddetmişlerdir.
- Üslupları anlaşılır değildir, noktalama kullanmamışlardır.

BATI TEMSİLCİLERİ

- Breton
- Eluard
- Aragon

EDEBİYATIMIZDAKİ TEMSİLCİLERİ

- Birinci Yeniciler

EGZİSTANSİYALİZM (VAROLUŞÇULUK)

- Sartre tarafından edebiyata uygulanmış felsefe temelli akımdır.
- "Ben Kimim?" sorusuna cevap arayan insanı ele alır.
- Kendini bulma ve kendini çözümleme istği vardır.
- Eserlerde bunalım havası vardır.
- Üslupçu değildirler.
- İnsan bunalımlarını felsefi bakışla anlatarak felsefi romanı edebiyatımıza kazandırmıştır.

BATI TEMSİLCİLERİ

- Gide
- Sartre
- Camus
- Kafka
- Nietzsche

EDEBİYATIMIZDAKİ TEMSİLCİLERİ

- Yusuf Atılgan
- Edip Cansever

senin notların

ÖNEMLİ YAZAR VE ESERLER

YAZAR

ESER

BAŞKAHRAMAN

1) Recaizade Mahmut Ekrem	Araba Sevdası	Bihruz Bey, Perives
2) Necati Cumalı	Acı Tütün	Yusuf, Ferit Taşçı, Binnaaz, Dr. Ziya
3) Mehmet Rauf	Eylül	Suat Hanım, Süreyya, Necip, Hacer
4) Halide Edip Adıvar	Ateşten Gömlek	Ayşe, Peyami, Binbaşı İhsan, Cemal
5) Orhan Pamuk	Benim Adım Kırmızı	Şekure, Kara, Zeytin, Zarif Efendi
6) İhsan Oktay Anar	AMAT	Diyavol Paşa, Süleyman Reis, Nuh Usta, Abuzer Reis
7) Reşat Nuri Güntekin	Çalikuşu	Feride, Kamuran, Doktor Hayrullah Bey
8) Peyami Safa	9. Hariciye Koğuşu	Nüzhet, Doktor Ragıp Bey, Doktor Mithat, Paşa
9) Nabizade Nazım	Karabibik	Karabibik, Huri, Yosturoğlu, Sarı İsmail, Koca İmam
10) Oğuz Atay	Tutunamayanlar	Turgut Özben, Selim Işık
11) Abbas Sayar	Yılkı Atı	Dorukısarak, Çılgır, İbrahim, Hıdır Emmi
12) Tarık Buğra	Osmançık	Osmançık, Ertuğrul Gazi, Orhan Gazi, Malhun Hatun
13) Halit Ziya Uşaklıgil	Mai ve Siyah	Ahmet Cemil
14) Namık Kemal	İntibah	Ali Bey
15) Samipaşazade Sezai	Sergüzeşt	Dilber